T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

EDİRNE MÜZESİ TARİHİ VE EDİRNE KÜLTÜR HAYATINDAKİ YERİ

HASAN KARAKAYA

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ENGİN BEKSAÇ

EDİRNE 2016

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HASAN KARAKAYA tarafından hazırlanan **EDİRNE MÜZESİ TARİHİ VE EDİRNE KÜLTÜR HAYATINDAKİ YERİ** konulu **Yüksek Lisans** tezinin sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 15.-16.maddeleri uyarınca **06.01.2016** günü saat 14.30 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin ...kabul edilmesine..... **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	**KANAAT**	**İMZA**
Prof. Dr. Engin BEKSAÇ (Danışman)	kabul edilmesine	
Yrd. Doç. Dr. Özkan ERTUĞRUL	kabul edilmesine	
Yrd. Doç. Dr. Simge ÖZER	kabul edilmesine	

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10098360
Yazar Adı / Soyadı	HASAN KARAKAYA
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 33169636704
Telefon	2842251120
E-Posta	karakayahasan@yahoo.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Edirne Müzesi Tarihi ve Edirne Kültür Hayatındaki Yeri
Tezin Tercümesi	Edirne Museum History and Edirne Culturel Life Role
Konu	Müzecilik = Museology ; Arkeoloji = Archeology ; Sanat Tarihi = Art History
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Sanat Tarihi Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Sanat Tarihi Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2016
Sayfa	132
Tez Danışmanları	PROF. DR. ENGİN BEKSAÇ 45832360540
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	
Kısıtlama	36 ay süre ile kısıtlı

Tezimin,Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine izin veriyorum. Ancak internet üzerinden tam metin açık erişime sunulmasının 14.01.2019 tarihine kadar ertelenmesini talep ediyorum. Bu tarihten sonra tezimin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.
NOT: Erteleme süresi formun imzalandığı tarihten itibaren en fazla 3 (üç) yıldır.

14.01.2016

İmza:.....

Hazırlayan : Hasan KARAKAYA

Tezin Adı : Edirne Müzesi Tarihi ve Edirne Kültür Hayatındaki Yeri.

ÖZET

Müzeler, kültürel mirasın korunması, ortaya çıkarılması, tanınması, geleceğe aktarılması için sahiplenilmesini hedefleyen, bu amaçla bilimsel yöntemlerle çalışan, kültür varlığını açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koleksiyonlar oluşturan, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, eğiten, kültürel, sanatsal zevkin ve dünya görüşünün geliştirmesinde etkili olan, kamuya açık, kâr amacı gütmeyen, toplumun hizmetinde ve onun gelişimi için çalışan, daimi bir eğitim kurumudur.

Arda ve Tunca nehrinin Meriç nehri ile birleştiği yerde kurulmuş olan Edirne, Meriç vadisi ile Ege Denizi'ne, Çanakkale ve İstanbul Boğazlarına uzanan ana yollar üzerinde yer alır. Trakya ve Balkan yollarının birleştiği belli başlı geçiş noktalarından biri olması nedeniyle Edirne, tarih boyunca stratejik öneme sahip bir bölge olmuştur.

Stratejik bir merkez olan Edirne, kültürel değerlerin korunmasında ve geleceğe taşınmasında önemli rol oynayan kurumsal müzecilikle ise 20. yüzyılın başlarında tanışmıştır.

Bu çalışma ile Edirne'nin, kültür, korumacılık, düşünce hayatında ve uygulama alanında önemli tecrübe birikimi olan Edirne Müzesi'nin kent kültür ve korumacılık hayatında kurulduğundan bu yana faaliyetleri ele alınmış, Edirne'de müzenin ortaya çıkışı, müzecilik faaliyetleri, dönemin sosyal hayatı, müzede emeği geçenler ele alınmış, müze üzerine sınırlı sayıda olan yayınlar taranmış, Balkan Savaşları dönemi ve 1920'li yıllardan başlayan süreç, Cumhuriyet'in ilk yılları, II. Dünya Savaşı Yılları, 1950 sonrası dönem olmak üzere tasniflenmiş ve tez bu kapsamda Edirne Müzesini konu edinmiştir.

Anahtar Kelimeler: Edirne, Müze, Edirne Müzeleri, Müzecilik Tarihi, Atatürk ve Müzecilik, Edirne Türk İslâm Eserleri Müzesi, Edirne Etnografya ve Arkeoloji Müzesi

Preparedby : Hasan KARAKAYA

Name of Thesis: Edirne Museum Historyand Edirne Culturel Life Role.

ABSTRACT

Museums are public, non-profit and permanent institutions that are working for the protection, detection, recognition of cultural heritage, aiming their possessions to be transferred to future, for this purpose working in scientific methods, revealing cultural heritage, examining, evaluating, making collections, protecting, promoting, exhibiting permanently and temporarily, educating, improving the cultural, artistic and world view of people.

Edirne, established where Maritsa (Meric) Arda and Tundzha (Tunca) rivers are merged with each other and located on the main roads extending to the Dardanelles, Bosporus and to Aegean Sea through the Meric valley. Being one of the most important main crossing points of Thrace and the Balkans, Edirne has been an area of strategic importance throughout history.

As a strategic center, Edirne met the museum studies at the beginning of the 20th century, that is important for preservation of cultural values and transferring them into the future.

With this study, Edirne Museum's urban culture and conservation activities which has important experience on Edirne's culture, protectionism, intellectual life and practicesince its establishment have been analyzed; it is classified as topics such as emergence of the museum, museum's activities, the social life of the period, contributors to the museum are mentioned, a limited number of publications on the museum are scanned, the Balkan Wars period, the process starting from the 1920s, the early years of the Republic, years of World War II, period after 1950, and eventualy the thesis handled the topic of Edirne Museum.

Keywords: Edirne, Museum, Edirne Museums, History of Museology, Ataturk and Museology, Edirne Turkish Islamic Art Museum, Edirne Archeology and Ethnography Museum

ÖNSÖZ

Stratejik bir konumda yer alan Edirne, yüzyıllar boyunca medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Trak kavimleri, Romalılar, Doğu Roma (Bizans), Osmanlı izlerini taşıyan Edirne, özellikle Osmanlı döneminde önemli kültür kurumlarına ev sahipliği yapmıştır.

Edirne, kültür tarihimizde önemli bir tecrübe birikimini ifade eder. Edirne, Saraya ev sahipliği yapması vesilesiyle kültür hayatında özellikle idari ve siyasi bir merkez olmuş, mimarlık tarihinde ayrıcalıklı konuma sahip ve eğitim yönüyle Osmanlı'nın öncü kentlerinden biri olmuştur. Edirne'de II. Murad zamanında Dar'ül Hadis Medreseleri kurulmuş ve medreselerde hadis derslerinin yanı sıra diğer ilimlerde okutulmuştur.

Evliya Çelebi ünlü Seyahatnamesi'nde bu medreseleri *"En güzeli de II. Selim Darül Hadisi'dir. Yine bu dönemde 14 padişah camisinde birer Sıbyan Mektebi açılmıştır. En başarılıları Murat Han, Çelebi Han ve Selim Han okullarıdır. Beyazid Han Hastanesinde mütehassıs doktorlar nabız ilminde usta cerrahlar bulunmaktaydı. O dönemde Edirne'deki bilgin sayısı 6.190'nın üzerindeydi."* cümleleriyle verir. Sayısı 40'ı bulan medreseleri ile Edirne'nin yetiştirdiği ilim adamları, İstanbul medreselerinin kurulmasına da öncülük yapmıştır. Evliya Çelebi'nin medreselerin en güzeli diye bahsettiği Selimiye Dar'ül Hadis Medresesi ise, Edirne'nin ilk müzesi olarak kültür hayatında yeni bir görev üstlenmiş ve halen Türk-İslâm Eserleri Müzesi olarak Edirne kültür hayatına katkı sunmaktadır. Edirne'nin, kültür, korumacılık, düşünce hayatında ve uygulama alanında sahip olduğu önemli tecrübe birikiminin devamı olan kurumlardan Edirne Müzesi, kent kültür ve korumacılık alanında kurulduğundan bu yana aktif görev almış, önemli görevler üstlenmiştir.

Müzeyi ele alan tez çalışmam boyunca yardımlarını gördüğüm, çalışmalarım esnasında hiç bir yardımı esirgemeyen, müteaddit defalar tezimi gözden geçirip gerekli düzeltmeleri yapan tez danışmanım saygıdeğer Hocam Prof. Dr. Engin BEKSAÇ'a, Arkeolog Şahan KIRÇIN'a, Sanat Tarihçi Hamdi GÜNDOĞDU'ya ve Edirne Müzesi çalışanlarıyla özverisi ile hep yanımda olan eşim Sonya'ya müteşekkirim.

Yararlanılan belgelerle Edirne Müzesi'nin ele alındığı kapsamlı bir kaynak olması amaçlanan bu tezin sonraki çalışmalara ön ayak olmasını ve yararlanıcılarına faydalı olmasını dilerim.

Hasan KARAKAYA

Edirne, 2016

İÇİNDEKİLER

ÖZET I

ABSTRACT II

ÖNSÖZ III

RESİM LİSTESİ VII

KISALTMALAR LİSTESİ IX

I. BÖLÜM 1

1. GİRİŞ 1

II. BÖLÜM 5

2.1. EDİRNE'NiN KISA TARİHÇESİ 5

2.2. TÜRKİYE'DE MÜZECİLİK 11

III. BÖLÜM 17

3.1. MÜZECİLİK TARİHİMİZDE EDİRNE 17

3.1.1. 1900-1950 Dönemi Edirne'de Müzecilik 21

3.1.2. 1950 -2000 Dönemi Edirne'de Müzecilik 40

3.1.3. 2000 Yılından Günümüze Edirne'de Müzecilik 58

IV. BÖLÜM 63

4.1. EDİRNE MÜZESİ'NİN KENTİN KÜLTÜR HAYATINDAKİ YERİ 63

V. BÖLÜM 65

5.1. EDİRNE MÜZELERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER 65

5.1.1. Edirne Türk İslâm Eserleri Müzesi 65

5.1.2. Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi 72

5.1.3. Trakya Üniversitesi Sultan II. Bayezıd Külliyesi Sağlık Müzesi 75

5.1.4. Selimiye Vakıf Müzesi: 78

5.1.5. Lozan Anıtı ve Müzesi 79

5.1.6. Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi.....80
5.1.7. İlhan Koman Resim Heykel Müzesi: 82
5.1.8. Uzunköprü Kent Müzesi.....83
VI. BÖLÜM 84
6.1. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ 84
6.1.1. DEĞERLENDİRME.....84
6.1.2. SONUÇ.....88
KAYNAKÇA 90
EK 1 96
1.1. TABLO 1: EDİRNE MÜZE MÜDÜRLÜĞÜ 2008 - 2014 TARİHLERİ ESER SAYILARI.....96
EK 2 97
2.1. EDİRNE MÜZESİNDE MÜDÜRLÜK YAPMIŞ İDARECİLER.....97
EK 3 98
3.1. II. DÜNYA SAVAŞI NEDENİYLE NAKLEDİLEN ESERLERİN LİSTESİ 98
EK 4 110
4.1. EDİRNE TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARININ İLK TESPİT LİSTESİ 110
FOTOĞRAFLAR 112

RESİM LİSTESİ

Resim 1: Dr. Rıfat Osman'nın Edirne Haritası (sayfa 110)

Resim 2: Edirne merkezinden görünüm (sayfa 110)

Resim 3: 1905 Edirne Mamulat Sergisi (sayfa 111)

Resim 4: 1905 Edirne Mamulat Sergisi (sayfa 111)

Resim 5: Atatürk'ün 1930 yılında Edirne Müzesi'ni ziyareti (sayfa 114)

Resim 6: 1950'lerde Selimiye Külliyesinde Müzeler. Çizen: Edirne eski Müze müdürü Muzaffer Batur (sayfa 114)

Resim 7: 1950'lerde Selimiye Külliyesinde Müzeler. Çizen: Edirne eski Müze müdürü Muzaffer Batur (sayfa 115)

Resim 8: 1950'lerde Selimiye Külliyesi Müzelerinin Selimiye Camii Minaresinden görünümü (sayfa 115)

Resim 9: Edirne Müzesi'nin girişi ve mezar taşları (sayfa 116)

Resim 10: Edirne Arekoloji ve Etnoğrafya Müzesi ve kazı alanı (sayfa 116)

Resim 11: Türk İslam Eserleri Müzesi ve Mezar Taşları Açık Hava Müzesi (Sayfa 117)

Resim 12: Edirne Türk İslam Eserleri Müzesi'nden görünüm (sayfa 117)

Resim 13: Edirne Türk İslam Eserleri Müzesi'nden görünüm (sayfa 118)

Resim 14: Edirne Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi (sayfa 119)

Resim 15: Edirne Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi etnoğrafya bölümünden bir görünüm (sayfa 120)

Resim 16: Edirne Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi etnoğrafya bölümünden bir görünüm (sayfa 120)

Resim 17: Edirne Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi arkeoloji bölümünden bir görünüm (sayfa 121)

Resim 18: Trakya Üniversitesi II. Bayezıd Külliyesi Sağlık Müzesi (sayfa 121)

Resim 19: Trakya Üniversitesi II. Bayezıd Külliyesi Sağlık Müzesi (sayfa 122)

Resim 20: Edirne Selimiye Vakıf Müzesi (sayfa 122)

Resim 21: Edirne Selimiye Vakıf Müzesi (sayfa 123)

Resim 22: Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşları Müzesi (sayfa 123)

Resim 23: Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşları Müzesi (sayfa 124)

Resim 24: Lozan Anıtı ve Müzesi (sayfa 124)

Resim25: Lozan Anıtı ve Müzesi (sayfa 125)

Resim 26: İlhan Koman Resim ve Heykel Müzesi (sayfa 125)

Resim 27: İlhan Koman Resim ve Heykel Müzesi (sayfa 126)

Resim 28: Edirne Uzunköprü Kent Müzesi (sayfa 126)

Resim 29: Edirne Uzunköprü Kent Müzesi (sayfa 127)

Resim 30: (a,b,c,d,e,f,g,h,j) Edirne Müzesi Evrak Arşivinden belge örnekleri (sayfa 127-133)

Resim 31: Edirne merkez genel görünüm (sayfa 133)

Resim 32: Edirne Muradiye Camii (sayfa 134)

KISALTMALAR LİSTESİ

A.g.e.: Adı geçen eser

A.g.m.: Adı geçen makale

A.g.t.: Adı geçen tez

A.Y.K: Anıtlar Yüksek Kurulu

Bkz.: Bakınız

BOA: Başbakanlık Osmanlı Arşivleri

C.: Cilt

Çev. : Çeviren

Ç.n.:Çevirenin notu

E.M.M.: Edirne Müze Müdürlüğü

E.m.a.: Edirne Müzesi Arşivi

Eş.s.: Edirne Şer'iye Sicilleri

GEEAYK: Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu

Haz.: Hazırlayan

İA: İslam Ansiklopedisi

İSAM: İslam Araştırmaları Merkezi

nr. : Numara

s.: Sayfa

Sr.: Sıra

k.v.: Kültür Varlığı

T.S.M: Topkapı Sarayı Müzesi

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

Müzeler, kültürel mirasın korunması, ortaya çıkarılması, tanınması, geleceğe aktarılması için sahiplenilmesini hedefleyen, bu amaçla bilimsel yöntemlerle çalışan, kültür varlığını açığa çıkaran, koruyan bu amaçla toplumu yönlendiren eğitim ve kültür kurumlarıdır.

Bu kurumlardan biri olan Edirne Müzesi'ni şehrinin yakın tarihiyle ele almak, yüz yıla yaklaşan tarihi ile müzeyi değerlendirmek amacıyla konu Edirne Müzesi olarak seçilmiştir. Bu çalışmanın hemen başında müzeye ilişkin mevcut bilginin sınırlı olduğu, müzeye ilişkin hemen tüm yayın ve broşürlerin "Edirne'de ilk müze, Arkeoloji Müzesi adı altında 1925 yılında Atatürk'ün emriyle Selimiye Cami avlusunda Dar'ül Kurr'a Medresesinde Dr. Rıfat Osman, Arif Dağdeviren ve Necmi İğe tarafından kurulmuştur." cümlesiyle başladığı görülmüştür. Edirne müzeler yönünden ele alındığında müzesine ilişkin sınırlı bir bilginin tekrarlanıyor olması, tez çalışmasının daha çok Müze tarihi ve faaliyetlerinin ayrıntılı şekilde ele alınmasını gerektirmiştir.

Müze ile ilgili tekrar edilegelen bu sınırlı bilgiyi revize etmek ve genişletmek tezin ilk amacı olmuş; çalışmanın hemen başında, Edirne'de ilk Müzenin 25 Kasım 1922 tarihinde tesis edilmesine karar verildiği, iki senelik kısa bir zaman diliminde 95 parça eşyayı toplayarak 1 Ocak 1924 tarihinde eserinin az olmasına bakmayarak tarihi Edirne'nin ilk müzesinin kurulduğunu görmek tez çalışmasının kapsamını özellikle Müze tarihinin az bilinen dönemi üzerine yoğunlaştırmıştır.

Edirne'de ilk müze Dar'ül Kurra Medresesinde değil Dar'ül Hadis Medresesinde faaliyete başlamış ve ilk müdürü eğitim camiasından İsmail Hakkı Bey ve ikinci müdürünün yine eğitim camiasından Avni Bey olduğu bilgisine rastlamam, Edirne Müzesi hakkında tekrarlanan bilgilerin yeterli ve yer yer doğru olmadığını, yeniden araştırılması gerektiğini göstermiştir.

Bu nedenlerle tez ile Edirne Müzesi'nin kuruluşuna, ilk yıllarına, dönemsel faaliyetlerine, müzecilik, kültür ve korumacılık hayatındaki rolüne ağırlık verilmiş, Türkiye'nin ilk müzelerinden biri olan Edirne Müzesi ile ilgili çalışmamız üç aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada öncelikle Edirne Müzesi arşivi tasnif edilmiş, fotoğraf arşivi gözden geçirilmiş, Edirne İl Halk Kütüphanesi süreli yayınları özellikle gazeteleri kuruluş dönemi için taranmış, müze kurucuları hakkında kaynak taraması yapılmıştır.

Tezin yazımında, Edirne tarihi ile ilgili başlıca kaynaklar yararlanılmış ise de ağırlıklı olarak müze arşiv belgelerinden faydalanılmıştır. Genel tarihçe için İslam Ansiklopedisi ve Türk Ansiklopedisinin Edirne maddeleri ile Tayyip Gökbilgin; "XV-XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası", Evliya Çelebi, Osman Nuri Peremeci; "Edirne Tarihi" gibi genel kaynaklardan yararlanılmıştır. Edirne Müzelerini konu alan üç başlıca kaynak üzerinde ise daha çok durulmuştur. Arkeoloji ve Sanat Yayınlarının 1984'te İstanbul'da yayınladığı "Edirne Müzesi Rehberi" isimli kitapçık, Şahin Yıldırım - Günay Karakaş'ın Yapı Kredi Yayınlarından çıkan "Edirne Müzeleri ve Ören Yerleri" kitabı ile Daniş Baykan'ın "Müzecilik Tarihimizde Edirne" makalesi yararlanılan üç başlıca kaynak olmuştur. Kaynakçada yer verilen ilki 1929 tarihli dergi yazıları da diğer yararlanılan önemli kaynaklardır. Müzeye emeği geçen Necmi İğe, Dr. Rifat Osman, Kazım Dirik'in hayatları ve müzecilik konusundaki çalışmaları da yayınlar üzerinden ele alınmış olup tüm çalışmalara rağmen Edirne Müzesi hakkında sınırlı bilginin olması müze arşivinin daha dikkatle ele alınmasına neden olmuş, el yazısı şeklinde olan notlar yazım üslubu ve hatalarıyla teze aktarılmış, çalışma notlar ile zenginlik kazanmıştır.

Edirne Müzesi Tarihi ve Kültür Hayatındaki Yeri konulu tez çalışması altı bölüm halinde ele alınmıştır:

I. bölümde "giriş" başlığı altında tez konusunun tanımı, seçilme nedeni, önemi, sınırları, amacı, yöntemi ve kaynakların değerlendirilmesi yer almaktadır. Bu başlık altında İlimizin tarihi ve Ülkemiz müzecilik tarihi de kısaca ele alınmıştır.

II. bölüm ise tezin dikkatle üzerinde durulan konusunu oluşturmuş, Edirne'de müzenin ortaya çıkmasına neden olan dönem olayları, işgaller esnasında

yaşanan yağma, toplanan eserleri, yıllar itibariyle dikkati çeken çalışmaları konu edinmiştir. Edirne'de müze kuruluşundan itibaren 3 başlık altında dönemler ele alınmıştır. Müzenin, kuruluş öncesi süreçle birlikte 1900-1950 yılları, 1950-2000 yılları ve 2000 yılından günümüze konu başlıkları altında çalışmalarına yer verilmiştir. Cumhuriyetin kurulması öncesi ve Cumhuriyetin kuruluşu müze için ilk zaman diliminde belirleyici olurken, eserlerin Edirne Müzesi'nden İstanbul'a nakledilmesine neden olan II. Dünya Savaşı ve savaşın bitişini kapsayan 1950 yılı ilk periyod olarak ayrıma tabi tutulmuştur. 1950 yılından 2000 yılına kadar ki süreç ise Edirne Müzelerine eserlerin geri dönüşü ve sonrasında hala Yeni Müze olarak bilinen Arkeoloji ve Etnografya Müzesinin 1970'lı yıllarda inşasını kapsayan dönem olması nedeniyle bu şekilde tasnif edilmiştir. 2000 yılı sonrası ise, Müzecilik tarihimizde adeta dönüşüme neden olan Karun Hazinelerinin 2006 yılında çalınması ve müzelerimizin tümüyle yeniden ele alınması hasebiyle belirlenmiş bir zaman dilimi olmuştur. II. Bölüm bu alt başlıklarla altında özellikle 2000'li yıllara doğru ve sonrasında Edirne'de yürütülen faaliyetler ve açılan yeni müzelere de yer verilerek Edirne Müzecilik tarihi ile birlikte değerlendirilmiştir.

III. Bölümde Müzenin şehrin kültür hayatında üstlendiği görevler, sergileri, etkinlikleri, yaptığı kazılar, yayınlarıyla belli başlı faaliyetleri de ele alınarak konu genel anlamda kısaca ele alınmıştır.

IV. bölümde Edirne'de bugün mevcut olan müzelerin kısa bilgileri verilmiş; kuruluşları, eser sayıları, sergileme düzenleri, gibi bilgilerle kısa tanıtımı yapılmıştır.

V. bölüm olan Değerlendirme kısmında ise müzeciliğimiz özellikle yakın tarihi, faaliyetleri ve sahip olduğu koleksiyon geçmişle değerlendirilmiş; tüm bu değerlendirmelerde dönemin öne çıkan sosyal olaylarına da yer verilmiştir.

VI. bölüm olan Sonuç kısmında ise bu çalışmanın sağladığı veriler ışığında, Edirne müzeler açısından genel ve eleştirel bir açıdan ele alınmış; başlıca yürüttükleri faaliyetleri, yapılan işlemler, yapılmak istenenler, eksik kalan işler, yapılması gerekenler vurgulanmıştır.

Kaynakça bölümünde başvurulan ve referans gösterilen kaynaklar alfabetik dizin olarak verilmiştir. Kaynakça bölümünden sonra gelen ekler kısmında yer alan

tablolar, fotoğraflar, yazışma örnekleri, müze idareci ve personelleri ile eser sayılarını gösterir çizelgelerle çalışma nihayetlendirilmiştir.

II. BÖLÜM

2.1. EDİRNE'NİN KISA TARİHÇESİ

Arda ile Tunca (Tonzos) nehrinin Meriç (Hebros) nehri ile birleştikleri yerde kurulmuş olan Edirne, doğuda Kırklareli ve Tekirdağ, güneyde Çanakkale ve Ege Denizi, kuzeyde Bulgaristan ve batıda Yunanistan ile sınırlanır. Kentin toprakları, batıda Yunanistan ile sınır oluşturan Meriç ırmağı, kuzeyde Bulgaristan sınırı, güneyinde Saros Körfezi kıyılarına kadar uzanır. Altı sınır kapısıyla Bulgaristan ve Yunanistan üzerinden Türkiye'yi Avrupa'ya bağlayan kesişme noktasında bulunması, Trakya ve Balkanlar yollarının birleştiği belli başlı geçiş noktalarından biri olması nedeniyle Edirne, tarih boyunca stratejik öneme sahip bir bölge olmuştur. Edirne kenti, bir taraftan aşağı Meriç vadisi ile Ege Denizi'ne bağlanır, diğer taraftan Orta Avrupa'dan İstanbul Boğazı'na inen ana yolun üzerinde yer alır ve batıdan başlamak sureti ile bu yolun son kısmını teşkil eder.[1] Ege Denizi'ne, Çanakkale ve İstanbul Boğazlarına uzanan ana yollar üzerinde yer alır.

Meriç, Ergene, İpsala, Tunca Ovası'nı kapsayan Edirne çevresinde tarih öncesi dönemlere ait kalıntılar bulunmakta, ovalar dışında kalan alanlar fosillerle kaplı kayalık yapı göstermektedir. Öte yandan Trakya'nın fosil yatakları bakımından zengin olduğu öteden beri bilinmektedir. Bölgede kum elde etmek için açılan ocakların çoğalmasına bağlı olarak birçok yeni fosil yatağı ortaya çıkmıştır. Kum ocaklarından Edirne Müzesine gelen çok sayıda fosil Edirne'de bir doğa tarihi seksiyonu açmaya yetecek kadar zengin koleksiyon oluşturmuştur.

Trakya'da Anadolu'da olduğu gibi büyük höyükler pek oluşmamış ve bunun sonucu olarak da düz yerleşmelerin tespiti çok güçleşmiştir. Bulgaristan ve Yunanistan'ın Trakya'ya yakın olan bölgelerinde yaptıkları kazılar, prehistorik kazı, Balkanlarda Anadolu'dan çok farklı ve önemli kültürlerin geliştiğini kanıtlamış, bu kültürlere ait birçok buluntu ortaya çıkarılmıştır. Trakya'daki tarihöncesi yerleşme yerleri daha çok akarsuların hemen yakınlarında, eski kıyı taraçaları üzerinde

[1] Arif Müfit Mansel., "İlkçağda Edirne", *Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, s. 21, Ankara 1993.

bulunmaktadır. Trakya yerleşmelerinde, Anadolu höyükleri gibi büyük taş ve kerpiç mimari bulunmadığından çoğu kez eski yerleşmenin farkına bile varılamadan tahrip edilmektedir. Edirne çevresinde önemli prehistorik yerleşme yerleri de bulunmaktadır.

Tarih öncesi dönemler sonrasında Odris, Trak, Grek, Roma, Doğu Roma ve Osmanlı'nın kesintisiz uygarlık kurduğu Edirne şehrinin bulunduğu yerde eski Trak kabilelerden birinin açık bir şehir veya pazaryeri kurduğu, sonradan bunun Makedonyalılar ve Romalılarca da genişletilerek kullanıldığı kabul edilen genel görüştür. İlkçağda Orestia olarak adlandırılan Edirne'nin tarih öncesi ve ilk tarih devirleri hakkında bilgiler çok sınırlıdır. Yalnız Yunanistan'da oturan Ahay'lar veya Aka'ların yayılma devri olan M.Ö. 1400 -1200 senelerinde bu bölgeye Aka medeniyetinin yerleştiği bilinmektedir. M.Ö. 280 - 279 yıllarında Galat'ların istilasına maruz kalan Trakya, Makedonya Krallığı'nın Romalılar tarafından ortadan kaldırılması üzerine (M.Ö. 168), Roma'nın etkinlik alanına girmiştir.

Romalılar, Trakya üzerindeki nüfuslarını korumak için orada bir takım krallıklar kurmak, bu sayede bölgeyi kuvvetlendirmek yolunu benimsemişlerdir. Böylelikle Trakya, İmparator Cladius zamanında (M.S. 44 - 46) bir Roma eyaleti haline sokularak, Roma Devleti'ne dâhil edilmiştir.

M.S. 117-138 yıllarında Roma İmparatoru olan Hadrianus, imparatorluğun farklı bölgelerine seyahatler düzenlemiş ve bu seyahatleri sırasında geçtiği bölgelerde büyük imar faaliyetleri başlatmıştır. Roma imparatoru Hadrianus'un doğuya da iki seyahat gerçekleştirdiği bilinmektedir. İlk doğu seyahatini M.S. 123-24 tarihlerinde gerçekleştirmiş olan Hadrianus, Anadolu'ya Trakya'dan geçmiştir. Bu seyahatin ardından Edirne'de, bugün Kaleiçi olarak bilinen semtin çevreleyen, kareye yakın planlı, dört köşesi yuvarlak biçimli muazzam kuleli, aralarında dört köşeli on iki burcun olduğu, 3 metre kalınlığında, 6 metre yüksekliğinde ve yaklaşık 1 km uzunluğunda duvarlara sahip bir kale inşa edildiğine kaynaklarda yer verilmektedir. Bugün kaleye ait kulelerden sadece, Saat Kulesi, Makedonya Kulesi adlarıyla bilinen Büyük Kule mevcuttur. O döneme kadar Uskudama, Odrysia veya Orestias olarak bilinen Edirne, Hadrianus tarafından önemli bir Roma ordugâhına (Castrum) dönüştürülmüş ve kurucusu olan imparatorun kenti manasında Hadrianapolis ismiyle

anılmaya başlanmıştır. M.S. 297 yılında Roma İmparator Diocletianus (284-305) Hadrianapolis'i Trakya eyaletinin altı ilinden birini oluşturan Haemimontus'un başkenti yapmıştır. M.S. 2 ve 3. yüzyıllarda parlak bir dönem yaşayan Hadrianopolis, 4. yüzyıldan itibaren birçok savaşa sahne olmuş, iç kavgalar, Got, Hun ve Bulgar akınlarına karşı uzun yıllar Doğu Roma egemenliğinde kalmıştır.

Hadrianapolis döneminde kente bir de kale yaptırılmıştır. Bu kalenin bilinen dört burcu vardır. Bu burçlardan biri Saat, İtfaiye ve Makedonya Kulesi olarak adlandırılan kuledir. Bizans Dönemi'nde tamir görmüş olduğu yapının üzerinde bulunan, tek satır halinde yazılmış olan, Grekçe bir yazıttan anlaşılmaktadır. Günümüzde yazıt çok zor seçilebilmektedir. Hangisi olduğunu söylememesine karşın yazıtta İmparator Ioannes'in ismi yer alır. Yazıtın Bizans imparatorlarından V. Ioannes Palailogos ya da VI. Ioannes Kantakujenos'a ait olma olasılığı vardır. Duvardaki diğer kayıtlı yazılarda Nikephoros Bryennios'un, II. Ioannes Komnenos ve VIII. Michael Palailogos'un isimlerine rastlanmaktadır[2].

4. yüzyılda Roma için önemli bir stratejik nokta olan Edirne kenti, Gotlar'ın akınları ile karşılaşmıştır. Trakya Bölgesi'nde yaşanan Got akınlarının ardından Hun tehlikesi başlamıştır[3]. Roma İmparatorluğu döneminde Edirne hem iç savaşlar hem de Gotların saldırılarından etkilenmiştir. 378 yılında Edirne'nin kuzeyinde Gotlar ile yapılan savaşta Roma ordusu yenilmiştir. 379'da imparator Theodosios bir yandan Gotlara karşı yumuşak bir siyaset izlerken diğer yandan onları devlet hizmetine alarak bu tehlikeyi ortadan kaldırmıştır[4].

Roma İmparatorluğu'nun 395 yılında ikiye ayrılmasıyla bütün Balkanlar gibi Edirne de Doğu Roma'nın (Bizans) yönetimine bırakılmıştır. Bu dönemde bölgenin uğradığı en büyük saldırılardan biri Hunların saldırısıdır. Bölgedeki 70 kalenin tahrip edilmesine rağmen, kalesinin sağlamlığından dolayı Edirne'nin bu felaketten kurtulduğu sanılmaktadır.

---

[2]Robert Ousterhout, - Charalambos Bakirtzis, *TheByzantine Monuments Of The Evros Meriç River Valley*, Selanik, 2007, s. 16.

[3]Semavi Eyice, "Bizans Devrinde Edirne ve Bu Devre Ait Eserler", *Edirne Serhattaki Payıtaht*, Haz. Emin Nedret İşli, M. Sabri Koz, İstanbul, 1998. s. 21.

[4]İbrahim Sezgin, "Fetihten Üç Şerefeli Camiye", *Edirne Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri,* C. 1, s.8 İstanbul, 2013

Edirne kenti, Doğu Roma (Bizans) dönemi boyunca Balkanlardan gelen tehlikelerin tehdidi altında kalmıştır. 5. Yüzyıl boyunca Trakya bölgesi, önce Hunlar, sonra da Slav ve Bulgar akınları ile zarar görmüştür. 6. yüzyılın ortalarında gerçekleşen Avar akınlarında ise Bizans Ordusu, Edirne önlerinde yenilgiye uğramıştır. Bir süre devamlı olarak Edirne çevresinde çarpışmalar olmuştur. Balkanlarda uzak seferlere girişen Bizans Ordusu'nun Edirne kentinde toplandığı bilinmektedir.

Trakya uzun bir süre için Bulgarların elinde kalmıştır. 807 yılında İmparator Nikephoros'un (802 – 811) Bulgarlara karşı bir sefer düzenleyerek Edirne'yi tekrar ele geçirdiği fakat aleyhinde ayaklanma hazırlandığını anlayarak İstanbul'a döndüğü bilinmektedir. Bulgar tehlikesi Edirne kenti için yüzyıllar boyunca devam etmiştir. 1018 yılından itibaren Bizans için en büyük tehlike Peçeneklerden gelmeye başlamıştır. 8 Haziran 1050 tarihinde ise Peçenekler Edirne kentini kuşatmışlardır. Peçenekler ile de mücadeleler uzun süre devam etmiştir.

Edirne için bu olaylardan sonra başlıca tehlike Haçlı Seferleri sırasında yaşanmıştır. IV. Haçlı Seferi'ni idare eden batılı şövalyeler İstanbul'u 1204 yılında kuşatmış, Trakya bölgesini de Latin idaresine almışlardır. 14. yüzyıl başlarında ise Türkler Edirne kenti için tehlike oluşturmaya başlamışlardır.

Edirne'de bu dönemde başlayan ayaklanmalar, hızla Trakya'ya yayılmış ve hareketin ikinci merkezi de Selanik olmuştur. Bu durum karşısında İmparator Ioannes Kantakujenos (1347-1391), Sırplardan ve Türklerden yardım istemiştir. 1352'de Kantakujenos'un yardım isteğine karşılık veren Orhan Gazi, Süleyman Paşa'yı görevlendirmiş ve Osmanlı ordusu Sırp ve Bulgarlara karşı Dimetoka'da zafer kazanmıştır. Bu yardım karşılığında Kantakujenos, 1353'te Gelibolu yarımadasındaki Çimpe Kalesi'ni Osmanlılara bırakmıştır.

Çimpe Kalesi'nin Osmanlıya geçmesi Rumeli'nin fethine zemin hazırlamış Süleyman Paşa komutasındaki ordu tüm Gelibolu yarımadasını Bolayır ve Tekirdağ'a kadar fethetmiştir. Malkara, İpsala, Dedeağaç ve Dimetoka'nın fethinin ardından kısa bir süre sonra Edirne kenti de Osmanlı hâkimiyetine geçmiştir. Osmanlıların Edirne'yi başkent yapması ile Edirne için yeni bir dönem başlamıştır.

Edirne, M.S. 2. yüzyılda Roma İmparatoru Hadrianus tarafından yeniden yapılandırılarak onun adını taşırsa da, esas kimliğini 1361 yılında Türkler tarafından fethedilmesi sonrasında kazanır. Sultan I. Murat, kentin adını Edirne olarak değiştirir ve Edirne, Bursa'dan sonra ikinci başkent olur. Osmanlı Devleti'nin ikinci payitahtı olan Edirne, Bursa ve İstanbul gibi Osmanlı mimarisinin gelişiminde önemli bir yer tutar. I. Murad Hüdavendigar (1362-1389) henüz tahta geçmeden bir yıl önce, 1361 yılında Rumeli'deki Osmanlı ordusunun başında, Edirne'yi fetheder. Kenti fetheden I. Murad ise de kenti abad eden II. Murad'dır. II. Murad (1421–1451) kenti donatan banisi olan hükümdardır ve döneminde yoğun bir imar faaliyeti söz konusudur. Edirne kısa sürede büyük mahalleleri, çarşıları, külliyeleri ve imaretleri ile Osmanlı Devleti'nin büyük bir kenti haline gelmiştir. Devletin idari merkezi olan saraylar inşa edilir. Külliyeler ekseninde yeni mahalleler kurulur. Şehir kurulduğu kale dışına çıkmış, Ulu Caminin yakınına, Osmanlı mimarisinde merkezi planlı Selatin Camilerinin ilk örneği, Üç Şerefeli Cami bu dönemde inşa edilmiştir.

Bir yüzyıla yakın süre Osmanlı ülkesinin başkenti olan şehir hızla gelişir. 1453 yılında İstanbul'un alınmasıyla başkent unvanını İstanbul'a devreden Edirne, İmparatorluğun ikinci merkezi olarak bilim, kültür ve sanat kenti olarak gelişmesini sürdürür. Kanuni Sultan Süleyman Belgrad seferine buradan hareket eder ve bu dönemde şehrin suyolları yapılır. II. Selim döneminde ise Şehri taçlandıran, simgesi ve Dünya Mirası olan Selimiye Külliyesi'nin yapımına başlanır. İmparatorluk mimarisi gelişimini, 1453'ten sonra payitaht sıfatını Edirne'nin elinden alan İstanbul'da sürdürülmesine rağmen klasik üslubun doruk noktası olan Selimiye Camii yine bu üslubun beşiği olan Edirne'de inşa edilmiştir.

İmparatorluğun mirası olan camiler, kervansaraylar, köprüler, medreseler gibi tarihi yapılara sahip Edirne'de muhteşem minareleriyle Selimiye Camii şehre gelenleri ilk karşılayan, selamlayan yapıdır. Osmanlı İmparatorluğu'nun payitaht-ı olan Edirne; bilim, kültür ve sanat alanında önemli faaliyetlerin yapıldığı, mimari, hat ve süsleme sanatında özgün örneklerin verildiği bir kent olmuştur. Tarihte "Serhat Kenti" ve ''Der-i Saadet'' (Mutluluk Diyarı) gibi çeşitli unvanlarla anılmış olan kent, Osmanlı İmparatorluğu'nun ihtişamlı geçmişine tanıklık etmiş yapılarıyla adeta açık hava müzesi niteliği taşır.

Yaklaşık beş asır barış içerisinde yaşayan şehir 18. Yüzyılın ortasından itibaren durağanlık dönemine girer. 1745 Büyük Yangını, 1751 Depremi kenti tahrip eder ve 19. yüzyıldan itibaren ise işgallerle sarsılır. 1828–29 ve 1877–78 Osmanlı-Rus savaşları sonunda işgaller yaşayan Edirne, 1912–1913 Balkan Savaşı'nda Bulgar, 1920 yılında ise Yunan işgaliyle yıkıma uğrar. Kurtuluş Savaşı'nın ardından 25 Kasım 1922'de Türk Ordusu Edirne'yi geri alır. 20 Ağustos 1938 tarihinde Montreux Antlaşması'ndan sonra İl merkezi olan Edirne, Türkiye'nin batı sınırı ve Avrupa'ya açılan kapısı olarak Serhat Kenti unvanını alır.

2.2. TÜRKİYE'DE MÜZECİLİK[5]

Anadolulu ünlü tarihçi Heredot'un "…en güzel coğrafya yeryüzünün en güzel iklimine sahip" dediği topraklarımızda, Selçuklu Dönemi'nde (13.yy) eski Konya'nın bulunduğu Alaeddin Tepesi'ndeki höyüğü çevreleyen ve günümüze hiçbir izi kalmayan sur duvarlarının etrafına çeşitli dönemlere ait eserlerin toplanıp düzenlenmesi ile Türk Müzeciliğinin ilk izleri çıkar. Osmanlı saraylarında ise, kıymetli eserler, hediyeler ve savaşlarda elde edilen ganimetlerin toplanılarak korunması için hazine daireleri inşa edilir. Edirne Sarayı ve İstanbul'un fethinden sonra inşa edilen sarayın bir bölümü hazine daireleri olarak kullanılır. Zanaatkâr ve sanatçıların başkentte toplanması ile İstanbul'un önemli bir sanat üretim merkezi olması ve bilhassa Yavuz Sultan Selim'in 1516-1517 yıllarında halifeliğin Osmanlılara geçmesini sağlayan Doğu'ya yaptığı seferlerden sonra, kutsal emanetlerle birlikte çok sayıda eserin İstanbul'a Topkapı Sarayına nakledilmesi ile zengin bir koleksiyon meydana gelmiştir. Bu koleksiyonlar ve zengin Anadolu tarihi Türk Müzeciliğinin başlamasının öncüleri kabul edilmiştir. Bu anlamda, Müzecilik tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de koleksiyonculukla başlamıştır.

Türk Müzeciliğinin ilk temelleri toplayıcılık anlamında koleksiyon oluşturmaya dayanmakta olup, Padişah Abdülmecid, 1845 yılında Yalova gezisinde gördüğü Doğu Roma yazıtlarını İstanbul'a naklettirir. Ahmet Fethi Paşa tarafından böylece o güne kadar silah ambarı olarak kullanılan Aya İrini'de 1846 yılından itibaren eser toplanmaya başlanmıştır. Müze, Mecma-i Eslihai Atika ve Mecma-i Asar-ı Atika olmak üzere iki bölüm halinde olup, kuruluşu daha önceki tarihlere dayanan Mecma-i Eslihai Atika bölümü ise, Harbiye Askeri Müzesi'nin temelini oluşturmuştur.

Osmanlı'nın bu ilk müzesi, Sultan Abdülmecid döneminde, 1846 yılı başında bu şekilde kurulmuştur. Teşhir edilen heykel, rölyef ve yazıtların yanı sıra arkeoloji ile ilgisi bulunmayan silahların ve eşyaların da bulunduğu Aya İrini'de, ilk olarak herhangi bir kronoloji gözetmeden eserler toplanmıştır. Bu müze, Cebehane,

[5] Ayrıntılı bilgi için **www.istanbularkeoloji.gov.tr** ve **www.kultur.gov.tr** adresine bknz.

Esliha Ambarı müze veya müzehane olarak adlandırılmış ve müzeden çok depo işlevine sahiptir.

Ülkemizde Müzecilik, İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin 1869 yılında 'Müze-i Hümayun' yani İmparatorluk Müzesi ile kurumsal olarak başlamıştır. Aya İrini Kilisesi'nde o güne değin toplanmış arkeolojik eserler, Müze-i Hümayun İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin temelini oluşturur. Dönemin Maarif Nazırı Saffet Paşa, müze ile yakından ilgilenmiş, müzeye eser kazandırmak için Saffet Paşa kişisel çabalar sarf etmiştir. Galatasaray Lisesi öğretmenlerinden Edward Goold'un müze müdürlüğüne atanmasını sağlamıştır. 1872 yılında Maarif Nazırı Ahmed Vefik Paşa bir dönem kaldırılmış olan Müze-i Hümayun'u Alman Dr. Phillip Anton Dethier'i müdür olarak atayarak tekrar kurar. Dr. Dethier'ın yaptığı çalışmalar sonucunda Aya İrini Kilisesi'ndeki mekân yetersiz kalır ve yeni bir inşaatın yapılması gündeme gelir. Fatih Sultan Mehmet döneminde yaptırılmış olan 'Çinili Köşk' müze olarak kullanılmaya başlanır. İstanbul Arkeoloji Müzelerine bağlı olan Çinili Köşk restore edilerek 1880 yılında açılır. Müze-i Hümayun'un ikinci müdürü Alman Dr. Philip Anton Dethiér'in ölümünden sonra, 4 Eylül 1881 yılında II. Abdülhamid tarafından Osman Hamdi Bey müzeye müdür olarak atanır ve 1910 yılına kadar bu görevi sürdürür. Türk müzeciliğinde yeni bir dönemi başlatan Osman Hamdi Bey zamanında müze, dünyanın sayılı müzeleri arasında girerek arkeoloji bilimi için pek çok önemli çalışma yapar.

Müze müdürü olduktan sonra Osman Hamdi Bey, yabancıların yaptıkları kazılarda ortaya çıkan eserlerin yurt dışına çıkarılmasını önlemek amacıyla bir nizamname hazırlamıştır. Daha önceki Dr. Dethiér tarafından 1874 yılında hazırlanan "Asar-ı Atika Nizamnamesi" Osmanlı topraklarından çıkan eserlerin yurt dışına çıkarılmasını engelleyen hükümler içermemektedir. Osman Hamdi Bey döneminde kaleme alınan "1883 Asar-ı Atika Nizamnamesi" eserlerin yurt dışına çıkarılmasını engeller.

Osman Hamdi Bey kendi müdürlüğünden önce Çinili Köşk'te 650 eserlik koleksiyonu bilimsel olarak düzenler. Müzede üst üste depolanan arkeolojik eserleri ele alarak bunların kaydedilmesi, onarılması ve sergilenmesi çalışmalarını yürütür, Ülkemizde yapılan arkeolojik çalışmaları tek elden kontrol eden disiplinleri oluşturur

ve ilk Türk kazılarını başlatır. 1883-95 yılları arasında Bergama, Nemrut Dağı, Sayda, Lagina Hekate Tapınağı ve Sayda Kral Nekropolü'nde gerçekleştirdiği kazılar ile koleksiyonu çarpıcı bir hızla geliştirir.

Osman Hamdi Bey zamanında 1887 yılında Sayda'da yapılan kazılarla aralarında İskender lahdinin de bulunduğu önemli eserler gün yüzüne çıkarılmış ve bu lahitler İstanbul'a nakledilmiştir. Bu buluntular ardından Osman Hamdi Bey yeni bir müze yapılması için girişimlerde bulunmuş, böylece yeni müze tasarlanması işi Mimar Alexandre Vallaury'e verilmiştir. Mimar Vallaury'nin planlarını çizdiği Arkeoloji Müzesi dünyada müze binası olarak inşa edilmiş ender yapılardan biri olarak Müze-i Hümayun adıyla 1891 tarihinde tamamlanarak açılır. Kazılar sonucunda ortaya çıkan eserleri sergilemek amacıyla 1903'te ve 1907'de müzeye ek kısımlar yapılır.

Balkan, I. Dünya ve Kurtuluş Savaşları zamanında da müzecilik gündeme gelmiş İstanbul dışında Anadolu'daki bazı şehirlerde de müzelerin kurulması çalışmalarına, 1900'lü yıllarda başlanılmıştır. 1902 yılında Konya'da, 1904 yılında Bursa'da yeni müzeler kurulmuştur. Daha Kurtuluş Savaşı yıllarında, 5 Kasım 1922'de bir genelge ile arkeolojik ve etnografik eserlerin toplanması, envanterlenmesi ve yeni müzelerin kurulması istenmiştir.

Cumhuriyetin ilanından sona, 14 Ağustos 1923 tarihli hükümet programında Müzecilik geniş boyutları ile ele alınmıştır. Atatürk'ün isteği üzerine 1923'te kurulan Heyet-i İlmiye'nin Ankara'da bir milli müzenin kurulması, Türk Etnografya Müzesi'nin hemen açılması ve Asar-ı Atika Nizamnamesi'nin gözden geçirilmesi konularında görevlendirilmiştir. Atatürk'ün, TBMM'nin açılışının hemen arkasından 9 Mayıs 1920'de göreve başlayan ilk hükümetin yapacağı işler arasında eski eserlerin derlenmesi ve yeni müzeler kurulmasını istemesi bu alana verdiği önemi yansıtmaktadır. Bu amaçla Maarif Vekâletine bağlı Eski Eserler Müdürlüğü (Asar-ı Atika Müdürlüğü) kurulur.

Atatürk, arkeoloji biliminde de dünyanın uygar ülkeleri düzeyinde olmayı hedef göstermiş, bu amaçla eğitim görmeleri için yurt dışına başarılı öğrencileri göndermiştir. Hangi dönemde yaratılmış olursa olsun tüm kültür varlıklarının birer

tapu senedi gibi sahip çıkılmasının gerekli olduğunu tarihe ve kültüre verdiği değerle her fırsatta anlatmıştır. Öyle ki Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulacağına o kadar inanıyordu ki, Ankara'nın 90 km. ötesinde Sakarya Meydan Savaşı'nın tüm hızı ile devam ettiği, top seslerinin Ankara'ya ulaştığı günlerde, Ankara'da Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin temelini oluşturan bir Eti müzesi kurulması emrini vermesi, işgal güçlerine "Biz müzemizi de kurduk, bir ulus olarak geliyoruz. Bu toprakların geçmişi de geleceği de bizim" mesajını iletmek istemesi ile açıklanabilir ki, müzelerin bir ülkenin bekası için ne denli önem taşıdığına iyi bir örnektir.

Cumhuriyet'in hemen öncesinde ve ilk yıllarında, Anadolu'nun birçok ilinde yeni müzeler açılmış ve ülke çapında yaygınlaşması sağlanmıştır.

Her fırsatta tarihi yerleri ve müzeleri ziyaret eden Atatürk, 1929 yılında Sultan Ahmet Camii'nin restorasyonunu inceler ve onarımın çabuklaştırılmasını ister. Bu sırada Ayasofya'nın harap halini görür. Binayı Maarif Vekâleti'ne bağlayarak müze olmasını sağlar ve "*Ehli salip artıklarının her devirde tamahın çeken Ayasofya'yı müze yapıp ilim âlemine hediye ediyoruz*" der.

Cumhuriyet'in 10. yıldönümünde Atatürk'ün talimatı ile Milli kazılar başlamıştır. Atatürk özellikle Hitit Uygarlığı'nın araştırılmasını istemiştir. Ankara yakınlarında Gavurkale 1930, Ahlatlıbel 1933, Karalar 1933, Çankırıkapı (Roma Hamamı), Etiyokuşu 1937, Alacahöyük 1934, Pazarlı ve Büyük Güllücek 1934 kazıları, 1930 yılında başlayan Trakya Bölgesi araştırmaları ve 1932 yılında başlayan Hasankeyf yüzey araştırması Atatürk'ün direktifleri ile başlayan çalışmalardan bazılarıdır. Bu kazılarda Atatürk Cumhuriyeti'nin ilk arkeologları, tarihçileri, sanat tarihçileri, filologları, antropologları çalışmışlardır. 1933 yılından itibaren Çanakkale-Truva, Çorum-Boğazköy, Malatya-Aslantepe başta olmak üzere yurdun dört bir yanında kazılara başlanmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında eski eserlerin korunması, başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere devletin üst düzey yöneticileri tarafından titizlikle takip edilmiştir.

Çeşitli tarihlerde Alacahöyük, Gavurkale, Ahlatlıbel, Efes, Bergama, Aspendos Tiyatrosu'nu gezmiş, İmparator Marcus Aurelius Dönemi'nde (M.S

161/180) yapılan Aspendos Tiyatrosu'nu ziyareti esnasında tiyatronun restore edilerek kültürel etkinliklere açılmasını istemiştir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün "*Bir vatanın sahibi olmanın yolu, o topraklarda yaşamış tarihi olayları bilmek, doğmuş uygarlıkları tanımak, sahip olmaktan geçer*" sözü müzecilik anlayışının özünü yansıtmaktadır.[6]

Cumhuriyet döneminde Müzeler, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde bulunan ve sonradan adı "Âsâr-ı Atika ve Müzeler Müdürlüğü" olan Hars Müdürlüğüne bağlanmış, daha sonra 1944'te "Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü" kurulmuştur. 1924 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla, Topkapı Sarayı'nın mevcut koleksiyonu ile müze olarak ziyarete açılması kararı alınmıştır. Atatürk'ün Ankara'da bir Hitit Müzesi'nin açılmasını istemesi üzerine 1923 yılında Kurşun Han ve Mahmut Paşa Bedesteni Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onarılarak Ankara Arkeoloji Müzesi olarak açılmış ve 1967 yılında yeniden düzenlenerek müzedeki eserlerin çeşitliliği de göz önünde bulundurularak adı Anadolu Medeniyetleri Müzesi olarak değiştirilmiştir.

Cumhuriyet döneminde yapılan ilk müze binası Suphi Koyuncuoğlu'nun mimarı olduğu Ankara Etnografya Müzesi'nin inşasına 1925 yılında başlanmış ve 1930 yılında tamamlanarak ziyarete açılmıştır. 1925 yılında çıkarılan Kanunla kapatılan tekke, türbe ve zaviyelerdeki eşya ve eserlerin çoğu Ankara Etnografya Müzesinde toplanmış ve burada sergilenmeye başlanmıştır. Konya Mevlana Türbesi Atatürk'ün emriyle müzeye dönüştürülmüştür. İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, ilk sanat müzesi olarak 1937 yılında Atatürk'ün emriyle kurulmuştur.

Ülkemizde 2015 yılı sonu itibariyle, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı 190 müze hizmet vermektedir. Müzelerin yanı sıra 138 ören yeri düzenlemiş haldedir. Devlet müzelerinde 3.200.000 civarında eser yer almaktadır ve bu eserlerin yarıdan fazlası sikkelerden (1.887 bin) oluşmaktadır. 2014 yılı sonu itibariyle 3 milyona yakın ziyaretçi tarafından gezilen müzeler arasında, Ayasofya, Topkapı, Mevlana en çok ziyaret edilen müzelerdir. Bakanlık denetiminde 194 özel müze bulunmaktadır ve

[6]Ayrıntılı bilgi için **www.edirnemuzesi.gov.tr** adresine bakınız.

toplamda 384 müze faal durumdadır. Özel müze sayısı ilk defa 2015 yılında Bakanlık müzelerinin sayısını geçmiştir.

Ülkemizde son yılda düzenlenen Müzeler, eser odaklı düzenlemenin, sergilemenin ve depolandığı mekânlar olmaktan çıkmış, bir eğitim kurumu olarak ulusal ve uluslararası konferansların, seminerlerin düzenlendiği, çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetlerin gerçekleştirildiği, sergilerin açıldığı, bilimsel yayınların yapıldığı, ülkemizin tanıtımına katkıda bulunan eğitim ve kültür kurumları hâline gelmiştir. Dünyanın en büyük mozaik müzesi olan Gaziantep Zeugma Mozaik Müzesi, Kırşehir Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi, Edirne Türk İslâm Eserleri Müzesi, Eskişehir Eti Arkeoloji Müzesi, Urfa Müzesi, Hatay Müzesi, Kahramanmaraş Müzesi, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi, Aydın Müzesi, Tokat Arkeoloji ve Etnografya Müzesi gibi yeni müzeler çağdaş müzecilik yaklaşımıyla ele alınarak düzenlenen müzelerdendir.

III. BÖLÜM

3.1. MÜZECİLİK TARİHİMİZDE EDİRNE

Cumhuriyet Dönemi'nde Mustafa Kemal'in talimatlarıyla yeni müzeler kurulmaya başlanmış ve önemli bazı tarihi yapılar müze olarak ilan edilmiştir. Mustafa Kemal'in Cumhuriyetin kuruluşundan önce de eski eserlere ve etnografyaya olan ilgisine; dönemin Askeri Müze Deposu olan Aya İrini'den seçtiği yeniçeri kıyafetini Mayıs 1914'de Sofya'daki bir kıyafet balosunda giymesi güzel bir örnektir[7].

Cumhuriyetin ilk müzelerinden birinin Edirne'de kurulmasında, Mustafa Kemal'in Çanakkale Anafartalar görevinden sonra 1916'da Edirne'ye tayin olduğunda Edirne merkez ve Keşan'ı görmüş ve incelemiş olmasının etkisi olduğu[8] söylenebilir ancak, müzenin kuruluş kararının 1921 yılında gündeme gelmesi, Edirne Müzesinin Türkiye'de müzecilik sürecinin devamı kapsamında kurulduğunu göstermektedir. Halkevleri'nin özellikle de etnografyanın benimsenmesi, açıklanması ve sevdirilmesinde de rolü olmuştur[9].

Edirne'de müze kurulmasında yukarıda belirtilen hususlar önem arz etmekle birlikte, müze kurulmasının en esas nedeninin, 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında ile başlayan işgaller olduğu açıktır. 1829 ve 1879 Rus İşgalleri, 1913 Bulgar İşgali ve 1920 Yunan işgali yıllarında sahip olduğu değerli tarihi eserlerin, toplanması, camilerden değerli Kuran-ı Kerim, halı ve çinilerin işgal esnasında alınmış olması bu konuda harekete geçilmesini gerektirmiş olmalıdır. Rus ve Bulgarlar tarafından Trakya'ya inceleme ve tespitlerde bulunmak üzere araştırmacılar gönderilmiştir. 1828-1829 Osmanlı Rus Harbi sırasında İmparator I. Nikola

---

[7]Daniş Baykan, "Müzecilik Tarihimizde Edirne", *Güneş Karadeniz'den Doğar Sümer Atasoy'a Armağan*, Ed.Ş.Dönmez, Hel Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 25-36

[8]A.g.m, s. 34.

[9]A.g.m, s. 25

tarafından Edirne'ye iki Rus ressam gönderilir. Bu ressamlar tarafından 50'yi aşkın Edirne Yeni Sarayı'nın (Saray-ı Cedid-i Amire) resimleri yapılır.[10]

Bu araştırmacıların en ünlüsü ise şüphesiz Bulgaristan Milli Eğitim Bakanlığı'nın 7 Ekim 1912 tarihli yazısı ile Arkeoloji ve etnografya açısından eski eserleri araştırmak, tasnif etmek ve derlemek amacıyla Makedonya ve Edirne Trakya'sında görevlendirilen Bogdan Dimitrov Filov'dur.[11] Sofya Ulusal Arkeoloji Müzesi Müdürü Boğdan Filov'un yanı sıra aynı kurumda görev yapan Rafael Popov'un ise sadece Edirne'de görevlendirildiği aynı yazıda yer almaktadır. 16 Aralık 1912-26 Nisan 1913 tarihleri arasında Edirne ve çevresinde, adı geçen araştırmacılar tarafından kapsamlı incelemelerde bulunulduğu, eserlerin tespit ve tasnif edildiği, Bulgaristan müzelerine götürülmek üzere derlendiği Bogdan Filov'un Balkan Savaşları Günlüğü'nden anlaşılmaktadır[12]. Türklerin çekildiği yerlerde değerli ne varsa toplamakla görevli Filov'un taşınmaz eserler dışında, özellikle halıları, yazma eserleri, eski silahları ve yazıtları incelediği, Beyazıd Camii'nde belge düzenleyerek küçük halıların dördünü, iki eski Kuran-ı Kerim'i, Eski Cami'den güzel Kuran-ı Kerim'i, Selimiye Kütüphanesinden 44 adet süslemeli el yazmasının alındığı, listesinin yapılarak depoya taşındığı, halıların da listelendiği,[13] halıların sorunsuz bir şekilde Sofya'ya taşındığı[14] Filov'un günlüklerinden anlaşılmaktadır. Kırklareli'de de Edirne'de olduğu gibi Bulgaristan'a götürülmek üzere bölgenin önemli eserleri toplanmıştır. Filov'un seyahati esnasında Vize'de fotoğrafladığı Sunak bugün Edirne Müzesi'nin Arkeoloji Salonunda sergilenmektedir.

Filov, Tekirdağ Rum Okuma Yurdu ziyaretinde avludaki eserleri gördüğü, müzeyi ise ilgililerin açmak istemedikleri, müzenin anahtarları piskoposta olduğu, piskoposun İstanbul'a gittiği ancak akşamüzeri sorunun çözüldüğü, 70-80 eser ve küçük bir sikke koleksiyonu olduğu, çok değerli bir sikkenin daha önceleri çalınmış olduğu, eserlerin büyük bir kısmının mezar ve adak taşlarından oluştuğu, üç Trak

---

[10] Cevdet Çulpan, *Tosyavizade Dr. Rıfat Osman Hayatı ve Eserleri 1874-1933*, İsmail Akgün Matb. İstanbul 1959 s, 41

[11] *Bogdan Filov'un Balkan Savaşları Günlüğü*, Hazırlayan: Hüseyin Mevsim, Timaş Yay., İstanbul 2014. s, 21

[12] A.g.e. s, 23-105

[13] A.g.e., s, 86-87.

[14] A.g.e. s, 104.

atlısı ve bunlardan başka üç parçanın dikkatini çektiği, Seure'un yayınlamış olduğu yazıtların müzede bulunamadığını yazar.[15] Bu bilgi, Tekirdağ'da 1913 yılında azınlıklar tarafından müze meydana getirildiği bilgisini içermesi açısından dikkat çekici ve önemlidir. Diğer dikkat çekici bilgi ise, Marmara Ereğlisi'nden sökülen mozaik ikonanın büyük bir diplomatik sorun haline geldiğinin bilgisidir. Sökülen mozaik ikona şimdi Sofya Aleksandır Nevski Katedrali kriptasında bulunmaktadır[16].

İşgal yıllarında yaşanılan bu durum Kurtuluş Savaşı yıllarında bu konu da önlemler alınmasını gerektirmiştir. Bu dönemde Atatürk daha Cumhuriyet kurulmadan önce müzeciliğe değinmiş, her alanda olduğu gibi arkeoloji biliminde de dünyanın uygar ülkeleri düzeyinde olmayı hedef göstermiş ve hangi dönemde yaratılmış olursa olsun tüm kültür varlıklarının birer tapu senedi gibi sahip çıkılmasının gerekli olduğunu tarihe ve kültüre verdiği değerle her fırsatta anlatmıştır. Öyle ki Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulacağına o kadar inanıyordu ki, Ankara'nın 90 km. ötesinde Sakarya Meydan Savaşı'nın tüm hızı ile devam ettiği, top seslerinin Ankara'ya ulaştığı günlerde, Ankara'da Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin temelini oluşturan bir Eti müzesi kurulması emrini vermesi, işgal güçlerine "*Biz müzemizi de kurduk, bir ulus olarak geliyoruz. Bu toprakların geçmişi de geleceği de bizim*" mesajını iletmek istemesi ile açıklanabilir ki, müzelerin bir ülkenin bekası için ne denli önem taşıdığına iyi bir örnektir. Bu toprakların geçmişine sahip çıkmanın önemini Atatürk, TBMM'nin açılışının hemen arkasından 9 Mayıs 1920'de göreve başlayan ilk hükümetin yapacağı işler arasında eski eserlerin derlenmesi ve yeni müzeler kurulmasının istemesiyle ilan etmiştir. Bu amaçla Maarif Vekâletine bağlı Eski Eserler Müdürlüğü (Asar-ı Atika Müdürlüğü) kurulur. 5 Kasım 1922'de bir genelge ile arkeolojik ve etnografik eserlerin toplanması, envanterlenmesi ve yeni müzelerin kurulması istenmiş, 14 Ağustos 1923 tarihli hükümet programında Müzecilik geniş boyutları ile ele alınmıştır. Atatürk'ün isteği üzerine 1923'te kurulan Heyet-i İlmiye'nin görevleri arasında Ankara'da bir milli müzenin kurulması, Türk Etnografya Müzesi'nin hemen açılması ve Asar-ı Atika Nizamnamesi'nin gözden geçirilmesi konuları da yer almıştır. Her fırsatta tarihi yerleri ve müzeleri ziyaret eden

[15]A.g.e. s, 90
[16]A.g.e, s, 89

Atatürk, 1929 yılında Sultan Ahmet Camii'nin restorasyonunu inceler ve onarımın çabuklaştırılmasını ister. Bu sırada Ayasofya'nın harap halini görür. Binayı Maarif Vekâleti'ne bağlayarak müze olmasını sağlar ve "*Ehli salip artıklarının her devirde tamahın çeken Ayasofya'yı müze yapıp ilim âlemine hediye ediyoruz*" der. Cumhuriyet'in 10. yıldönümünde Atatürk'ün talimatı ile Milli kazılar başlamıştır. Atatürk özellikle Hitit Uygarlığı'nın araştırılmasını istemiştir. Ankara yakınlarında Gavurkale 1930, Ahlatlıbel 1933, Karalar 1933, Çankırıkapı (Roma Hamamı), Etiyokuşu 1937, Alacahöyük 1934, Pazarlı ve Büyük Güllücek 1934 kazıları, 1930 yılında başlayan Trakya Bölgesi araştırmaları ve 1932 yılında başlayan Hasankeyf yüzey araştırması Atatürk'ün direktifleri ile başlayan çalışmalardan bazılarıdır. Bu kazılarda Atatürk Cumhuriyeti'nin ilk arkeologları, tarihçileri, sanat tarihçileri, filologları, antropologları çalışmışlardır. 1933 yılından itibaren Çanakkale-Truva, Çorum-Boğazköy, Malatya-Aslantepe başta olmak üzere yurdun dört bir yanında kazılara başlanmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında eski eserlerin korunması, başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere devletin üst düzey yöneticileri tarafından titizlikle takip edilmiştir. Çeşitli tarihlerde Alacahöyük, Gavurkale, Ahlatlıbel, Efes, Bergama, Aspendos Tiyatrosu'nu gezmiş, İmparator Marcus Aurelius Dönemi'nde (M.S 161/180) yapılan Aspendos Tiyatrosu'nu ziyareti esnasında tiyatronun restore edilerek kültürel etkinliklere açılmasını istemiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün *"Bir vatanın sahibi olmanın yolu, o topraklarda yaşamış tarihi olayları bilmek, doğmuş uygarlıkları tanımak, sahip olmaktan geçer"* sözü müzecilik anlayışının özünü yansıtmaktadır.

3.1.1. 1900-1950 Dönemi Edirne'de Müzecilik

Edirne müzesinin ortaya çıkışında, 19. Yüzyılın sonları ve 20. Yüzyılın başlarında yaşanan işgal yılları ve yukarıda belirttiğimiz dönemin koşulları belirleyici rolü olmuştur. Hemen 20. yüzyılın başında, Edirne'de ilk defa gerçekleştirilen Edirne Mahsulat ve Mamulat Sergisi (resim 3-4) müzecilik anlamında dikkati çeken bir sergilemeye de sahiptir. 1905 yılında tertip edilen bu sergide zengin el sanatı ve etnografik eserler dikkati çeker. Üzerinden çok zaman geçmeden bu serginin ardından, 1912-1913 İşgal yıllarındaki bu eser toplama bahanesiyle yaşanan yağma, mutlak suretle Devlet ve kamuoyunun dikkati çekmiş olmalıdır. Hemen akabinde I. Dünya Savaşı ile ardından Kurtuluş Savaşı ortamında müze kurulması konusu üzerinde durulması buna işaret etmektedir. Dikkati çeken bir diğer nokta, Hasan Rıza, Rifat Osman, Halil Efendi, Arif Dağdeviren, Necmi Bey (İğe), Edirne Evkaf Müdürü Sadrettin Bey, Belediye Reisi Dilaver Bey gibi dönemin önde gelen, abidelerimiz konusuna önem veren isimlerin bu dönemde Edirne'de bir arada olmasıdır. Edirne'nin önde gelen âlimlerince, kamu görevlileri eliyle müze kurulması sürecine ön ayak olunmuş ve Selimiye Medresesi'nde bir müze kurma fikri böylelikle ortaya çıkmış olmalıdır.

Edirne Müzesi arşivinde, Cumhuriyet'in 10. Yılında Edirne Müzesi'nin on yıllık faaliyetini ve faaliyetlerinin neticesini bildirir 13.01.1933 tarih ve 510-1 nolu rapor, müzenin ilk yıllarına ilişkin önemli bilgiler ihtiva eder. Bu raporun yanı sıra yine müzenin arşivinde mevcut 1945 yılına ait raporda dört yıllık dönem için müze faaliyetleri kaleme alındığı raporize ilk eserleri ve kurucuları hakkında önemli bilgiler içerir.

1933 tarihli rapor;

"13-I-933 Tarih ve 510/1 No ile daireyi aliyyelerine takdim edilen on senelik faaliyete ait rapor sureti

1- Beş asırlık tarihi bir memleket herhangi bir yerine bakılırsa canlı eserlerle baştan başa süslenmiş olan Edirne'nin 25-11-1922 tarihine kadar Müzeden mahrum kalması saltanat hükümetinin yapmış olduğu böyük cinayetlerden biriside budur. Çünkü fazla değil elli sene evvel Edirne'de bir müze tesis edilmiş olsaydı

alamanyanın az bir müddet oluyorki Küşat etmiş oldukları müzede Osmanlı nice islam eserleri arasındaki Edirneye mahsus kim bilir ne kadar doğramacılık, marangozluk, camcılık, dokumacılık, saraçlık kılafdanda işlemecilik aynı zamanda hattatlık bu meyanda Tezyin ve Tezhip işlerini meydana çıkaran Türk sanatkârlarınınvücude getirmiş oldukları eserlerle ecnebi müzeleri zenginleşmiştir.

2- Velevki geç dahi olsa şayanı şükrandırki Hükümeti cumhuriyenin yapmış olduğu inkılaplardan en ehemmiyetliside eski vilayet merkezlerinde birer asarı atika müzesi Tesisini emir verdiğinizden "Edirne Müzeside" 25-11-1922 tarihinde Tesis edilerek iki senelik kısa bir çalışmadan sonra Hafriyat neticesi değil, Öteye beriye atılarak tarihe yüz tutmuş 95 parça eşyayı toplayarak1-1-1924 tarihinde eşyamızın azlığına bakmayarak kapımızı ziyaretçilere açarak Tarihi memleketin ilk müzesini Küşat ettik.

3- Tesis tarihi olan 25-11-1922 Tarihinden 1-1-1933 Tarihine kadar toplanılan 300 parça eserle yapılan Böyük ve Küçük tamiratta dahil olduğu halde maaşdan gayri 2020 lira 88 kuruş gibi az bir masrafla bugünkü varlık meydana getirilmiştir.

Netekim [Böyükmümcinin 25-11-1930 tarihinde müzemizi ziyareti esnasında Eserlerimiz pek fazla değil lakin temiz ve nadide eserler aslı müzeler Tedrici tekamüle tabidir. Teşekkür ederim buyurmuşlardır].

4- Edirne müzesinin bundan sonraki faaliyeti genişleyecek ve memlekete yapacağı menfaatlerde fazla olacaktır. Bu meyanda "Açik Müze" tesisi işte buda birçok münevveranın Arkeolojiye ehemmiyet vermeleri muallimlerimizin ve Böyük daire adamlarımızın yardımları vekaleticelilede bu seneki 1933 bütçesinde Tahsisatı münasip mikdarda fazlalaştırırsa çok işler meydana getireceğimizi ümit etmekteyim.

5-Ayrıca asarı atika noktasından Edirne Müzesine meskut civar vilayetlerde hiç olmazsa senede bir defa mahalli bir tetkikat yapmak üzere mikdarı Kafi harcırah havalesile gönderilecek fazla tahsisatlada bakir bir vaziyette bulunan Trakya topraklarının bazı tarihi mahallerinde sundaj yapılacaktır.

6-Müzemizin on senelik faaliyeti meyanındada Selimiye Kütüphanesini evkaftan devir aldığımız 3-6-1924 tarihinde Ziyaretçilere açılacak bir vaziyette

değildi, esbabı eski şark tarzında minderler ve mahalle mekteplerindeki çocukların önlerine koydukları tokmaklar tarzında rahlelerdi. İlk işimiz minderlerle tokmakları atmak oldu. Güzel iki Böyük okuma masası, yirmi hesarensandalya ile bir duvar saati alındı. Bir takım kitaplarında ciltleri eskidiğinden yeniden cilt yapıldı ve bundan sonrada okuyuculara kapısı açıldı. Kütüphaneye yapılan masraflarda on senelik faaliyet esnasında sarfedilen ve yukarıda zikir edilmiş olan 2020 lira meyanındadır.

7-Müzenin masraf tahsisadına dokunmamak şartile müze dâhilinde 200 ciltten mürekkep faideli yazılar hari bir kütüphanecik

8-On sene zarfında toplamdan 300 parça eşyadan mada dairemizce Tekke cami, ve mescitlerde tesbit etmiş olduğumuz 53 parça eşyayı o zamanki evkaf müdürü olan Ali Yadzettin Bey tarafından dairemize teslim edilmeyerek 29-7-1924 tarihinde İstanbul evkaf müzesine sevk edilmiştir. Edirne evkaf müdürünün sevketmiş olduğu eşyanın bir listeside ambara müzeler umum Müdürlüğüne 29-7-1924 tarih ve 51 No Tahriratımızla bildirilmiştir.

9-1-12-1932 Tarihinden itabaren camilerdeki eşyanın Tesbitine çalışılıyor bu meyanda asarı atika eşyayada tesadüf edilmektedir ve yapılan defterede müzelikler kaydı konmaktadır. Müzelik işareti verilen eşyaların diğer 53 parça asar gibi İstanbul'a sevkedilmelerine meydan verilmemesini Hasseten rica eder ve on senelik faaliyetlerimizin neticesini bildirir raporuma merkut istatistikle beraber makamı alilerine takdim ederim efendim.

Müze M.

3 Roma11 Bizans1 Asuri281 Osmanlı ve İslam1 İngiliz3 Hangi devlete ait olduğu bilinemeyen

25-11-1922 Müzemizin Tesis Tarihi

1-1-1924 Müzemizin Küşat Tarihi

1945 tarihli rapor ise,

989-30 Saife (1) 12-7-45

1- Müze 1923 Senesinde kanun üzerine Kurulmuştur lakin Hangi Tarih ve no.lu olduğu malumumuz değildir.

2- Etnografya müzesinin Kuruluşunda genel müfettiş rahmetli generalKazım Diriğ'in fazlası ile yardımı dokunmuştu.

3- Müzemizin ilk müdürü İsmail Hakkı Hali Hazırda Fatih millet Kütüphanesi müdürüdür. İkinci müdürü Erkek öğretmen okulu Kimya muallimi avni bey idi. Bu zatte 1929 ölmüştür her ikisinin Kısa Hal Tercümeleri ile Fotoğraflar Milli Eğitim Bakanlığı Zat işlerinde bulunur.

4- Arkeoloji Müzesi Selimiye Camisi arkasındaki Selimiye medresesinde, Etnografya müzeside yine Selimiye avlusundaki Darülkurra medresesinde Kurulmuştur. Pilan ve müteaddit fotoğrafları 27.04.1923 tarih ve 45 sayı ile evvelden yüksek makamınıza sunulmuştur.

5- Müzenin ilk kadrosu Müdür İsmail Hakkı, Müze Koruyucusu Necmi İğe Hademe ve gece Koruyucusu Hüseyin Çetintaş. Şimdiki Kadrosu ise hem Etnografya Hemde arkeoloji müzesine bakar. Bir Müze Koruyucusu Necmi İğe Hademe ve gece Koruyucusu Ali Bakırel Birde Hademe ve daktilo işini gören Emine Bakırelden ibarettir.

6- Müzenin ilk andaki fotoğraflarından 8 adet çeşitli fotoğraf 6-4-1925 tarih ve 33 sayı ile yine 12-6-1925 tarih ve 71 sayı ile 25 adet fotoğraf, yine 27-8-1925 tarih ve 130 sayı ile 7 fotoğraf gönderilmiştir.

7- Müzeden 3456 adet eser mevcut isede bunlardan 616 adedi şeri sicillat olur. 21-5-941 tarihinde İstanbul Top.Sarayı müzesine nakil edilmiştir. İhtisas kütüphanesinden 410 Basma eser ile 2 yazma eserde 3456 dan çıkarıldıktan sonra 2424 asarımız vardır.

8- Eser teşhirini gösterir 3 fotoğraf ilişiktir.

9-Müzelerimizdeki eserlerimizin hepsinin Kendisine mahsus bir değeri vardır. şah eserler yoktur.

10- Müzelerimizi ücretle zeyaret Milli Eğitim bakanlığının 1-3-1934 tarih ve 90835 sayılı emirleri üzerine Başlamıştır. Buna göre 1934 senesi 19 lira 10 Kuruş 1935 senesi 20 lira 70 Kuruş 1936 senesi 20 lira 30 1937 senesi 21 lira 20 Kuruş 1938 senesi 19 lira 90 kuruş 1939 senesi 22 lira 1940 senesi 23 lira 1941 senesi 12

lira 18 Kuruş Hasılat ki Topyekün 158 lira 38 kuruş hasılat olmuştur. Müzelerdeki eşyalar yüksek Bakanlığın emirleri üzerine 940-941 seneleri İstanbula nakil edildiğinden o seneden itibaren maliyece Hesaplar Kesilmiştir. Artık eşyaların Edirne'ye nakil edildiği zaman ziyaretçilerden ücret alınacaktır.

11- Müzeye şimdiye Kadar verilen tahsisatın yıllara göre 1923 senesi 15 lira 1924 senesi 200 lira 1925 senesi 1020 lira 1926 senesi 100 lira 1927 senesi 300 lira 1928 senesi 300 lira 1929 senesi 300 lira 1930 senesi 300 lira 1931 senesi 140 lira 1932 senesi 100 lira 1933 senesi 200 lira 1934 senesi 200 lira 1935 senesi 100 1936 senesi 500 lira 1937 senesi 100 lira 1938 senesi 500 lira 1939 senesi 500 lira 1940 senesi 700 lira 1941 senesi 425 lira 1942 senesi 300 lira 1943 senesi 300 lira 1944 senesi 1000 lira 1945 senesi 500 lira Tahsisat verilmiştir.

12-Müzeleri şimdiye Kadar ziyaret edenlerin adedi yıllara göre 1923 senesi 250 1924 senesi 421 1925 senesi 500 1926 senesi 800 1927 senesi 798 1928 senesi 1000 1929 senesi 900 1930 senesi 1124 1931 senesi 1000 1932 senesi 1151 1933 senesi 1001 1934 senesi 187 1935 senesi 209 1936 senesi 196 1937 senesi 221 1938 senesi 199 1939 senesi 200 1940 senesi 300 1941 senesi 138 1942 senesi 300 1943 senesi 500 1944 senesi 200 Kişiden ibarettir.

13-13-9-1940 Tarihinde Müzelerimizi ziyaret eden Milli Şefimiz ve sevkili Babamız müzelerimiz hakkında Hatıra defterine yazdıkları kıymetli yazı şudur [Edirne ETn ve Ark. Müzelerini gördüm memnun oldum] İsmet İnönü

9-2-1934 tarihinde Birinci Ordu müfettişi Birinci Ferik Fahrettin Altay hatıra defterine şunları yazmıştır [Edirne eski zaman işleri müzesini bugün memnuniyetle gezdik] Fahrettin Altay Belediye Reisi Ekrem demiray C.H.P il idare heyeti reisi İbrahim akıncı vali Salim Özdemir

27-4-1934 tarihinde Trakya umumi müfettişi D: İbrahim Tali Hatıra defterine şu yazıyı kayıt etmiştir [Büyük Himmetlerle meydana getirilen bu müzeye emek sarfedenlere teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim] D_o İbrahim Tali

23-9-935 tarihinde müzemizi ziyaret eden T. ve M .General Kazım Dirik Hatıra defterine şöyle yazmıştır.

[Türk tarihinin gözbebeği Edirnemizin müzesini beğendim Tasnifi, zenginleşmesi el birliği ile çalışacağız Turizim bakımdan Edirneyi en yüksek bir gözen merkezi göreceğiz buna inanıyorum] T ve M General Kazım Dirik

14- Müze Hakkında yazılmış diğerli yazılar yoktur.

15- Müzedeki eserlerin Fotoğraflarından 3 adet fotoğraf sunulmuştur.

16- Müze binalarının muhtelif pozda çekilmiş 4 Fotoğraf sunulmuştur.

17- Müzelerin Bugünkü durumundan daha fazla gelişmesi ancak ihtisas sahibi arkadaşların hiç olmazsa senede bir ay benim gibi çırak durumunda bulunan arkadaşları yetiştirmeleri doğru olur zannındayım. 2- Malum alileri müzecilik aynı zamanda para vaziyetidir Yirmi iki küsür senede sarf olunan para 6600 lira gibi az para çok iş metoduna dayanarak bugüne Kadar ödevimizi yaptık dersek doğru olamaz bunun için Milli Eğitim Bakanlığı Eski eserler ve müzeler müdürlüğü yüksek makamına 5-8-1935 tarih ve 582/20 sayılı yazısı önemle göz önüne alınacak olursa bu ufak lakin ilerde pek çok diğer Kazanacak müzeler vücuda getirmek Kabil olur fikrinde ısrar etmekteyim 3- Müzelerin mıntıkaları dâhilindeki Hüyüklerde sondaj yapmalarına müsade ve salahiyet verilmesi üç ve üç elli uzunluğunda Hiç önem vermediğimiz aynı zamanda birbirine yakın birçok Hüyükler mıntakamızda bol olarak bulunmaktadır lakin Bulgar istilasında, Rus istilasında, Yunan istilasında bunların Bir Kısmı tepeden delinmek suretiyle açılmış ve civar Köylülerin ifadelerine göre içlerinden birçok şeyler çıkardıklarını söylemektedirler. bunun için uzman arkadaşlarımızın, yeni yetişen arkeologlarımızın nazari bilgilerine ameliyatta Karışırsa hem onların bilgileri fazlalaşır ve hemde bizler sitaj görmüş olur dolayisilede müzelerimiz yavaş yavaş zenginleşmiş bir vaziyete gelir. 4- Dünya Barışı meydana geldiği zaman Bilhassa Edirne ilerde yüksek bir gözen merkezi olacağı Büyüklerimizin Hararetle müjdeledikleri işidilmektedir. Artık büyüklerimizin vereceği Direktifleri bekler en derin saygılarımı sunarım".

1933 ve 1945 tarihlerini taşıyan, el yazısı yazılmış olan, yazı üslubu korunarak metin aktarılmış olan müze raporları, dönemi ile ilgili önemli bilgiler yer almaktadır. İlk raporda müzenin 1922 yılında, ikinci raporda ise 1923 yılında kurulmuş olduğu belirtilir. Müze hafriyat yapmaksızın çevreden derlenen 95 eserle

ziyarete açılmıştır. Raporda yer alan *"Hükümeti cumhuriyetin yapmış olduğu inkılâplardan en ehemmiyetlisi de eski vilayet merkezlerinde birer asarı atika müzesi tesisini emir verdiğinizden "Edirne Müzesi" de 25-11-1922 tarihinde Tesis edilerek iki senelik kısa bir çalışmadan sonra hafriyat neticesi değil, öteye beriye atılarak tarihe yüz tutmuş 95 parça eşyayı toplayarak 1-1-1924 tarihinde eşyamızın azlığına bakmayarak kapımızı ziyaretçilere açarak tarihi memleketin ilk müzesini Küşat ettik*" bilgisi Müzenin kuruluşuyla ilgili son derece önemli bir noktaya değinmektedir. Raporda, on sene zarfında 300 civarında eser toplandığı ve bugün Selimiye Yazma Eserler Kütüphanesi olarak hizmet veren Kütüphanenin evkaftan 3-6-1924 tarihinde devir alındığına da yer verilmektedir.

1933 yılı faaliyet raporunda; On sene zarfında toplanan 300 parça eşyadan başka dairemizce tekke, cami ve mescitlerde tespit etmiş olduğumuz 53 parça eşyayı o zamanki evkaf müdürü olan Ali Yadzettin Bey tarafından dairemize teslim edilmeyerek 29-7-1924 tarihinde İstanbul evkaf müzesine sevk edilmiştir. Edirne evkaf müdürünün sevk etmiş olduğu eşyanın bir listesi de ambara "müzeler umum Müdürlüğüne 29-7-1924 tarih ve 51 No Tahriratımızla bildirildiği" bilgisi dikkat çekici noktalardandır. 01-12-1932 tarihinden itibaren camilerdeki eşyanın tespitine çalışıldığı, bu meyanda asarı atika eşyaya da tesadüf edildiği ve defterine de müzelikler kaydı konduğu bildirilmektedir. Müzelik işareti verilen eşyaların diğer 53 parça asar gibi İstanbul'a sevk edilmelerine meydan verilmemesinin talep edilmesi üzerinde ayrıca durulması gereken, araştırılması gereken konulardandır.

Yine bu rapor ile Büyük Önder Atatürk'ün, 25-11-1930 tarihinde bu müzeyi ziyareti de rapor edilmiş ve ziyareti esnasında; *"Eserlerimiz pek fazla değil lakin temiz ve nadide eserler aslı müzeler Tedrici tekâmüle tabidir. Teşekkür ederim."* buyurduğu raporda belirtilmiştir. Atatürk'ün Edirne Müzesi'ni ziyareti çıkışını yansıtan fotoğraf bu esnada çekilmiştir. (resim 5)

1945 tarihli olan ikinci rapor ise, Müzenin kuruluş yılını 1923 yılı olarak belirtir. Bu raporda, 1923 yılından 1945 yılına kadar ki müze ziyaretçi sayılarının verilmesi, ödenekler ile 1934 yılından sonra ziyaretlerin bilet mukabili yapılması ve bilet gelirleri bilgileri yer almaktadır. Müzenin ilk müdürleri eğitimci olan İsmail Hakkı Bey ve Avni Bey'dir. Eğitimci olan bu İsmail Hakkı Bey ve Avni Bey'le ilgili

arşivlerinde bilgi-belge olup olmadığı konusunda Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile yazışma yapılmış ne yazık ki İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nce yapılan arşiv araştırması sonunda herhangi bir bilgi-belge olmadığı bildirilmiştir. İsmail Hakkı Bey'le ilgili olarak ise daha sonra müdürü olduğu Millet Kütüphanesi Müdürlüğü'nden konu sorulmuş, Millet Kütüphanesi'nin kurucu ilk müdürü Ali Emîrî Efendi'nin (ö.1924) ölümünden sonra İsmail Hakkı Bey'in (İlter) kütüphane müdürlüğü yaptığı öğrenilmiştir.

Yukarıda ifade olunan raporda yer alan Arkeoloji Müzesi Selimiye Camisi arkasındaki Selimiye Medresesinde, Etnografya Müzesi de yine Selimiye avlusundaki Darül Kurra Medresesinde kurulduğu bilgisi en azından 1945 yılında Selimiye'nin her iki medresesinin müze olarak kullanıldığına işaret etmektedir.

Edirne Müzesinde 1945 yılında, 3456 adet eser bulunduğu, bunlardan 616 adedi şeri sicillat olduğu ve 21-5-941 tarihinde İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi'ne nakil edildiği, İhtisas kütüphanesinden 410 basma eser ile 2 yazma eserde 3456'dan çıkarıldıktan sonra 2424 eserin olduğu bilgisi yine bu rapordan öğrenilmektedir. Osmanlı Dönemi'nin mahkemelerde görülen davalarla ilgili muamelelere yer veren defterleri Edirne tarihi açısından çok önemli bilgiler ihtiva eden 616 Şeri Sicilin gönderilmesi konusunda uzun uğraşlar verildiği Müze arşivindeki yazışmalarda mevcuttur ve bu nakil sonrası Necmi İğe Bey'e takdirname verilmesi teklif edilmiştir. Şerri siciller daha sonra, 1980'li yıllarda Topkapı Müzesi Müdürlüğü'nden Milli Kütüphane'ye devredilmiş; sicillerin Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi tarafından mikro filmleri alınmıştır. Selimiye Yazma Eserler Kütüphanesi'nde mevcut 684 adet mikrofilm ise İSAM'dan alınmıştır.

Müzelerin, 09-02-1934 tarihinde Birinci Ordu müfettişi Birinci Ferik Fahrettin Altay; 27-04-1934 tarihinde Trakya umumi müfettişi D. İbrahim Tali; 23-09-935 tarihinde müzemizi ziyaret eden T. ve M. General Kazım Dirik, 13-09-1940 tarihinde ziyaret eden Milli Şef İsmet İnönü tarafından gezildiği ve müze hatıra defterini yazdıkları yine bu rapordan öğrenilmektedir. Müzenin o dönemine ait hatıra defterine ulaşılamamış ve raporda yazılan bilgilere başka bir belgede rastlanılmamış olması sebebiyle bu bilgiler ayrı bir önem taşımaktadır.

Raporun son kısmında belirtilen;

"Müzelerin Bugünkü durumundan daha fazla gelişmesi ancak ihtisas sahibi arkadaşların hiç olmazsa senede bir ay benim gibi çırak durumunda bulunan arkadaşları yetiştirmeleri doğru olur zannındayım. 2- Malum alileri müzecilik aynı zamanda para vaziyetidir Yirmi iki küsür senede sarf olunan para 6600 lira gibi az para çok iş metoduna dayanarak bugüne Kadar ödevimizi yaptık dersek doğru olamaz bunun için Milli Eğitim Bakanlığı Eski eserler ve müzeler müdürlüğü yüksek makamına 5-8-1935 tarih ve 582/20 sayılı yazısı önemle göz önüne alınacak olursa bu ufak lakin ilerde pek çok diğer Kazanacak müzeler vücuda getirmek Kabil olur fikrinde ısrar etmekteyim 3- Müzelerin mıntıkaları dâhilindeki Hüyüklerde sondaj yapmalarına müsade ve salahiyet verilmesi üç ve üç elli uzunluğunda Hiç önem vermediğimiz aynı zamanda birbirine yakın birçok Hüyükler mıntakamızda bol olarak bulunmaktadır lakin Bulgar istilasında, Rus istilasında, Yunan istilasında bunların Bir Kısmı tepeden delinmek suretiyle açılmış ve civar Köylülerin ifadelerine göre içlerinden birçok şeyler çıkardıklarını söylemektedirler. Bunun için uzman arkadaşlarımızın, yeni yetişen arkeologlarımızın nazari bilgilerine ameliyatta Karışırsa hem onların bilgileri fazlalaşır ve hemde bizler sitaj görmüş olur dolayisilede müzelerimiz yavaş yavaş zenginleşmiş bir vaziyete gelir. 4- Dünya Barışı meydana geldiği zaman Bilhassa Edirne ilerde yüksek bir gözen merkezi olacağı Büyüklerimizin Hararetle müjdeledikleri işidilmektedir." ifadeleri Edirne Müzecilik tarihi açısından son derece büyük önem arz etmektedir. Müzecilik alanında ihtisas elamanı yetişmesi, tümülüslerde arkeolojik çalışma talebi içeren bu bölüm, derlemeci olarak sürdürülen müze çalışmalarının ilmi yöntemlerle devam ettirilmesi için bir başvuru niteliğindedir.

1945 yılına kadar ki dönemin faaliyet raporu diyebileceğimiz bu raporda yıl yıl ziyaretçi sayıları verilirken 1940 ve 1941 senelerinde ziyaretçilerden ücret alınmadığı görülür. Raporda;

"Müzelerdeki eşyalar yüksek Bakanlığın emirleri üzerine 940-941 seneleri İstanbul'a nakil edildiğinden o seneden itibaren maliyece hesaplar kesilmiştir. Artık eşyaların Edirne'ye nakil edildiği zaman ziyaretçilerden ücret alınacaktır." denilmektedir.

II. Dünya Savaşı yıllarına denk gelen 1938-1945 yılları arasında, Edirne'de müzecilik faaliyetlerinin savaşın etkisi altında olduğu görülmektedir. Ziyaretçi sayısının ulaştığı rapora belirtilen 1000 civarı rakamlardan, 1938 senesi 19, 1939 senesi 200, 1940 senesi 300, 1941 senesi 138, 1942 senesi 300, 1943 senesi 500, 1944 senesi 200 kişiye düşmesi bu nedene bağlanabilir. Bu dönem için diğer önemli husus ise Edirne Müzesi'nin sahip olduğu eserlerin savaş nedeniyle İstanbul'a gönderilmesidir. Topkapı Sarayı Müzesine gönderilen nakli mümkün eserlerin listesi TABLO 3'tedir. Bu tabloda yer alan dört yüze yakın eserin çoğunluğunu etnografik eserler oluşturmaktadır. Tablo, Müzenin 1920-1921 yılından bu yana eser toplanmaya başladığını göstermesi açısından önemlidir. 1921 yılının temmuz ağustos aylarında eser sayısında artış görülmektedir. Topkapı Sarayı Müzesi'nden gelen ve 23.11.1936 tarihinde kayıt tarihi konulan çok sayıda eser mevcuttur ve bu eserler Edirne Etnografya Müzesi'nin kuruluşunda gönderilen eserlerdir. Dikkati çeken bir başka nokta ise, Edirne ve çevresinden çok sayıda levhanın Tekke ve Zaviyelerin kapatılması öncesinde 1926 yılında, dergâh ve tekkelerden müze kaydına alınmasıdır. Listede yer alan eserlerin tamamı, II. Dünya Savaşı'nın ardından1951yılında yeniden Edirne Müzesi'ne dönmüştür.

Bu dönemde müzeye ilişkin müze dışından bir kalemin yazdığı, 15 Kanunievel 1929 tarihinde Hayat dergisinde Nureddi İbrahim tarafından kaleme alınan bir yazı dikkat çeker.[17] N. İbrahim tarafından müze ve sahip olduğu eserler hakkında yazılan kısım aşağıda verilmiştir.

"...

Edirne asarı atika müzesi Sultan Selim camiinin yanındaki medresede tesis edilmiştir. Müzenin geniş ve nadide çiçeklerle süslü bahçesi vardır. Burada ilk nazarı dikkati celp eden asar, kıymetli ve tarihi taşlardır. Diğer eserler iki oda içinde hıfzedilmektedir. Birinci oda da bir rahle üzerinde Sultan Selim'in kendi camiine vakfettiği cesim ve nakışlı bir Kuranıkerim görülür. Bu Kuranıkerim, vaktiyle camide bulunduğu tarihlerde gayet güzel nakışlı kısımlarıyla bazı sahifeleri ecnebi

[17]Nureddi İbrahim, "Edirne'de Türk Eserleri ve Müze", *Hayat Dergisi*, C.VI, S. 145 s, 6-7

ziyaretçiler tarafından çalınmıştır. Bundan maada Ahmet hanın Sultan Selim'e hediye ettiği Kuranıkerim de nakışlıdır.

Duvarda asılı iki halı ziyaretçileri çok meşgul eder. Bunlardan biri Selimiye, diğeri de eski camiin mihrabına ilk yayılan halıdır. Yine duvarda Cihannüma kasrından çıkarılmış iki levha ile sülüs ve nesih hatlarının tekâmülün de mühim amil olan (929) senesi hicrisinde vefat eden meşhur hattat şeyh Hamdullah efendinin bir levhası görülür. Beri tarafta Balkan ve son Trakya müdafaasına iştirak eden yüz elli dördüncü alayın işlemeli güzel bir sancağı vardır. Ortadaki camekânlı dolabın içinde Sultan Selim'in muhafız efradına mahsus bazı ayetleri havi bir cepken ve Hırkayı şeriften bir parça hıfzedilmektedir. Aynı dolapta Sultan Selim'in Edirne'de tesis ettiği cam fabrikası mamulatından bir cam parçasıyla Sultan Selim'in tahta çıktıktan sonra tertip edilen ilk mevlüt alayında kullanılan buhurdanlıkla güllapdanlık Türk işçiliğinin güzel numunelerindendir. Tabakane mahallesinde ki Darülhadis camiinden getirilen alçı pencerelerle Selimiye camiinin altın yaldızlı müzeyyen kapı halkaları da mevcut eşyalar meyanındadır.

İkinci oda kâmilen tekkelerden alınan eşyalarla doludur. Tarikat külahları, kudümler, şişler, topuzlar, üzerlerinde beyitler yazılı defler, "gül" tabir olunan demirler, kemerler, Kuranıkerimler, nakışlı cüzler, el yazması dua kitapları, tarihi tekke taşları, bu oda da mühim bir mevki teşkil eder.

Müze bahçesindeki en kıymetli eserlerden biri de Gelibolu'da kaptanıderyanın harem dairesinde ki havuzun mermer fıskiyesidir. Fıskıyenin uzunluğu takriben bir buçuk metre üst kısmı tamamen yekparedir. Müze memurunun oturduğu odanın kapısı yanında Romalılara ait oldukça büyük bir taş görülür. Üzerindeki kitabenin tercümesi şöyledir:

"İmparator Mihal Romalıların baisi iftiharı olup Kastantin şehrini halas eyledi. Barbarların hücumu önünde kahramanane mukavemet etmek üzere bu kuleyi bina ve inşa eylemiştir."

Yine aynı taşın bir az ilerisin de Trakya sur burçlarının inşasına dair oyulan bir Roma kitabesi, müzeyi gezenleri kendine doğru cezbeder. Sathında bir kâğıt üzerine yazılı şu satırlar okunmaktadır:

"Roma imparatoru Antonitos devrine ait badelmilat 138-161" [Asıl kitabeden evvel bir dua vardır ve bu dua da imparator Antonitos ve oğlu Mark Orel ve bütün efradı ailesiyle Roma meclisi ayan ve bütün halka aittir. İnşaata nezaret eden müteaddit memurların isimleriyle nihayet bulur.]

Bundan sonra Edirne'ye muahede için gelen Britanya şövalye ordusuna mensup generallardan "Vilhelm Holse" ye ait tezyinatlı ve yazılı bir mezar taşı nazarı dikkati celp eder. "Vilhelm Holse" Edirne'de sıtmadan hastalanarak bir müddet sonra vefat etmiştir. Ailesi cenazeyi memleketine götürmek teşebbüsünde bulunmuşlarsa da, müsaade olunmamış, Kirişane'de Rum mezarlığına defnedilmiştir. Taşın üzerindeki kitabe ile vefat tarihi Latince yazılmıştır. Mezar taşının baş tarafında şövalye arması vardır. Arkasındaki Latince kitabenin vaktiyle Türkçe bir tercümesi oyulu imiş;

Yunan harbın da Edirne'de Yunanlıların belediye reisliğini yapan "Tividis" ismindeki bir serseri, bu kitabeyi kazıtmış ve okunmaz bir şekle sokmuştur. Yalnız nihayetine doğru "sulh" kelimesi her nasılsa tahribattan kurtulabilmiştir.

Müzenin sol kısmındaki lale şekilleri çok muvaffak olunmuş tezyinattandır. Bu taşlardan maada 400-500 senelik kabir taşları da vardır ki, üzerlerindeki tezyinat öz bir Türk işçiliğini gösterir. Diğer tarafta yine, kalpleri parçalayan iki kitabe vardır. Bunlardan biri "Darülhadis"in kitabesidir. Yunanlılar bu kitabeyi hela taşı olarak kullanmaya karar vermişler, üzerine bir delik açmaya başlamışlar ve her nedense bu vahşice çılgınlıklarından vazgeçmişlerdir. Diğeri ise vilayetin kitabesidir. Bu taşın yalnız armasını sökmüşler ve Atina müzesine götürmüşlerdir. Kitabelerin arasında Saraçane, Gazi Mihal Köprüsüyle diğer mahallere ve köprülere ait birçok eserler vardır."

Nureddi İbrahim tarafından kaleme alınan yazı savaşlardan yeni çıkmış Edirne'yi ve bu dönemin izlerini yansıtır. Edirne'nin kurtuluş günü olan 25 Kasım vesilesi ile yazılan yazı halen müzede olan pek çok eserin öyküsü açısından değerli bilgiler içermektedir. Nureddi İbrahim ayrıca yazısında metin altında ek açıklamalarda bulunur. Şeyh Hamdullah imzalı levhayı Yunanlılar Edirne'yi işgal ettikleri zaman Atina Müzesi'ne götürmek için pek çok aramışlarsa da bulmaya

muvaffak olamadıkları, Kasımpaşa Mektebi Muallimi Mustafa Bey tarafından saklanılan bu eserin, işgalden sonra tekrar müzeye iade edildiği, Edirne Kalesine ait kitabenin Rus Harbinde, Edirne Ruslar tarafından işgal edildiği zaman Rumlar bu sur kitabesini, kiliselerinin kapısı arkasındaki duvara açtıkları bir oyuk içinde sakladıkları, Rusların, bu kitabeyi elde etmek için günlerce aradıklarını vurgulaması önemlidir. Tüm bu bilgiler Edirne'nin eski eserlerini müze öncesinde de koruduğunu göstermektedir.

Edirne'de 1930'lu yıllarda dikkati çeken bir başka konu ise, Osmanlı dönemi yapılarının tespiti, tasnifi için yapılan çalışmalardır. Korunması gereken taşınmaz kültür varlıkları ile ilgili çalışmalar yapmak üzere kente gelen Maarif Vekaleti abideleri koruma heyeti azası mimar ve İstanbul Evkaf heyetinden mühendis ve mimar tarafından:

"Edirne'deki tamire muhtaç tarihi ve mimarı abidatın tetkiki ile bunlardan muhafazaları ve tamirleri icabed enlerinin tayini için baş başkanlığın 23/5/934 tarih ve 1622/6 numaralı tezkeresile teşkili tensip ve emir buyrulan komisyonumuz Edirnede toplanarak işe başladı. İlişik listede husui hanelerde isim ve bilumum hususiyetleri kaydedilen eserler birer birer gezilip görülerek tensip edilmiştir. İnşa tarihleri kitabe vesair vasıtalar ile bulunabilenler yazılıp bulunmayanlar mimarı tarzın ifadesindeki vuzuha göre devresi tespit edilebilmiştir. Mimari kıymetleri (4) sınıf itibar edilerek şaheserler (Fevkalade) adı kondu. Geridekilerden kat'iyen muhafaza ve tamirleri lazım olanlara kıymetlerine göre (1 ve 2)rakkamları yazıldı.(3)rakamı ile mertebeleri gösterilenler ise tarihi ve mimari bakımdan bir kıymeti haiz olmayanlardır ki bunların her hangi bir zarure ve lüzum ve tehlike karşısında alakadarlarca hedim ve refinde ilmi ve tarihi bir mahzur olmadığı kast ve tasrih edilmiştir" şeklinde 1935 yılı Ocak ayında çalışma tamamlanmış ve Tablo 4'te verilen liste yayınlanmıştır.

Bu çalışmayla, Edirne'deki yapıları, cinsleri, tarzı, mimarı, inşai tarihi, mimari kıymeti, tarihi kıymeti, şimdiki hali ve mülahazat bilgileriyle tasnif etmiş, bir çizelge hazırlamışlardır. Bu listede Edirne Merkezine ait 81 yapı yer almakta olup daha sonra ilke kararlarında görülen yapının grup derecesi uygulaması bu çizelgede görülmektedir. Tablo 3'de bu yapılara ilişkin liste verilmiştir.

08.08.1935 tarihinde Trakya Umum Müfettişliğine Kazım Dirik'in atanması ve 03.07.1941 tarihine vefatına kadar bu görevi sürdüren Kazım Dirik döneminde Edirne'de müzecilik ve eski eserlerin korunması konusunda çabaların arttığı görülür. İzmir Valiliğinden Tali Öngören'in ardından müfettişliğe atanan Kazım Dirik döneminde, Darüs Sübyan'ın ve medreselerin onarılarak müze haline getirilmesi, Selimiye Arastası'nın onarımı, Sinan eserlerinden Rüstem Paşa Hanı ve Ali Paşa Çarşısı'nın kamulaştırılarak onarılması, Gazi Mihal, Yahya Bey ve Muradiye Camilerinin çevrelerinin kamulaştırılarak düzenlenmesi, Bedesten ve II. Beyazıd Tıp Medresesi'nin onarımı, Sarıcapaşa Camii'nin onarımı, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa ve Hacı Adilbey çeşmelerinin onarımı, Ekmekçioğlu Kervansarayı'nın onarımı, Yahya Bey Su Maksemi, Hadım Ağa ve Cezzar çeşmelerinin onarımı, Havsa Sokullu Mehmet Paşa Camii ve Mimar Sinan Hamamının onarımı, Keşan Hersekzade Camiinin onarımı, Edirne Karaağaç İstasyon binasının tamamlanması işleri yapılır. Geçkinli ve Hasköy şehitlikleri yine bu dönemde inşa edilir.[18]

Kazım Dirik, İzmir Bergama ve Edirne Müzesi'ni (Etnografya Müzesi) kurarak İstanbul Topkapı ve Ankara Etnografya Müzesi'nden Edirne Müzesi'ne eserler getirmiştir. Gelibolu, Keşan, Malkara ve Tekirdağ'dan etnografik eserler alarak Edirne Müzesini zenginleştirmiştir. İzmir ve Edirne Eski Eserler Sevenler Kurumu başkanlıklarını üstlenmiştir. 1936-37-38 yıllarındaki Alpullu, Hasköy, Lüleburgaz, Sinanlı, Vize ve Kırklareli höyük kazılarında büyük desteği olmuştur.[19]

Atatürk Dönemi Kazıları denilen 1930-1938 dönemi kazılarından olan Türk Tarih Kurumu öncülüğünde Ord. Prof.Dr. Arif Müfit Mansel tarafından Alpullu, Hasköy, Lüleburgaz, Sinanlı, Vize ve Kırklareli höyük kazılarını kapsayan Trakya Çalışmaları 1936-1939 yıllarında yapılmıştır. Bu çalışmalara, Kazım Dirik tarafından destek verilmiş ve kazılar yerinde incelenmiştir. Bu dönemde yapılan kazılara Bakanlık adına görevlendirilenlerden birisi de Edirne Müzesi'nden Necmi İğe'dir.

---

[18] Kazım Doğan Dirik, *Atatürk'ün izinde Vali Paşa Kazım Dirik*, Gürer Yayınları, İstanbul 2008, s. 259-262

[19] Bknz.: Mehmet Ağırgan, *Cumhuriyet Dönemi Edirne Valileri*, Edirne Matbaacılık, Edirne 2012, s, 29-31

1950 yılına gelindiğinde müze kadrosunun bir muhafız, iki bekçiden ibaret olduğu görülür. Müze idaresi altında Arkeoloji Müzesi, Etnografya Müzesi ile Anıtları Koruma ve Onarma Bürosu yer almakta olup tüm bu işlerin Necmi İğe'nin özverili çalışması ile yürütüldüğü arşiv belgelerinden görülmektedir.

Edirne Müzesi'nin kuruluşundan 1950'li yılların başına kadar ki döneminde gayretli, çalışkan bir isim müzeyle özdeşleşir. Müzeyi başarıyla idare eden Edirne'yle ilgili her konuya yakın ilgi duyan Necmi İğe müzenin kuruluşundan ölümüne kadar ki süre içerisinde Edirne'nin korunması ile ilgili çabası onun Edirne'nin Necmi Abisi olarak anılmasına neden olmuştur. Şerriye sicilleri İğe'nin gayretleriyle korunur, bu gün İşkur Toplum Yararına Programlarla yapılan tarihi eserlerin üzerindeki ağaçların temizlenmesi, harabelerin temiz tutulması işi O'nun gayretleriyle o dönemde sağlanan tahsisatlar ile amelelere yaptırılır, çok sayıda mezar taşı müzeye alınarak korunur. Edirne'nin günümüze ulaşmış olan en eski sivil mimarlık örneği olan Sarayiçi'ndeki eski köşklerin resimlerini ihtiva eden evinin ucuza satılması durumunda satın alınmasının Bakanlığa teklif edileceği, asıl onarıma çok fazla ödenek gideceği için yüksek bedel istenmesi durumunda bu binanın kurtarılmasının mümkün olmayacağı, bu yapının bir etnografya bölümü olarak müzeye bağlı şekilde düzenleneceği, müze memurunun küçük bir kira bedeli ile alt katında oturmasının mümkün olabileceğinin Eski Eserler ve Müzeler U. Müdürlüğü'nün 5 Aralık 1945 tarih ve 1945 sayılı yazışması arşiv belgesinde mevcuttur. 2010 yılı sonrasında onarımı başlayan Necmi İğe Evi'nden Edirne Müzesine çok sayıda ahşap eser gelmiştir. Ne yazık ki arşiv belgesinde geçen Sarayiçi'ndeki eski köşklerin resimleri hakkında bilgi belgeye henüz rastlanılmamıştır. Bu evin başodasından gelen İstanbul Manzara resmi, 2012'de bakıma alınmış ve Türk İslam Eserleri Müzesi'nde sergiye konulmuştur.

Necmi İğe tarafından kaleme alınan 24.01.1949 tarihli rapor, Edirne müzelerinin 1948 senesi sonuna kadar durumunu genel hatlarıyla yansıtmaktadır.

1238-7 *24-1-49*

Özet: Dairemizin genel durumunu bildirir rapor eki olarak gönderildiği hakkında

Milli Eğitim Müdürlüğü Yüksek Makamına

22-1-949 Tarih ve 359 sayılı yazı karşılığında müzelerimizin genel durumunu belirten rapor eki olarak sunulmuştur. Üstün saygılarımla

Edirne Müzelerinin 1948 senesi sonuna kadar genel durumunu bildirir rapordur.

Eski eserlerle bezenmiş olan Batı sınırı İlimizde 1923 senesine kadar saltanatın ihmal ettiği bu önemli işi Türkiye Cumhuriyeti Ele alarak Edirnede bir müzenin kurulmasına karar verilmiştir. Bunun üzerine 5 asırdan sonra Edirne Arkeoloji Müzesi altında tam 25 sene üç ay önce bir müzenin faaliyete başladığı görülmektedir.

1-Müzelerin taş binalarda Kurulması ön plana geldiğinden Sultan Selim camisinin gün doğu kısmında Mimar Sinan tarafından yapılan Selimiye Medresesi bakımsız metruk bir halde görülmesi üzerine buranın müzeye elverişli bina olacağı düşünülerek vakıftan idaresinden istenilmiş ise de binayı Milli Eğitime vermemekte ısrar etmesi üzerine o zaman ki vali Şakir Kese bizim emirler üzerine bina zorla işgal edilerek işe başlanmıştır. İlk iş olarak hurda bir halde ele geçirilen binanın sokak kapısından başlamak üzere tamiratının yapılması icabettiğinden Keşfi yapılarak 520 lira 38 kuruş harcanarak işe yarar bir hale getirilmiştir.

2-Müzenin masa soba ve sair önemli demirbaş eşyası Asım bey darüleytam okulundan temin edilmiştir, bundan sonra o gün ayakta benliğini muhafaza etmekte olan arsanın tespitini fotoğraflarının alınması işi tamamlandıktan sonra il merkezinde müteaddit semtlerde metruk bir halde ayaklar altında çiğnenmekte olan Osmanlı ve ecnebi eserleri birer birer elden geçirdikten sonra nakil işine başlanılarak müzeye kaldırılmıştır. O zaman müze giderlerinden hiç denecek derecede Verilen Tahsisatla istenilen çalışma yapılmıyorsa da dairemiz o vakit Garp Hudut Komutanı olan Hayrullah beye müracaat edilerek nakilleri çok masrafa badi

olacak ağır eserlerin nakillerinin sağlanmasına yardımları rica edilerek asker kuvvetiyle müzemize nakillerini sağlayan ve on sene evvel rahmete kavuşan Hayrullah paşayı bu arada saygıyla anmayı bir vazife bilirim.

3-Osmanlı ve ecnebi eserlerinin Toplanması işi seneler geçtikçe Hızlanmakta ve müze binası bu işe Kifayet etmez bir hale geldiğinden 1935 senesi 9 cu ayında eski eserlere sevgisiyle tanınan general Kazım Dirik Edirneye umumi müfettiş tayin edilmesi üzerine dairemiz kendileriyle Teması sıklaştırılarak yüksek yardımlarıyla Selimiye'nin güneydoğusundaki Darülkurra Medresesini işgal ederek Maliye Bakanlığının yüksek yardımlarıyla Kazım Dirik'in himmetlerininde 3000 lira Harcanarak Tamiratı yapıldıktan sonra elimizde Toplanan Etnografik eşya mezkür müzeye Kaldırılarak yerleştirilmiş 25-X1-1935 Tarihinde açılış töreni yapılmıştır.

4-Çalışma sonucu bu güne Kadar elde edilen eserler şunlardır. 1-Asur 2-Helenistik 19-Bizans 1509-Osmanlı 695-Meskükat 725-Etnografik eşya 30-Depoda teşhir edilmeyen eşya 2-Yazma eser 500-Basma eser 616-Arşiv malzemesi (Şer'i sicillat) ile bu iş içinde toplam 4099 eser toplanmıştır. 25 senede Müzeye gider olarak 15000 lira masraf edilmiştir ki bu yeküna müzelerin tamiratı da dahildir.

5-Dairemiz ziyaretçilerimizin ilmi ihtiyacını Karşılamak amacıyla 502 ciltten ibaret arkeoloji müzesinde ufak bir ihtisas kitaplığı açmıştır. Bu meyanda Sinan'ın eserlerinden Darüssıbyanın onarılmasında önemli Himmet ve yardımlarını esirgemeyen Bursa Milli Eğitim müdürü Suphi Arma Defterdar Hikmet Koç Bayındırlık müdürü Faik Sıtkan ile Edirne Milletvekili Mahmut Nedim Gündüz Alfa adına teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Şimdi bu bina dairemize bağlı anıtları onarma Ve Koruma binası olarak kullanılmaktadır. Çok önem taşıyan bu gibi Sinan eserlerinden olan Ali paşanın tamiri de yarılanmış olup önümüzdeki 1949 bütçe yılında da diğer yarısının da onarılacağı kuvvetle ihtimal dâhilindedir. Harbin sona ermesiyle memleketimizi ziyaret eden turist adedi çoğalmaktadır. Bu bakımdan 20 senedir tamir görmeyen müzemizin tamiri için eski Eserler Müzeler Genel Müdürlüğü nezdinde yapılan teşebbüsler akim kalmaktadır. 1948 senesi sonlarına bakanlığımız yüksek mimarlarından Ertuğrul Eğilmez tarafından yapılan keşif mumaileyhini genel müdürüne teslim edilmiş ise de bugüne kadar bir sonuç elde edilmedi. Bu vaziyet ziyaretçilere karşı dairemizi müşkül duruma sokmaktadır.

6-Müzeler kadrosu üç dairemizin dâhili ve harici idaresine bakan 25 lira asli maaşlı bir muhafızı ile 60 ve 50 lira ücretli iki daimi bekçiden ibaret olan kadromuzda yapılan işlerin ölçüsünü yüksek taktirlerinize arz ederim. Müzelerimizi bugüne kadar ziyaret edenler arasında 2 Cumhurbaşkanı 2 Başbakan 5 Bakan 8 Milli Eğitim Genel Müfettişi 1 Genel Müdür 9 Milli Eğitim Müdürü 1 Mareşal 5 Orgeneral 15 General 15000 Erkek, kadın ve öğrenci olmak üzere toplam 15048 kişiden ibaret olduğunu bildirir genel raporu sunarım. Üstün saygılarımla Müzeler Me. Necmi İĞE

1953 yılına kadar Edirne Müzesini idare eden Necmi İğe'nin kaleme aldığı bu rapor, 1940-50 arasında yaşanan zorlukları, yürütülen çalışmaları, Kazım Dirik dönemini belgeleyen önemli bilgiler içermektedir.

Edirne açısından 1930'lu yıllarda öne çıkan başka bir önemli konu ise mezar taşlarıdır. Savaş ve işgallerde zarar görmüş olan mezarlıklar, mezar taşları yeni imar çalışmaları, yol açma ve benzeri nedenlerle koruma altına alınmaları gerekmiş bu nedenle Kent içinde önemli şahsiyetlere ait olan mezar taşları ile üslup ve sanat yönünden ehemmiyet arz eden mezar taşları müzeye alınmaya nakledilmeye başlanmıştır. Mezar taşlarının nakli amacıyla müzeye bu dönemde gelen tahsisatlardan da bu durum takip edilebilmektedir. İstanbul Yolu üzerindeki Nazır Çeşme Mezarlığı bu dönemde kaldırılmaya başlanmış, buradaki mezar taşları ilkin Tatarhaniler mezarlığına taşınmış ancak 1930'ların sonuna doğru Tatarhaniler mezarlığı da stad yapımı, elektrik fabrikası yapımı nedeniyle mezarlık ortadan kaldırılınca Edirne'de çok sayıda mezar taşı oradan oraya taşınmaya başlanmıştır. 1948 yılında yok olan Seyyid Celali Mezarlığı, bugün İstanbul Yolu üzerinde yer alan Kınalızade, Pertev Paşa, Fatma Sultan'ın, Dr. Rifat Osman'ın da mezarlarının bulunduğu alan Nazır Çeşme Mezarlığı'ndan ve o günlerden kalmıştır. Yine o günlerde, hemen Nazır Paşa Çeşmesi'nin yanından çıkan Şeyh'ül İslam Fahreddin Acemi'ye ait mezar taşı ise Arkeoloji ve Etnografya Müzesi bahçesinde sergilenmektedir.

Bu dönem için müzelik nitelikteki eserler için dikkati çeken bir başka husus ise, müzenin çoğu kez temin edilen veya müzeye bir şekilde ulaşan taşınır kültür varlıklarını ihtisas elemanı olmaması nedeniyle İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne yollanmasıdır. Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 1946 yılı başlarına ait arşiv

belgesinde Kırklareli İnece bucağına bağlı Dokuz Höyüklerde çift sürülürken bir lahde rastlandığı, lahdin içinde rastlanılan eserlerin Eski Eserler ve Müzeler U. Müdürlüğü'nün emri ile İstanbul Arkeoloji Müzesine gönderildiği bilgisinin Edirne Müze Memurluğuna iletildiği görülmektedir. Bu dönemde Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ, Gelibolu'ya kadar ki bölgede incelemeler yapan müzenin sınırlı olanaklarla çalışmalarını yaptığı söylenebilir.

Bu dönem için dikkati çeken ana noktalardan biri ise, GEEAYK adına bugünkü kurul müdürlüğünün yürüttüğü sekretaryasının başarı ile 1989 yılına kadar Edirne Müzesi tarafından uzun yıllar yürütülmüş olmasıdır.

3.1.2. 1950 -2000 Dönemi Edirne'de Müzecilik

Edirne II. Dünya Savaşı sonrasında eserlerin yeniden Müzesine dönmesi ile müzecilik faaliyetleri ismi Dar'ül Hadis olan medresede devam etmiştir.

1955 yıllında müzenin durumunu ayrıntılı şekilde ele alan Edirne Müzesi Müdürü olarak atanan Muzaffer Batur'un kaleme aldığı rapor; Selimiye'nin kıble yönündeki simetrik iki medrese ile aralarındaki sahayı işgal ettiği, bu vazifesini Cumhuriyetin ilanından beri devam ettirdiği, Selimiye Cami, Edirne Müzeleri, Arkeoloji, Etnografya ve Mezar taşları ile açık hava müzesi ile müzeler topluluğu halini aldığını yazar. Rapordan; Peykler Medresesi'nin müze kurulmak üzere onarımının düşünüldüğünden etnografya kısmına elektrik tesisatı ve müzelerin onarımının yapılmadığı, bu nedenle müze çalışmalarının sekteye uğradığı, etnografya müzesinin bir kısmının veya tamamının taşınmasının gündemde olduğu, Peykler Medresesi'nin Trakya Etnografya Müzesi halinde tanzim edilirse; Edirne'de kendi kültür müzesini kurmuş olacağı, Müzelerin bugünkü durumunu bozmanın şimdiye kadar sarf edilenlere de yazık olacağı, yüzlerce ton mezar taşının ve yine bir o kadar toplanmış etnografik eşyalarla bir değil birkaç müze açılabileceği raporda belirtilmektedir. Sayın Batur tarafından müzelerin ihtiyacının daha sonra Kültür ve Turizm Bakanlığına ait sayısı onu bulan müze projesinin olduğu gibi Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi binasının da müellifi olan Yüksek Mimar İhsan Kıygı tarafından keşfinin yaptırıldığı belirtilir. Arkeoloji kısmında, şimdiki Edirne Türk İslam Eserleri Müzesinde bütün odaların ve revakların altının toprak olduğu, kubbeler çatlak, pencerelerin dökük ve perişan vaziyette olan Müzenin bir bölümünde sıva tamiri ve badana yaptırıldığı, 150'ye yakın mezar taşının set üzerine taşındığı ancak taşınma meselesi çıkınca bütün onarım ve teşhir işlerinin durdurulduğunun yanı sıra müzelerde teşhir meselesi raporda yer alır. Batur, şimdiki Selimiye Vakıf Müzesi olan Etnografya kısmında ise müze bizde kalırsa kısa zamanda teşhire açabilirim denilerek düşündüğü teşhire yer verir. İki müze arasındaki 1 metrelik set üzerinde açık türbe ve mezarların etrafına kronolojik bir tarzda beton kaidelerle birbirine paralel mezar taşları teşhiri yapılarak buranın Mezar Taşları Açık Müzesi olarak düzenlenmek istendiğine raporda yer verilmiştir. Müze Müdürü Muzaffer Batur'un idari kısımla ilgili verdiği bilgi ise dikkat çekicidir; Vazifeye başladığında

tam olarak hiçbir kayıtlı deftere rastlanmadığı, envanter kaydının devam ettiği, demirbaşların yeniden kaydolduğu, ödenek ihtiyacının olduğuna raporunda yer verir. Bu rapor Peykler, Sokullu Hamamı, Alipaşa Çarşısı gibi yapıların onarım gereken durumu, rayiçlerinin düşük olması nedeniyle onarımına hiçbir taliplinin çıkmadığı, Selimiye Arastası Doğu kapısı yanında kubbenin çökmüş olduğu hakkında bilgi verilerek vekâletçe bu yapıların onarımı düşünülüyorsa teker teker ele alınması gerektiğine ilişkin bilgilerle de Edirne'nin umumi vaziyeti hakkında önemli ipuçları vermektedir.

Bu dönemle ilgili, Ahmet Halil tarafından Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni'nin 1956 yılı Haziran sayısında yayınlanan seyahat yazısı[20] da Müze hakkında önemli bilgiler taşır.

Ahmet Halil yazısında; Müzenin yeni teşekkül ettiğini, Edirne'de müze kurma fikrinin 1914 yılında hatıra geldiği ancak öylece kaldığı, Edirne'de müze kurulmasının umumi müfettişlik merkezi olması ve Kazım Paşa'nın müfettişliğe getirilmesi sonrasında olduğu, bu amaçla Selimiye Medresesi'nin tamiri ile 1944 yılında müze kurulması için ilk esasların atıldığını yazar. Çalışkanlığı ile kendisini Edirne'ye sevdiren Necmi Bey, Müdürlüğü'nün ardından genç ve başarılı olan Muzaffer Batur'un göreve başladığını belirterek müze hakkında bilgiler verir.

Ahmet Halil'in yazısı Edirne Müzecilik tarihi açısından son derece önemlidir zira müzenin nasıl bir düzenlemesi olduğu, sahip olduğu eserler, ihtiyaçları ve uğraşları konusunda değerli bilgiler içermektedir. Müzede; levha salonu, kıyafet, silah, tekke eşyası, seramikler, bugün Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde sergilenmekte olan Edirnekari dolap kapaklarının sergilendiği A. Halil'in yazısından anlaşılmaktadır. Müzenin eleman ihtiyacına değinmesinin yanı sıra, Selimiye Külliyesinin onarılacağından bahisle müzenin taşınması konusunun gündemde olduğu yine bu yazıdan anlaşılmaktadır.

Nitekim Vakıflar idaresince Selimiye külliyesinin onarımı dolayısı ile Müzenin 21/3/1960 tarihinde boşaltılmış, Vakıflar idaresine anahtarı teslim edilen

---

[20] Ayrıntılı bilgi için bknz: Ahmet Halil "Edirne Müzesini Ziyaret", Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni S, 173, 1956, s, 16-17

Etnografya müzesi binasının (Darül Kurra Medresesinin) üzerinden iki sene geçtiği halde ne onarıma başlamamış olduğu, Bu sebeple de iki senedir Arkeoloji müzesinde (Darül Hadis Medresesinde) her iki müzenin eşyaları ile çok sıkışık bir durumda çalışılmak zorunda olunduğu, Bakanlığımızın 15/12/1959 gün ve 732.622 - 6321 sayılı ve Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 22/12/1959 gün ve 730.- 9321 sayılı buyrukları gereğince Bakanlığımız yazılarında en kıza zamanda onarılarak iadesi belirtilen Darül Kurra Medresesinin altı ayda bitebilecek durumda olan onarımının niçin iki sene sürdüğünün anlaşılamadığı, Etnografya müzesi binasının (Darül Kurra Medresesinin) onarımının bitiminden sonra Arkeoloji müzesi binasındaki her iki müzenin eşyaları da bu binaya nakil edilip bu defada Arkeoloji müzesi binası olan Darüt Tedris Medresesi boşaltılarak anahtarı, onarımı için vakıflar idaresine teslim edilmesinin düşünüldüğü, Vakıflar idaresince onarılmayacağı anlaşılan Arkeoloji müzesi binasının (Darül Tedris Medresesinin) ilişik listede belirtilen, önce gayri İslami taş eserlerin teşhir edildiği odaların pencerelerinin (eskiden beri olmayan çerçeve ve camlarının) ve sonrada Darül Kurra medresesinden daha harap olan bu binanın, diğer yerlerinin müzemiz idaresince onarılmasına için ödenek yollanması ile iki senedir onarımı yapılmayan Darül Kurra medresesinin vakıflarca müzeye iadesinin talep edildiği bu döneme ait arşiv belgelerinden anlaşılmaktadır.

1961 yılında müzenin 1395 etnografik, 166 sikke,289 taş olmak üzere toplam 1684 eseri olduğu ayrıca 819 adet kitaba sahip olduğu istatistiki bilgiler içeren müze faaliyetleri raporundan anlaşılmaktadır. 1961 yılında Müzenin ziyaretçi sayısı; biletli 7871, biletsiz 2375 olmak üzere toplam 10246'dür. Ziyaretçi hasılat miktarı ise 3.935,50 TL'dir.

1960'lı yılların ortalarında Edirne Müzesi Müdürü Afif Süreyya Duruçay tarafından Müzeye gelen ziyaretçilerin istifadesine sunulmak üzere broşür hazırlanması maksadıyla kaleme alınan metin müze ve sahip olduğu eserler için önemlidir. Müze tarihçesi, sergileme düzeni, ücreti, ziyaret bilgileri içeren bu broşür için hazırlanan metinde yer alan bilgilere aşağıda yer verilmiştir:

TARİHÇE: Edirne Müzesi, ilk defa 1925 yıllında muhafızlık olarak kurulmuş, daha sonra 1935 te Ankara ve İstanbul Müzelerinin müzelik eser desteği ile genişletilerek tekrar açılmıştır. Uzun zaman Arkeoloji ve Etnografya müzeleri ismi

altında faaliyet gösteren müze, son senelerde binalardan birinin onarım için alınmasından dolayı depo vaziyetine girmiş ve 1964 yılı başında yeniden teşhir ve tanzimi yapılarak geçmiş yıllardan daha mükemmel bir hale getirilmiştir.

YERİ: Müze ilk açıldığından beri bina olarak hep Selimiye külliyesinden faydalanılmıştır. İlkin Darülsübyan denilen ilk mektepte daha sonra Darültedris ve Darülkur'a medreselerine en son olarak da yalnız Darültedris binasına yerleşmiştir. Müze Selimiye Camii bahçesinin sağ arka köşesini işgal eder. Avlunun bütün kapılarından-tercihan arka kapıdan girilerek müzeyi görmek mümkündür.

YAPI: Mimar Sinan'ın Selimiye ile beraber yaptığı bu bina üzeri açık bir avlu- bahçe etrafındaki revaklar gerisine yapılmış küçük medrese odalarından ibarettir. Plan, kare şeklindedir.

MÜZEYE AİT KISA BİLGİLER:

Edirne müzesi pazartesi öğleden sonra ve salı günleri hariç diğer günleri sabah 9.00-12.00 öğle 13.00-17.00 arası ziyarete açıktır.

Giriş ücreti yüz kuruştur. Bu ücret resmi tatil ve bayram günlerinde %50 tenzilatlıdır.

Grup halinde gelen öğrencilerden ücret alınmaz.

Erler için daimi olarak yarı fiat alınır.

Müze dâhilinde fotoğraf ve resim almak ücret ve müsaadeye tabidir.

Müzenin Arkeolojik, Etnografik ve Türk -İslam eserlerini ihtiva eden on tane seksiyonu vardır.

İki bine yakın eseri bulunan birde kütüphanesi mevcut olup herkesin istifadesine açık bulundurulmaktadır.

ESERLER: Edirne müzesi, daha ziyade Türk -İslam eserlerini ve Etnografya konularındaki eserleri ihtiva eder. Arkeoloji kısımlarında prehistorik, Yunan, Roma ve Bizans eserleri teşhir edilmektedir.

KISIMLAR: Girişte sağ tarafta Türk -Osmanlı devirlerine ait taş armalar mimarı parçalar ve duvar freskleri teşhir edilmektedir.

1. Oda (Büyük Salon) SİLAH-ETNOGRAFYA:

Bu salon üç bölüme ayrılmıştır.

A- Sağ tarafta Türk- İslam eserleri ve Etnografik eserler (Şamdan, Fener, cam ve seramik eşya, buhurdanlıklar, kaşıklar, vs.

B-Karşı tarafta Edirne kari yüklük, pencere pervazları ve dolaplar (Resimler1)

C-Solda ise muhtelif Türk Silahları, çakmaklı tabanca ve tüfekler, kılıç, kalkan, ok ve yaylar yer almaktadır.

KADIN EL İŞLERİ:

Kadın el sanatlarına ait sanat eserleri tezhipli cilt kapakları mıklepler bu odada teşhir edilmektedir. Gergefte işlenmiş bir seccade ile (Resim 2) Parlak, sarı beyaz simlerle işlemiş bir tepsi örtüsü (Resim 3) büyük sanat değeri taşır.

3. Kısım AĞAÇ EŞYA:

Bu kısımda ağaç eserler bulunmaktadır. Tamamen Edirne ye has (Edirne Kari) denilen sanatın örneklerini (yazı çekmeceleri, rahle ve sandıklar) ve diğer ağaç eserleri ihtiva etmektedir.

4. Kısım GİYİM EŞYASI:

Eski Türk giyim eşyası, bütün çeşitleri ile bu bölümde teşhire sunulmuştur. Bindallı ve cepkenlerden başka kadın süs ve ziynet eşyaları da yine bu kısımda teşhir edilmektedir.

5. Kısım MUTFAK EŞYASI:

Bu kısımda eski Türk mutfağı olduğu gibi canlandırılmakta ve kaplar orijinal durumları ile teşhir edilmektedir. Bu salonun bir köşesi de Edirne ve Yöresi ev etnografyasına ait eserlere tahsis edilmiştir.

6. Kısım TEKKE EŞYASI VE YAZI ODASI:

Bu salonda da Edirne ve civarında en yaygın tarikatlardan Bektaşi ve Rufailere ait tekke eşyası ve muhtelif eski yazı stilleri ile yazılmış yazı ve levhalar

mevcuttur. Hattat Kara Hisari Ahmet Efendiye ait bir Kur'an-ı Kerim müzenin en kıymetli eserleri arasındadır.

7.,8.,9. Kısım: ARKELOJİ SEKSİYONLARI:

Bu kısımlarda Prehistorik devirlerden itibaren Edirne ve civarında yaşanmış olan bütün medeniyetlerin kültür eşyasına rastlamak mümkündür. Sırası ile Yunan, Roma ve Bizans devirlerine ait heykeltraşlık, kabartma, seramik eserler ile meskûkât bu seksiyonlarda teşhir edilmektedir. Son zamanlarda bulunan yeni buluntularla müzenin Arkeoloji kısmı daha da zenginleşmiştir.

Revaklarda Edirne deki eski Osmanlı yapılarının (yıkılmış ve tahrip edilmiş olanların)kitabeler, tarihi taşları, klasik devirlere ait sütun ve sütun başlıkları Latince ve Yunanca kitabeler, bahçede ise kıymetli ve tarihi mezar taşları ve topraktan yapılmış büyük ve eski küpler teşhir edilmektedir.

Yukarıda ifade edilen broşür için hazırlanan bilgiler, 1964 yıllında müze düzeni için önemli bilgiler içermekte olup sonraki yıllarda da kullanılacak müzeyi ziyaretçiye ve kamuoyuna tanıtacak broşürlere de öncü olmuştur.

Bu dönemde müzecilikle ilgili ağırlıklı mesai konularını onarımı gereken eski eserler ve imar faaliyetlerinin artmış olması nedeniyle yine taşınmaz kültür varlıkları oluşturmaktadır. Rüstempaşa Kervansarayı'nın mai-i inhidam durumu, Edirne'yi taşkınlardan koruma amacıyla sedde yapımı için Gazi Mihal Hamamı'nın yıkılması, Saray Mutfaklarının taşlarının sökülmesinin önlenmesi, Çorlu'da Mimar Sinan Hamamı'nın arsasının belediyesince satılarak yıkılması nedeniyle inceleme yaptırılmadan yıkımların yapılmaması, Şehir merkezinde yer alan Saray, Beylerbeyi ve İbrahim Paşa Hamamı'nın yıktırılmaması gibi konular bu dönemin öne çıkan konularından birkaçıdır.

Selimiye Arastası, Alipaşa Çarşısı, Rüstempaşa Kervansarayı, Peykler Medresesi ve Sokullu Hamamı'nın onarım işinin 01/01/1955 tarihinden 15/11/1955 tarihine kadar ilan edildiği 1955 yılı faaliyet dosyasında görülmektedir. Selimiye Arastası'nın 93046.94 TL keşif bedelli, 1956-57 yılı onarımının, Alipaşa çarşısı kapılarının, Sokullu Hamamı'nın onarımlarının Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğünce yaptırıldığı, onarım çalışmalarında müze müdürlüğü koordinasyon

görevi yürüttüğü görülmektedir. Peykler medresesi ve bu yapıların 1950'li yılların sonlarına doğru yeniden kurulan Vakıf idaresine devri yapılır.

1960'lı yılların sonlarına doğru, 1968-69 yıllarında, Demir yolu yapımı ile ilgili yapım nedeniyle tren güzergâhının Süleyman Paşa Camiine bir zarar verip vermeyeceği, Darülhadis Camii ve türbelerinin gerekli korunması için de bir istinat duvarı yapılması gündemdedir. Yapılmakta olan mezkûr tren hattının Süleyman Paşa Camiine vermeyeceği anlaşılır. Darülhadis Camii sahası içinde bulunan Karamanoğlu Mehmed Beyin oğluna ait tarihi ve sanat değerini haiz 15 yüzyıl yapısı korunur ve bir lahdin de yerinin değiştirilerek korunması sağlanır.

1956 yılında, Edirne Yeni Sarayı'nda ilk kazı çalışmaları Tahsin ÖZ tarafından yapılmıştır.[21] Tahsin Öz, Cihannüma çevresinde kazı ve temizlik çalışmaları yapıp, yapının rölövesini çıkarmıştır.

1959 yılında Arif Müfit Mansel'in ardından Edirne doğumlu olan Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu Trakya'daki arkeolojik çalışmaların öncülüğünü yapar. Kansu, Edirne çevresinde prehistorik ve paleoantropojik çalışmalar yürütür. Edirne merkezinin yaklaşık beş km kuzey batısında, Eski Askeri Hastane yapısının yakınında, bugünkü Edirne çöplüğü olan alanı altında kalan, Çardakaltı prehistorik yerleşimini belirler ve burada çalışmalarda bulunur. Çardakaltı prehistorik yerleşimi kazısında 1959 yılında ortaya çıkarılan taş balta, el değirmen taşı, çanak, çömlek parçaları halen Edirne Müzesinde sergilenmektedir. Bu çalışma döneminde yapılan diğer bir çalışma, buluntuları Karanova IV ile çok benzerlik gösteren Kumocağı kazılarıdır. Bu dönemde Trakya tarihi için önemli en önemli yapılardan olan Dolmenlerin tespiti de yapılmıştır.

1950 sonrasında Edirne merkezinde çok sayıda eski eserin yok olduğu da görülmektedir:

Edirne imar planı dolayısı ile Edirne eski eserlerinin tesciline ait Zarif Orgun tarafından hazırlanan 3, 6, 10 ve 11 numaralı paftalarda Defterdar Camii, Vavlı

---

[21]Tahsin Öz, "Edirne Yeni Sarayında Kazı ve Araştırmalar", *Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, 1993, Ankara, s. 217-222

Camii, Tahtalı Hamam ve Fanfan Mescidi hakkında İller Bankası'nca tereddüde düşülmüş, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 13.11.1968 tarih ve 975 sayılı yazısı ile GEEAYK'ın konuyu tetkik eden üyeleri Tayyip Gökbilgin ve Feridun Akozan'ın müşterek mütalaası okunup, müzakeresi yapılmış, kurul tarafından 03.11.1967 tarih ve 3394 sayılı kararla;

a- 11 Numaralı paftada 1 numara ile işaretlenen Defterdar Camii'nin eski hudutları kırmızı olarak işaretlenmiştir. Ancak Bu caminin arsasının bir parçası yolda kalmıştır. Cami ve arsasını bugünkü ihata duvarları içinde muhafaza edilmelidir.

b- 10 numaralı paftada 11 numara ile gösterilen Vavlı Camii yıkılmış ve arsası kalmıştır. Bu arsayı herhangi bir şekilde kullanmak serbesttir. Ancak, ileride bina yapılacağı zaman hafriyat sırasında, Müzeye haber verilerek ve Müzeden bir müşahit bulundurularak, temel duvarları rölöve edilecek, gerekli ölçüler alınacak ve fotoğraflar çekilecektir. Ayrıca burada yapılacak binanın münasip bir yerine, hatırlatma gayesiyle, bir kitabe konulacaktır.

c- 6 Numaralı paftada, 20 numara ile işaretlenen Tahtalı Hamamı halen yıkılmıştır, fakat bir iki duvarı kalmıştır. İshak Paşa tarafından bina edilmiş mühim bir eserdir. Yerinde inşaat yapılacağı sırada, hafriyat esnasında, Müzeye haber verilerek ve Müzeden bir müşahit bulundurularak, temel duvarları rölöve edilecek, gerekli ölçüler alınacak ve fotoğraflar çekilecektir. Ayrıca burada yapılacak binanın münasip bir yerine, hatırlatma gayesiyle, bir kitabe konulacaktır.

d- 3 Numaralı paftada, 18 numara ile gösterilen Fanfan mescidi yıkılmış olup arasında bir kaç kitabesiz mezar taşı kalmıştır. Bu arsa da herhangi bir suretle kullanılmak üzere serbesttir. Ancak, ileride bina yapılacağı sırada, hafriyat esnasında Müzeye haber verilerek ve Müzeden bir müşahit bulundurularak, temel duvarları rölöve edilecek, gerekli ölçüler alınacak ve fotoğraflar çekilecektir. Ayrıca burada yapılacak binanın münasip bir yerine, hatırlatma gayesiyle, bir kitabe konulmasına karar verilmiştir.

1969 yılında, Edirne'de Tunca ve Meriç Nehirlerinin getirmiş olduğu alüvyon ve taşmalar sonucu korunamayan eski eserlerde müzenin rapor ve

yazışmalarına konu olmuştur. Yazışma ve raporlarla aşağıda belirtilen konular hakkında tespitler yapılmıştır:

-Mezkür nehirler üzerinde bulunan tarihi ve sanat değerine haiz köprüler her ne kadar bu eserler fonksiyon itibarı ile su üzerinde bulunmakta ise de, çamurlar bunları örtmekte ve taşkınlıklar dolayısıyla suyun devamlı tahribatı eserler için zararlı olmaktadır.

- Sarayiçi Adalet Kasrı: Onarımı tamamlanmış bulunan bu eser Tunca nehri ortasında bulunan ada içinde kaldığından seddeler tarafından korunamamaktadır. Taşkınlarda su seviyesinin iç kısmında 2 mt. kadar yükseldiği tespit edilmiştir. Bu suyun getirmiş olduğu çamur her yıl temizlenmektedir.

Taşkınların eserin bünyesi üzerinde tahrip kör tesisler yaptığı henüz müşahede edilmemişse de içeriye su dolmasını önlemek için giriş kapısının takviyesi mümkündür.

- Kasımpaşa (Evliya) Camii Haziresi H.883 (1479) Meriç nehrinin devamlı istilası altındadır.

Edirne'de suların tesiriyle en çok harap olan ve yarın için tamamen ortadan kalkacak bir eserdir. Vaktiyle nehrin hemen yanında bir set halindeki Platformun üstünde etrafı muntazam duvarla çevrili, nehir kenarında çok muntazam bir rıhtımı bulunurken çevre duvarı tamamen kaybolmuş ve rıhtım harap olmuştur. Nehir yatağının dolması, suların mevsimle beraber burasını hemen istila etmesine sebebiyet vermektedir.

Sedde, nehirle camii arasında geçirilemediğinden, Eserden 15 mt uzakta inşa edilmiştir. Böylece Kasımpaşa Camii bugünkü halile mahvolmaya mahkûmdur.

Eserin kurtarılabilmesi için bulunduğu Platformun ıslahı çevre duvarının takviyeli bir şekilde inşası ve rıhtımın yapılması gereklidir. Hiç olmazsa bu bölgelerde ıslahı yapılabilirse daha radikal bir onarım mümkün olur.

-Süleyman Paşa Cami (Süleymaniye) 16.yy Kasımpaşa camiine giderken seddenin hemen solundadır. Nehirle eser arasında bulunduğundan Nehir sularının tahribi mevzubahis değildir. Ancak çukurda kalan eser sedde yüzünden yağmur

sularını nehre boşaltamayınca, mevsim yağmurları başladığında sular altında kalmaktadır. Bu durumun ıslahı için sulara bir mecra vermek ve eserin su basmasına mani olmak gerekir.

Yukarıda ifade olunan yapılar hakkında nehir sularının doğrudan doğruya veyahut dolayısıyla zarar verdiği eski eserler ve hali nazır durumları hakkında raporla konu Bakanlığa iletilmiştir. Bu yapılarla ilgili onarımı Vakıflarca yaptırılan Süleyman Paşa dışındakilerin halen sürmekte olduğu görülmektedir.

Yine bu dönemde, muhafazası konusunda müzenin görevlendirildiği Kapalı Ceza evi arkasındaki eski Askeri Hastane, bir bekçi bulundurulmasına rağmen tahrip edilmekte olup 29 Ağustos 1968 günü mezkur yerde yapılan kontrolde binanın iç avlusunda inşa edilmiş bulunan şadırvanın ahşap üst örtüsünün tamamen, duvar taşlarından bir sırasının da kısmen söküldüğü, binanın dış cephesindeki pencere sövelerinden bazılarının ve ahşap aksamın yer yer sökülmüş olduğu, şehirden uzak olması, görevli bekçinin ise ancak gündüz saatlerinde bulunabilmesi ve kötü hava şartlarında barınabilecek bir yer bulunmaması sebebiyle eski hastane binasının devamlı olarak muhafazası mümkün olmadığı, Anıtlar Yüksek Kurulu'nca tarihi eser olduğu tespit edilip, 19. Y.Y. askeri mimarimizin güzel bir örneği kabul edilen ve muhafazası ısrarla istenilen yapının sökülüp yok edilmemesi müzenin yazışmalarından anlaşılmaktadır. Askeri Hastane binasından günümüze sadece bir duvar ulaşmıştır.

Bu dönemde Edirne Lari Çelebi Camii yanındaki sokağın sağ tarafında, yerden 1,5 mt. yükseklikte ve etrafı duvarla çevrili 424 sene önce vefat edip, halk arasında evliyalık mertebesine yükselmiş bir zatın kabri ile Gülşeni tarikatına mensup diğer kimselerin kabri ve kitabe taşları bulunan Velidede Mezarlığı'nın izinsiz olarak ve dozer kullanmak suretiyle tamamen ortadan kaldırılması üzerine eski P.T.T Müdürü ve eski Türkçe ve Arapça yazıları okuyan Süreyya Dumlu ile Müze Müdürü Afif Süreyya Duruçay'ın birlikte yerinde inceledikleri tarihi mezarlığın tamamen kaldırılarak yerin yol seviyesine kadar indirildiği görülmüş tarih ve sanat değerini haiz mezar taşlarının biraz ötedeki Lari çelebi Camii Avlusuna atılmak suretiyle parçalanmış olduğu görülmüştür. Kırık parçaların yan yana getirilmesi ve yazıların okunması neticesinde de bu taşların evvelce tespit edilmiş bulunan Velidede

mezarlığındaki taşlar olduğu tespit edilmiştir. Sorumlular hakkında yasal soruşturma açtırılmıştır.

Yine 1969 yılında Tophane ve Selimiye Camii arkasındaki iki su terazisi ile tekke kapı çeşmelerinin su terazisi ve çeşmelerin kendiliğinden zamanın tahribatı ile yıkılmış ve metrük durumda bulunmakta ortadan kaldırıldığı, kazaya sebebiyet vermemek üzere mevcut yıkıntı ve dökülen enkaz belediyesince kaldırıldığı, Terazi ve çeşmelerden çıkan bir kısmı sağlam durumdaki taşların yaptırılan mezarlık duvarı inşaatına kullanıldığı arşiv araştırması sonucu belirlenen bir noktadır.

Diğer bir konu ise, 1930'lu yıllardan başlayan mezarlıkların yok edilmesi ile ilgili süreç sonunda Selimiye çevresine yığılan mezar taşlarına çözüm aranmasıdır. Biriken çok sayıdaki üst üste yığılan mezar taşlarının mühim olanlarının açık müze olarak set üzerine tanzimi, geri kalanların münasip mahalli mezarlıklara nakli konusunda Müze Müdürlüğünce Şehitlikleri, mezarlıkları İmar ve Eski Eserleri Koruma Derneğinden katkı istenmesi bu sorunun devam ettiğini göstermektedir.

Edirne Vilayeti Şehitlikleri, Mezarlıkları İmar ve Eski Eserleri Koruma Derneği bu dönemde önemli çalışmalar yapar. Dernek idare heyeti başkanı Ekrem Demiray'ın olduğu 1950'li yılların sonlarında, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'in de, Edirne'ye yakın ilgisi dikkati çekmektedir. Dernek tarafından 42 adet kabristan tespit edilir ancak bu kabristanlardan bazıları belediye tarafından eşhasa satılmış olduğu, satılan yerlerdeki taşların kırılarak inşaatlarda kullanıldığının görülmesi üzerine 1958 yılında Dernek tarafından Kınalızade Ali Çelebi, Hüseyin Küfevi, Zehrimarzade Mehmet Efendi, Şeyhülislam Ali Efendi, Abdurrahim Efendi, Âşık Ali Ağa, Hutin Mevlevi Şeyhi Yahya Efendi, Sultan Selim Müderrisi Halil Efendi'nin ötede beride en çokta Hünkâr Mezarlığında istiflenmiş taşlar arasından alınarak Mimar Sinan asarından olan Namazgâh ve Türbenin bulunduğu bugünkü alanına taşınarak kaybolmalarının önüne geçilir.

Edirne'yi taşkınlardan korumak için yapılan sedde nedeniyle cami tekke ve medresesi tamamen yıkılmış olan Şeyh Süca imaretinde bulunan mezarlar ve taşları Tunca nehrinin kıyısında olduğu için sed'din içine girmesinler diye toprak altında kalması korkusu ile acele olarak 38 mezar taşını çıkartılıp Müzeye nakledilir.

1950'li yılların II. yarısında dikkati çeken bir başka nokta ise, müzeye çok sayıda define arama talebiyle ilgili başvuru olmasıdır. Müzeye talepte bulunulan alanlar arasında tarihi yapıların olduğu yerler dikkati çeker. Define arama o dönemde Maliye Vekâleti'nin mevzuatı doğrultusunda yürütülmekte müze sadece görüş vermektedir. Selimiye Camii bahçesi, Üç Şerefeli Cami bahçesi, Beylerbeyi Hamamı, Uzunköprü'nün ayaklarında, Hıdırlık Tabya define aranmak istenen yerlerden sadece birkaçı olup müze memurluğunun bağlı olduğu Maarif Müdürlüğünce define arama talebinin çoğu zaman uygun görülmediği ilgililerine bildirilmiştir.

1960'lı yıllarda Müzenin eser sayısı yönünden artmasıyla birlikte yeni bir müze gündeme gelir. Yeni müze için şimdiki Arkeoloji ve Etnografya Müze Müdürlüğü'nün bulunduğu arsa müze yeri olarak seçilir ve 1968 Müzenin yılında inşasına başlanır. 1971 yılında bu müze tamamlanarak hizmete açılır. Ünlü Hadis Medresesi Türk İslam Eserleri Müzesi olarak hizmete devam eder. Yeni bina Arkeoloji ve Etnografya müzesi ve idari bina olarak hizmet görür. Türk İslam Eserleri Müzesinde bulunan Edirnekari dolap ve yüklükler bu müzenin büyük salonunda başarılı bir düzenleme ile kullanılır. Müzenin ilk girişte yer alan koridor ve büyük salonu etnografya seksiyonu olarak düzenlenir. II. salon Trakya köy yaşamı ile ilgili düzenlemeler, köy odası, dokuma tezgâhı gibi bölümler içerir. III. Salon ise Arkeoloji bölümü olarak ele alınır. Müzenin arkeolojik eser yönünden fazla zengin olmadığı sergileme düzeninden de okunabilmektedir.

1970'li yıllardan sonrada müzenin etnografya bölümünde satın alma yoluyla zenginleşme dikkati çeker. Yine bu dönemde, Enez (Ainos) antik kent kazıları İstanbul Üniversitesinden Prof. Dr. Afif Erzen başkanlığında 1971 yılında başlamıştır. Enez Kalesinde başlayan kazıları yedi yıllık aradan sonra 1979 yılında yeniden başlamıştır. Kazılar 1987 yılından sonra kesintisiz olarak İstanbul Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Sait Başaran Başkanlığında devam eden Enez kazılarından ve çevresinden müzeye çok sayıda arkeolojik eser gelmeye başlamıştır. Böylece Edirne Müzesi'nin arkeoloji bölümünü gün geçtikçe geliştirmeye başlar.

1972 yılında üç ayrı grup kayıtlı Müzelik eserin bir arada toplandığı ''Giriş Envanteri'' mahiyetindeki Müzemizin tek Eser Envanter defterinin karışık durumu dikkate alınarak, özellikle adet yerine kutu içinde ve ağırlık cinsinden (gram'la) kaydı

yapılan, kaydı olduğu halde cins ve özelliği belirtilmemiş olan sikke envanteri, ileride daha büyük ve içinden çıkılmaz bir durum almadan – giriş envanterine sadık kalınmak kaydıyla – İslami, Bizans, Roma, Yunan ve Avrupa sikkeleri olmak üzere ayrı defterlerde envanter edilir, ayrıca giriş defterine kayıtlı olduğu halde hiçbir değer ve anlam taşımadığı görülen altı yüz yirmi (620) adet muhtelif sikke, yeni uygulanan Etütlük Sikke Envanter Defteri'ne alınmış ve aynı değişiklik Arkeolojik eserler içinde öngörülmüş olup, Edirne Müzesi'nin mevcut 3 grup (Arkeolojik-Etnografik-Sikke) eseri, ayrı ve yeni envanter defterinde kaydedilmeye başlanmıştır.

1970'li yıllarda da yine taşınmaz kültür varlıkları ile ilgili çalışmalar dikkati çeker:

Selimiye Camii avlusunda tanzim işleri ile ilgili olarak Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca alınan 12.2.1972 gün ve 6171 sayılı karar ile ''Edirne Selimiye Camii avlusunda yapılan tanzim işinin yeni bir ilave yapılmamak ve ağaç dikmemek şartıyla kalmasında mahzur olmadığına karar verilmiş ve Selimiye dış avlusunda bu dönemde düzenleme yapılmıştır.

Selimiye yakın çevresinde bulunan Havlucular Hanı, Mezit Bey Hamamı, Ekmekçioğlu Ahmet Paşa Sebili civarındaki dükkânlar ile alakalı yıkılacağı şikâyetleri Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kuruluna iletilmiş, Kuruldan görüş alınıncaya kadar söz konusu eski eserlere herhangi bir müdahalede bulunulmaması hususunun ilgililere tebliği Edine Valiliğine 1973 yılı haziranında bildirilmiştir.

Kurtuluş İlkokulu (Eski Dar'ül Hatip Mektebi) ile ilgili olarak Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulundan alınan 9.9.1972 gün ve 6573 sayılı kararı ile Kurtuluş İlkokulu binasının, (Eski Dar'ül Hatip Mektebi) gerek mimarisi gerek devrinin eğitim binaları hususunda araştırıcılara sağlayacağı belgesel niteliği dolayısı ile korunması gerekli eski eserlerden olduğuna, eski eserler maili inhidam bile olsalar diğer binalar gibi yıkılmayıp, tamir ve tahkimi cihetine gidilmesinin gerekli olduğu bildirilir. Ne yazık ki bu yapıda kör kazmadan kurtulamaz.

1975 yılında Edirne Eski Eserler Anıtlar ve Turizm Derneği'nin faal üyelerinden Oral Onur'un yaptığı temaslar ve edindiği bilgilere göre şehrimize

Gazimihal Köprüsü'nün kuzey doğrultusunda yapılması mutasavver ikinci bir köprünün Kapıkule E 5 yoluna bağlantısı eski ve tarihi bir köprü ve mezarlığı ortadan kaldıracağı konusunun gündeme geldiği görülür. Yapılacak köprü, Kara Mustafa Paşa Tarih köşkü üst tarafından Safer Şah köprüsü ve haziresinden geçerek Kapıkule yoluna bağlanmaktadır. Beş yüz seneye mütecaviz tarihi eserlerin ortadan kaldırılmaması için bu proje üzerinde lüzumlu değişiklik yapılması için Müze Müdürlüğü'nün girişimlerde bulunması istenir.

Kurtuluş İlkokulu gibi 1970'li yıllardan en çok etkilen tarihi yapılar ne yazık ki imar hareketleriyle hızla yok edilen Edirne Kaleiçi sivil mimarlık örnekleri olan tarihi evlerdir. Korunması gerekli kültür varlıkları olarak bu evlerin yıkılmaması için Edirne Müzesi tarafından çaba gösterilmiş olmasına, müze arşivinde mevcut pek çok taşınmazın korunması için ilgili kurum ve kuruluşlar uyarılmasına rağmen ve bu evlerin yok olmasına sebep olanlar hakkında yasal soruşturma açılmasına rağmen bu yapıların geleceğe sağlanması mümkün olamamıştır.

Müze bu dönemde çok sayıda arazi incelemesi ile birlikte kurtarma kazıları da yapar. 01.10.1968 günü Lüleburgaz'da yeni inşa edilmekte olan İş Bankası temel kazısında bir mezar odası bulunur. Duvar yıkılınca içinin kemiklerle dolu olduğu görülmüş ve Müze Asistanı Neriman Meriç'in nezaretinde temizlenmiştir. Mezar odası bugünkü toprak seviyesinden 5-6 metre derinlikte, içten ise genişlik 1,80 metre dipteki kapıya kadar derinlik 2,70 metredir. Tonozun dibinde 0,22 metre yüksekliğinde taş bir basamak, basamağın 43 cm. üstünde de 0,65 metrelik 2 taş bloğuna daha uzun bir taş blok koymak suretiyle meydana getirilmiş bir kapı bulunmaktadır. Odada, kemikler arasında bir tunç mızrak ucu ve ayrıca odacığın çevresindeki basit çatma kiremitlerden yapılmış Bizans Halk Mezarlarından iki adet cam genç kız bileziği ve iki adet zamanımızda kullanılan basit toprak testicik bulunmuştur.

1974 yılında Edirne Uzunköprü İlçesine bağlı Altınyazı Köyünün kuzeyinde bulunan DSİ'ye ait Altınyazı Taş Ocağında yapılan taş çıkartma ile ilgili toprak hafriyatı esnasında çok sayıda eski esere rastlanmış, eserler Edirne Müzesi Müdürlüğüne alınmıştır. Kurşun mezar kapağı parçaları (3 adet), Tunç kapak (2 adet), Tunç levha (Şamdan Altı), Şamdan parçası (Tunç) (7 adet), Çan (1 adet), Kapı

Sürgüsü (Elli) (3 adet), Sürgü parçası (2adet), Çark (1 adet), Korkuluk levhası (Ajurlu),Korkuluk levhası (4 adet), Çark Parçası (4 adet) teslim alınmış böylece Altınyazı (Harala) Kalesinin önemli bir merkez olduğu ortaya çıkmıştır.

1970'li yıllarda gündemde olan en önemli konulardan biri de Edirne Yeni Sarayı olup Sarayiçinde yapılacak müdahaleler ile ilgili olarak Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulundan alınan 10.2.1973 gün ve 6929 sayılı karar ile; *"Edirne İl merkezinde, İstanbul-Topkapı Sarayına yakın büyüklükteki bu ikinci büyük Osmanlı Sarayı'nın büyük ölçüde yok edilmiş olmasına rağmen, kalan yapılar ile, yeraltında mevcut temel ve başka kalıntıların, sanat ve kültür tarihimiz açısından büyük önem taşıdığına, bir anıt şehir niteliğinde olan Edirne'de doğal çevresinin güzelliği ile de ünlü olan Saray İçi'nin mevut durumu ile korunmasının icap ettiğine, bu nedenlerle, sözü edilen bölgenin tespit edilecek arkeolojik sınırı içinde yapılacak kazı ve inşaat faaliyetlerinden kurulumuzun haberdar edilerek müsaade alınmasının gerekli olduğuna karar veridi."* denilerek Edirne Sarayı korunması konusunda çalışmalar başlatılır. Edirne Yeni Sarayı'nın kazısı bu dönemde 1974 yılında Prof. Doğan KUBAN ve ekibi tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ele geçen Saraya ait çiniler Türk İslam Eserleri Müzesinde sergilenmektedir

Selimiye her dönem olduğu gibi bu dönemde de gündemdedir. GEEAYK tarafından; Edirne il merkezi, Selimiye Camii'ni ve çevresindeki diğer büyük anıtları içine alan 6 numaralı imar paftasında, münferit parseller içinde, ekseriya sadece gabari sınırlaması yapılarak verilen inşaat müsaadesinin, kısa bir sürede, bütün büyük anıtlar çevresinin 2-3 kat yüksekliğinde, estetik kaliteleri düşük yapılarla dolmasına ve bu suretle Türkiye'nin en anıtsal şehirlerinden biri olan Edirne'nin bir kasaba haline dönüşmesine sebep olacağına, bu çevre için tasarlanmış imar planının bu gelişmeyi önlemek bakımından yetersiz olduğuna, "anıtsal bir tarihi SİT anlayışı içinde," 1/500 ölçekli ayrıntılı avan projesi tüm olarak hazırlanıncaya kadar bu bölgede münferit gelişmelere müsaade edilmemesi gerekliliğinin İmar ve İskân Bakanlığı ve Edirne Belediyesi'ne bildirilmiştir.

1980'li yılların başında, Atatürk'ün 100. doğum yılında yeni ilave inşaatı ve baştan aşağı tadilatı yapılan Arkeoloji ve Etnografya Müzesinin bütünüyle yeni baştan tanzim ve teşhiri yapılmış ve Müze 8 Haziran 1981 tarihinde halkın ziyaretine

açılmıştır. 3 aylık bir çalışmadan sonra Müzede yapılan yeni tanzim ve teşhirde: İlk girişte emekli öğretmen Remziye Altay'ın Heykeltıraş Osman Macunluoğlu'dan satın alarak hediye ettiği 50 Türk Büyüğü ile Yüce Atamızın resimlerle Edirne'yi ziyaretleri ve Atatürk Devrimleri ve Atatürk'le ilgili arşiv gazeteleri sergilenmiştir. 2. Seksiyonda uzun araştırmalar neticesi tanzim edilen 17. asır Edirne Sünnet köşesi, 17. asır Edirne Gelin Köşesi, Hamam Köşesi, Edirne oturma odası ile değerli eserlerin yer aldığı çeşitli vitrinler ve Edirnekari yazı takımları teşhir edilmiştir. Üçüncü seksiyonda çok güç şartlarda toplanan Edirne el sanatları sergilenmiştir. Dokuma tezgâhı ve örneği, Hasır tezgahı ve örneği, Torna tezgahı ve örnekleri, Çömlekçi çarkı ve örnekleri, Mis sabunu yapımı ve örnekleri, Badem ezmesi, Saraç, Yemeni tezgah alet ve kalıpları, tanıtıcı tarım aletleri, Kozacılık, Süpürgecilik yapılış fotoğraflarıyla birlikte sergilenmiştir. İlave inşaatla kapatılan revak bölümü ile yeni kazanılan Arkeoloji seksiyonunda ise Enez kazısı eserleri, sikkeler, Edirne definesi, kaçak eserler ve çeşitli çevre buluntuları, heykeller ile Edirne'de bulunan 3 üncü zamana ait fosiller tanıtıcı fotoğraflarıyla birlikte teşhir edilmiştir. Bu teşhir halen etnografya bölümünü oluşturan düzenleme olup sergileme 2000'li yılların ilk yıllarına kadar müzenin sürekli sergisi olur.

1981 yılı aralık ayında, Lalapaşa Hacılar Köyünden müzenin bahçesinde bulunan dolmen askeri birliğin yardımıyla müze bahçesine nakledilmiş, bahçede sergilenmeye başlanmıştır. Dolmen halkın son derece ilgisini çekmiş, merak eden vatandaşlarca ziyaret edildiği görülmektedir. 1982 Yılı Şubat ayında Beyazid Külliyesindeki 1.50 cm yüksekliğindeki büyük mumlar Külliyeden alınarak müze envanterine katılır. 1982 yılının Eylül ayında Kırklareli ili, Asilbeyli Köyü, Taşlıcabayır Tümülüsü'nün iş makinesi ile tahrip edilmesi nedeniyle yapılan kurtarma kazısında elde edilen 56 parça eser restorasyonu yapılmak üzere İstanbul Üniversitesine teslim edilmiştir. Taşlıcabayır Tümülüsü kurtarma kazısından elde edilen eserler Edirne Müzesi'nin Arkeoloji Salonunda sergilenmektedir. 1982 yılında camilerden rahle, kilim, halı, hat vb. eserler toplanır. Bu dönem Edirne koleksiyonuna çok sayıda 15-16-17 yüzyıl halısı kazandırılır. 1983 yılında Lalapaşa merkezindeki Trakya'da şu ana kadar yapılan tek dolmen kazısı Mehmet Özdoğan ve Murat Akman katılımıyla gerçekleştirilmiştir. 1985 yılı kasım ayında Kırklareli Dolhan Köyünde bir

mezar bulunmuş ve kurtarma kazısı yapılmıştır. 1987 yılında Kırklareli ili Vize-Kıyıköy tescilleri yapılır. 1988 yılında Kırklareli Kofçaz yöresinden toplanan Yörük kıyafetleri müzeye alınır. Bu kıyafetler halen Etnografya seksiyonunda sergilenmektedir.

1980'li yıllarda Edirne Müzesi, özellikle 18 Mayıs Dünya Müzeler Günü ve Kırkpınar Haftası nedeniyle Müzede ve Sarayiçi Adalet Kasrı'nda Kırkpınar resimleri, Halı, Geleneksel Türk Sanatlarıyla ilgili sergiler yapılmıştır. 1985 yılı ocak ayından itibaren Türk İslam Eserleri Müzesi genel bir tadilat geçirmiş, düzenlemesi yeniden ele alınmıştır. Kırklareli ve Edirne'de bulunan şehitlik ve anıtlar tespit ve tescil edilmiştir. Muhtarlara ve daire müdürlerine eski eserler konusunda seminerler her yıl düzenlenmiştir.

1989 yılında Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu kurulmuş ve binasına taşınıncaya kadar toplantılarını Edirne Müzesinde yapmıştır.

Trakya Üniversitesi bünyesinde 1991 yılında Arkeoloji, 1992 yılında Sanat Tarihi bölümlerinin kurulması kentte bu anlamda hareketlilik ve araştırmalar yapılmasını sağlar. Haznedar Sinan Ağa Mescidi kazısı, Maşatlık, İtalyan Mezarlığı ve Ortakçı Tümülüsü kurtarma kazısı bu dönemde Arkeoloji ve Sanat Tarihi bölümüyle yapılan çalışmalardan bir kaçıdır.

1990-1993 yıllarında Enez yakınlarındaki M.Ö. 5500 yıllarına tarihlenen Hocaçeşme Neolitik yerleşiminde Prof. Dr. Mehmet Özdoğan'ın başlattığı kazılar Trakya tarihi açısından önemli veriler ortaya çıkarmış ve bu kazıdan gelen eserler müzede arkeoloji salonunda sergilemeye başlanmıştır. Bu dönemde, Edirne Yeni Sarayı Kazıları 1999 yılından 2007 yılına kadar Edirne Müzesi başkanlığında sürdürülmüştür.

1990'lı yılların ikinci yarısında Edirne Müzecilik tarihinde önemli bir yere sahip olacak Sağlık Müzesi'nin Trakya Üniversitesi öncülüğünde kurulması için hazırlıklar yapılır. Trakya Üniversitesi'ne tahsis edilen Medrese ve Darüşşifa üniversite tarafından onarım çalışmaları sonuçlandıktan sonra, üniversitenin bazı bölümlerince eğitim amacıyla kullanılmıştır. II. Beyazıd Külliyesi Darüşşifa kısmı

daha sonra dönemin tedavi tekniklerini yansıtan bir müze olarak 23 Nisan 1997 tarihinde Sağlık Müzesi ismiyle açılmıştır.

3.1.3. 2000 Yılından Günümüze Edirne'de Müzecilik

Edirne Kültür Şehri kimliği ile dikkat çeken bir kent olarak kültür turizminde 1990'lı yılların sonuna doğru gün geçtikçe öne çıkmaya başlamıştır.

Edirne şehrinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Arkeoloji ve Etnografya ile Türk İslam Eserleri Müzesi; Trakya Üniversitesi bünyesinde özel müze statüsünde olan II. Beyazıd Külliyesi Sağlık Müzesi, Lozan Müzesi, İlhan Koman Resim Heykel Müzesi; Vakıflar Genel Müdürlüğüne bağlı Selimiye Vakıf Müzesi ile Uzunköprü Belediyesi bünyesinde kurulan Uzunköprü Kent Müzesi olmak üzere bugün için yedi müze bulunmaktadır. Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi ismi ile düzenlenmiş olan Kıyık Tabya ise bugün için müze statüsü bulunmamakla birlikte Tugay Komutanlığı'nın bünyesinde gittikçe artan ziyaretçisi sayısı ile kendiliğinden müze olarak işlev yüklenmiştir.

Edirne'de 2000'li yıllarla birlikte Valilik, Belediye, Askeriye ve Üniversite'nin uyguladığı kültür politikalarıyla da müzelerin sayısı ve çeşitliliği artmıştır. Kentin sahip olduğu tarihi, kültürel ve sosyal dokuyu yeniden canlandırma ve müze kurma çalışmalarında artış görülmektedir.

Kıyık Tabya, Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi ismi ile düzenlenmiş, Edirne halkı tarafından Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağışlanan silah, belge ve mühimmatla 2000 yılının kasım ayında ziyarete açılmıştır. Hafızağa Konağı Edirne Eski Valisi Merhum Fahri Yücel'in öncülüğünde 2000 yılında Edirne Valiliğince satın alınmış ve restorasyonu yapılarak Kent Tarihi Müzesi'ne dönüştürülmüştür. Vefatı ardından müzenin adı "Vali Fahri Yücel Kent Tarihi Müzesi" şeklinde değiştirilerek 17 Mayıs 2005 tarihinde açılmıştır. Son yıllarda görevli personeli olmayan müze faaliyetini sürdürmemiş ve İl Özel İdaresi'nin başvurusu üzerine kapatılmıştır.

Kent Müzesi kapatılmış ise de, son yıllarda, Edirne'de müzecilik anlamında, Trakya Kalkınma Ajansı'nın kurulmuş olması sonrasında sağlanan desteklerle de yapılan çok sayıda olumlu çalışma söz konusudur. Edirne Müzesinin içerisinde yer aldığı bu gelişmeler aşağıda verilmiştir:

1-Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi'nin protokol kapsamında Kültür ve Turizm Bakanlığı desteği ile Valilikçe onarımı yeniden düzenlenmesini amaçlayan çalışmalar 2013 yılından bu yana sürdürülmüş, protokol imzalanma aşamasına gelmiştir. Kıyık Tabya'nın rölöveleri Edirne Koruma Kurulunca uygun bulunmuş, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlatılmış, yeniden düzenleme projesi Bakanlık görüşüne iletilmiştir. Onarımı sonrasında Kültür ve Turizm Bakanlığı işletmesinde bir müze olarak hizmet vermesi planlanmaktadır.

2- Edirne Kalesinin ayakta kalan tek burcu olan Makedonya Kulesi'nin hemen yanında bulunan İtfaiye binası 2000 yılında Belediye tarafından yıkılması ile Kule ile bağlantılı kent sur duvarına ait kalıntılar ortaya çıkmış; yapılan incelemelerde kent duvarlarının hemen yanında Doğu Roma Dönemi'ne ait mezarların olduğu tespit edilmiş ve Bakanlık izniyle Saat Kulesi çevresinde, 2002/2003 yıllarında, Edirne Belediyesi mülkiyetindeki 685 Ada, 48, 51, 53, 54, 55, 64, 83, 112, 113 ve 137 parsellerde kurtarma kazıları yapılmış ve kazılar sonucunda Hadrianus'un yaptırdığı surların bir bölümü ile Roma, Geç Roma ve Doğu Roma Dönemleri'ne tarihlendirilen seramik fırınları ile bir mezar şapeli ortaya çıkarılmıştır. Bu kazılar sonucu Edirne Antik Kenti'nin küçük bir bölümü ortaya çıkarılmıştır.

Kule çevresinde ortaya çıkarılan ve Belediye'den Valilikçe devir alınan parsellerde yer alan antik kentin taş duvarlarının zamanla doğal koşullar nedeni ile içinin boşaldığı ve tahrip olduğu görülmüştür. Bu nedenle onarımı ivedilik arz eden duvarlar için Müze Müdürlüğünce Trakya Kalkınma Ajansı'na proje hazırlanmış Ajans'ın desteği ile Restorasyon ve Müdahale Projesi ile Makedonya Kulesine Restorasyon ve İşlev Projeleri hazırlatılmış olup hazırlanan Rölöve ve Analiz paftası, Edirne Koruma Bölge Kurulu'nun 30.05.2013 tarih ve 1027 sayılı kararlarıyla, Saat Kulesi Restorasyon ve Müdahale Projesi ise Koruma Bölge Kurulu'nun 19.02.2014 tarih ve 1525 sayılı kararlarıyla onaylanmıştır. Söz konusu projeler yaklaşık maliyetin belirlenmesi ve ödenek temini için Bakanlığa iletilmiştir.

Saat Kulesi ve Yakın Çevresi Koruma Projesi bir kez daha hazırlanarak 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı içerisinde yer alan tescilli olmayan Buzhane binalarının duvarları üzerine asgari müdahale ile yeni müze birimi konularak Kule ile birlikte Müze olarak projelendirilmiş ise de ilk etap olarak Kulenin müze olması

planlanmıştır. Edirne Makedonya (Saat) Kulesi'nin Müze olarak işlevlendirme projeleri Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararıyla uygun bulunması sonrasında, hazırlanan projeler Kültür ve Turizm Bakanlığına iletilmiştir. Kulenin müze olarak onarımının yapılması işi Bakanlık yıllık yatırım programlarına alınmıştır.

3- Balkan harbinde Edirne'yi savunan tabyalardan en büyüğü Hıdırlık Tabya'nın Kültür ve Turizm Bakanlığınca restorasyonu tamamlanmış olup Edirne Balkan Tarihi Müzesi olarak düzenlemesi için müze senaryosu temini işi ihale edilmiştir. Hıdırlık Tabya'nın restorasyonu sonrasında askeri bir abide olarak bütünlüğünü ve özgünlüğünü, eserlerle bütünleştirecek bir çalışma koordineli olarak sürdürülmektedir. Balkan ülkeleriyle ilgili senaryonun tamamı, kaybedilen topraklar, Balkan ülkelerindeki günümüz Osmanlı mirasının bu müzede anlatımı planlanmaktadır.

4- 2013 Yılında Trakya Kalkınma Ajansı sağlanan destekle, Belediye bünyesinde bir müze planlaması yapılarak Edirne'nin ilk ilçe müzesi olan Uzunköprü Belediyesi'ne bağlı Uzunköprü Kent Müzesi açılmıştır.

5- Edirne Karaağaç'ta Mimar Kemalettin'in tarafından yapılan Gar binası alanındaki kültür varlığı olarak tescilli ve yıkılmak üzere olan iki katlı kagir lojman binasının onarımına esas rölöve, restorasyon, restitüsyon projelerinin yapılmasını sağlamak ve yapının Ressam Hasan Rıza Müzesi olarak projelendirilmesi suretiyle yapıya işlev kazandırılması için Trakya Üniversitesi adına Müze Müdürlüğünce Trakya Kalkınma Ajansı'na 2014 yılı başlarında proje sunulmuştur. Ajans desteği sağlanan bu proje Karaağaç'ta, resimlerini savaştan kurtarmak isterken şehit düşen Ressamı, Hasan Rıza'yı anlatan, ünlü tablolarının reprodüksiyonlarını dahi olsa barındıran bir müzenin ilk adımlarını atılması sağlanmıştır. Edirne için bir turizm bölgesi olan Karaağaç'ta, Mimar Kemalettin yapıları ile Lozan Anıtı ve Müzesi ile İlhan Koman Resim ve Heykel Müzesi de yer aldığı anıtsal yapıların bulunduğu alanın daha tanınır olması sağlayacak bu müze ile ilgili süreç, halen Trakya Üniversitesince yürütülmektedir.

6- İstanbul'daki Topkapı Sarayı'ndan sonra Osmanlı'nın en büyük sarayı olan Edirne Sarayı Saray-ı Cedid-i Amire kazıları, 2009 yılından bu yana, Bakanlar Kurulu'nun 11.05.2009 tarih ve 2009/14995 sayılı kararı ile Bahçeşehir Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Mustafa ÖZER ve ekibi tarafından devam ettirilmekte olup Kazı Başkanlığı'nın girişimleriyle de Ören yeri olarak düzenlenmesi için çalışmalar KTB tarafından yapılmış ve ören yeri projesi Edirne Koruma Bölge Kurulunca uygun görülmüştür. Ören yeri projesi ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik otopark, bilet gişesi, güvenlik, tuvaletler ile Bakanlığımızca teknik destek verilerek restorasyon çalışmaları tamamlanan Saray Mutfakları bölümünde Müze kafeterya ve hediyelik eşya satış birimlerinin yapılması planlanmaktadır. Ayrıca Adalet Kasrı ve Kum Kasrı Hamamı da teşhir ve sergileme amacıyla ören yeri içerisinde müze olarak önerilmiştir. Saray alanındaki Müze olması planlan yapılardan Mutfak ve Hamamın müze düzenleme projeleri ve senaryosunun temini 2015 yılında ihale edilmiş, çalışmaları yüklenici tarafından koordineli bir şekilde sürdürülmektedir. Adalet Kasrı ise Ruhi Esin tarafından başarılı bir çalışma ile müze olarak projelendirilmiştir.

7- Hafızağa Konağı, son yıllarında görevli personeli olmayan Edirne Kent Tarihi Müzesi olarak faaliyetini sürdürememiş ve kapatılmış bir Müze olmasına rağmen, 2015 yılında yeniden müze olarak işlev verilmesiyle gündeme gelmiştir. Edirne Belediyesi tarafından Trakya Kalkınma Ajansı'na 'kent belleği müzesi' olması için proje sunulmuş, 2015 yılı destek programından destek kazanan proje ile ilgili çalışmaların başlaması ve bu proje sonunda kente yeni bir müzenin katılması beklenmektedir.

8- Edirne Lisesinin tarihinden gelen çok sayıda doküman, malzeme, eski eşya ve eserle sahip olduğu tarihinin anlatılması, görünürlüğünün artırılması, binası ve sergilemesi mevcut ancak resmi statüsü olmayan Edirne Lisesi Müzesi'nin kurulması için okul vakfı tarafından 2014 yılında Trakya Kalkınma Ajansı'na başvurulmuş ancak henüz destek sağlanamamıştır. Önümüzdeki yıllarda bu müzenin kuruluşuyla ilgili proje ve çalışmalara devam edilecektir.

2000'li yıllarda müze çalışmalarıyla kamuoyunun dikkatini çekmeye başlamıştır. Müze tarafından 2002-2003 yıllarında Edirne Kalesi burcu olan Saat Kulesi çevresinde Edirne tarihi açısından önemli bir kazı yapılmıştır. Kazı sonrası

ortaya çıkan alan Arkeopark şeklinde düzenlenmiştir. Hıdırlık Tabya, Edirne Sarayında kazılar yapılır. Lalapaşa Çömlekakpınar Köyü İkiztepe B Tümülüsünde kurtarma kazısı yapılmıştır. Bu kazıdan bulunanlar 2008 yılında yapılan müzenin kısmi iyileştirmesiyle yenilenen teşhirine konulmuştur. Bugün ihyası tamamlanmakta olan Hasan Sezai Dergâhı'nın kazısı da müze tarafından bu dönemde yapılmıştır.

2010 yılı sonrasında müzenin personel nicelik ve niteliğinde artış olduğu görülür. Buna bağlı olarak çok sayıda sergi düzenlenmiş, faaliyet yürütülmüş, projeler yapılmış, kazılar gerçekleştirilmiştir. Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün yürüttüğü Edirne Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri çalışması müzenin katılımıyla iki cilt halinde 2013 yılında yayınlanmıştır.

Bu dönemde müze tarafından Edirne merkezinde kentsel arkeolojiyi ilgilendiren çok sayıda çalışma yapılır. Kaleiçi sondaj ve Sur kazıları, minaresi kalmış mescitlerin yeniden ihyası amaçlı araştırma kazıları, kurtarma kazıları dikkati çeken biçimde artar. Hasanağa Köyü Tümülüsü, Doyran mezar kazısı, Hıdırbaba Tümülüsü kurtarma kazıları, Lalapaşa Demirköy Tümülüsü, tahrip edilen Lalapaşa Yağmur Höyükler A Tümülüsünde yapılan kazılar bu dönem çalışmaları arasındadır.

Edirne merkezinde Medrese Alibey Mescidi, Velidede Dergâhı, Kazaz Salih Mescidi, Şeyh Suca Camii kazısı, Hasanağa Mescidi ve Zincirlikuyu Mescidi'nin yeniden ihyası için planlarını elde etmeye yönelik Vakıf mülkiyetindeki taşınmazlarda kazılar bu dönemde yapılan çalışmalardır. Bu yapılardan Velidede Dergâhının etrafı düzenlenmiş minaresi tamamlanmıştır. Kazaz Salih Mescidi kazı sonrasında elde edilen planı doğrultusunda yeniden yapılmıştır. Medrese Alibey Mescidi'nin yeniden ihyası ise 2015 yılı sonu itibariyle devam etmektedir.

2013 yılından itibaren ise Kamuoyunun yakından takip ettiği Selimiye Meydanında yer alan Yemiş Kapanı sondajları Müze tarafından yapılmıştır. Sondajlar sonrasında 2015 yılı Nisan ayından itibaren kesintisiz Yemiş Kapanı Kazısı Edirne Müzesi başkanlığında yürütülmekte olup kazı çalışması büyük oranda tamamlanmış durumdadır.

IV. BÖLÜM

4.1. EDİRNE MÜZESİ'NİN KENTİN KÜLTÜR HAYATINDAKİ YERİ

Edirne Müzesi kentin korumacılık ve kültür hayatında önemli rol oynamış bir kurum olmasına ve kentin kültür hayatına pek çok noktada katkı sunmasına karşın sınırlı olan kaynaklarla çalışma yapan bir müze olarak dikkat çeker. Bölgedeki tarihi eserlerin toplanması, saklanması, koleksiyon oluşturulması, müzeler kurulması, tarihi eserlerin korunması amacıyla çok sayıda çok yönlü çalışmalar yürütmüş bir kurumdur. Bir yandan bu çalışmalar yapılırken büyük bir gayretle de savaşın yaralarına sahip Edirne'yi kör kazma'dan korumaya çalıştığı görülmektedir.

1930'lu yıllarda İki Kapılı Han'ın yıkılmasını durdurmak, Sultan Selim Sebilinin yok edilmesini engellemek, hamamların ayakta tutulması için mücadele vermiş bir kurum olarak dikkati çeker. Ekmekçizade Kervansarayının 1935 yılında kişilere satışına engeller. 1937 yılında Yemiş Kapanı'nın yıkılmaması için çaba sarf eder. Yok edilen, satılan mezarlıklar nedeniyle zamanla yarışır.

Edirne Müzesi, 1950'li yıllarda onarımların içinde aktif olarak yer alır. Arasta bu onarımların en belirginlerindendir. Sedde yapımı nedeniyle gözden çıkarılan yıkılmasına Yüksek Kurul'unda mecburen muvafakat verdiği Gazi Mihal Hamamı'nın yıkılmasını önler.

Müze eserlerini güvenlik gerekçesiyle İstanbul'a yollamasına rağmen II. Dünya Savaşı yıllarında çalışmalarını sürdürür. 1951 yılında Ali Paşa Çarşısı'nın ikinci kısmının onarımıyla ilgilenir. Bu dönemde Dar'ül Sübyan onarılarak geçici "Anıtları Koruma ve Onarma Bürosu" işleviyle kullanılır. Bu dönemde müze idaresi altında bulunan Hasan Sezai Efendi ve Saçlı Müsellim Türbesi onarılır. Selçuk hatun, Şahmelek, Şahabettin, Sarıca, Hıdırağa camilerinin muhtarlık, Kızılay dispanser gibi sosyal gayeler için az himmetle kurtarılabileceği dile getirilir.

1950'li yıllarda eleman yokluğuna rağmen iki müze mevcuttur ancak daha sonra etnografya müzesi Dar'ül Kurr'a Medresesinin vakıflarca geri istenmesi nedeniyle kapatılır.

Müzenin eser sayısı yönünden artmakla birlikte yeni bir müze gündeme gelir. Yeni müze için şimdiki Arkeoloji ve Etnografya Müze Müdürlüğü'nün bulunduğu arsa müze yeri olarak seçilir ve inşası 1971 yılında tamamlanarak müze hizmete açılır. Ünlü Hadis Medresesi Türk İslam Eserleri Müzesi olarak hizmete devam eder. Yeni bina Arkeoloji ve Etnografya müzesi ve idari bina olarak hizmet görür. Yeni müze yapısı ile birlikte, Müzede uzun yıllardan sonra eser satın almaya yetecek bir komisyon kurulmasına yetecek kadar uzman atandığı görülür. Müzenin etnografya bölümünün eser satın alma ve bağışlar yoluyla zenginleşmesi dikkati çeker. Enez kazıları bu dönemde başlamıştır. Enez kazıları ile müzeye çok sayıda arkeolojik eser gelmeye başlar.

Eser değerlendirme ve satın alma için yeterli uzman personel 1960'lı yıllara kadar yoktur ve eserler İstanbul Müzelerine değerlendirmek için gönderilir ve yahut milli eğitimden okullardan yapılan bir komisyon eliyle satın alma komisyonu kurulur. 1970'li yıllardan itibaren ise, Müzede uzun yıllardan sonra eser satın almaya yetecek bir komisyon kurulmasına yetecek kadar uzmanların işe başlamış olduğu görülür. Eserler müze bünyesinde oluşturulan komisyonlar yoluyla değerlendirilir. Sadece toplu olarak ağırlığı olan sikkeler tasnife tabi tutulup envantere kaydedilir. Müze envanter ve kayıt düzeni gelişmeye başlar. Eser tasnifi çalışılması ile ilgili bilimsel çalışmalar yeni müze sonrası dönemde yoğunlaşır. Eserler komisyonlar yoluyla değerlendirilir. Sadece toplu olarak ağırlığı olan sikkeler tasnife tabi tutulup envantere kaydedilir. Müze envanter ve kayıt düzeni oluşturulur.

Edirne Müzesi, Kırklareli ilinde müzenin kurulduğu 1993 yıllına kadar Kırklareli bölgesine de hizmet vermiştir. Kırklareli Müzesinin kuruluşu esnasında eser devri ile müzenin kurulmasına eser desteği sağlamış olup ilk idarecileri Edirne Müzesi personeli olmuştur. 2010 sonrasında Edirne Müzeleri alt yapı ve ziyaretçiye yönelik düzenlemelerini yenileyerek, İŞKUR TYP gibi yapılan sosyal sorumluluk projeleri ile kent kültür hayatında aktif rol almıştır.

V. BÖLÜM

5.1. EDİRNE MÜZELERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

5.1.1. Edirne Türk İslâm Eserleri Müzesi

Edirne'de ilk Müze, Cumhuriyet öncesinde, 1922 yılında, Selimiye Külliyesi içerisinde yer alan Dar-ül Tedris Medresesi olan bu yapıda faaliyete başlamıştır. Selimiye Camii'nin güney doğusunda yer alan Hadis ilimlerinin okutulduğu Medrese, Selimiye Külliyesi'nin bir parçası olup 1569-1575 yıllarında, Osmanlı Padişahı II. Selim tarafından Mimarbaşı Koca Sinan'a inşa ettirilmiştir. Kareye yakın dikdörtgen planlı Medresenin üç kenarı boyunca sıralanan üzeri kubbeyle örtülü 20 odası bulunmaktadır. Ana dershane odası, hoca ve öğrenci odaları ile medrese Osmanlı eğitim hayatında önemli yer tutmuş; 20. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren Edirne Müzesi olarak Edirne Kültür hayatında yer almıştır. Edirne'nin ilk müzesinin 1924 yılında kurulduğu Selimiye Külliyesi'ne ait Dar-ül Tedris Medresesi bugün Edirne Türk İslâm Eserleri Müzesi olarak faaliyetine devam etmektedir. 1924 yılında kurulan bu müzeye Arkeoloji Müzesi denilmekle birlikte, müzede değerli etnografik eserler ve mezar taşları da yer almaktaydı. Osmanlı İmparatorluğu'nun yaklaşık 94 yıl başkentliğini yapan Edirne'de saray, halk sanatlarını etkilemiş ve etnografya açısından zenginlik kazandırmıştır. Bu yüzden ikinci bir müzeye gerek duyulmuştur. Selimiye Camii avlusu içinde bulunan Dar-üs Sıbyan Medresesi'nin, Trakya Umumi Müfettişi Kazım DİRİK başkanlığındaki Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu tarafından restore ettirilmesi sonucu "Etnografya" adı altında ikinci bir bölüm, Edirne'nin kurtuluşunun on üçüncü yılında burada açılmıştır. Bu Müze, Ankara Etnografya Müzesi ve Topkapı Sarayı Müzesi'nden bazı değerli eserlerle takviye edilmiştir. Zamanla eserlerin çoğalmasıyla burasının müze için yetersiz duruma gelmesi sonucunda, aynı kurum tarafından Selimiye Camii'nin Dar'ul Kurra Medresesi onarılmış ve Etnografik eserler taşınarak burası "Etnografya Müzesi" olarak düzenlenmiştir. İkinci Dünya Savaşından sonra Edirne Müzelerindeki eserlerin birçoğunun müzelere geri verilmesi sonucu elde kalanlar yalnızca Dar-ül Hadis Medresesi'nde sergilenmiştir.

Bu müze Türkiye Trakyasındaki eserleri toplanmasıyla 01.01.1924 tarihinde Müze olarak düzenlenmiş ve ziyarete açılmıştır. 1966 yılında programa alınan yeni müze, 13 Haziran 1971 yılında Arkeoloji ve Etnografya Müzesi adı ile açılmıştır. Selimiye Külliyesi içindeki Dar-ül Hadis Medresesi, Edirne Türk İslam Eserleri Müzesi olarak faaliyetini sürdürmüştür.

Müze olarak kullanılan Medrese, zaman zaman onarımlar görmüş; son onarım ve müze teşhiri 1986 yılında yapılmıştır. Zaman içinde yapıda ortaya çıkan yıpranma, sıva raspası yapılması, kubbe kurşunlarının değiştirilmesinin gerekliliği, teşhir düzenlemesinin yenilenmesi gerekmesi nedenleriyle, Kültür ve Turizm Bakanlığınca 2009 yılında yatırım programına alınmış, korunması gerekli kültür varlığı olarak I. dereceden öneme haiz yapının onarımı, teşhir ve tanzimi projelerinin yapımı için çalışmaları yaptırılmıştır. Medresenin rölöve, restitüsyon, restorasyon, güvenlik, alarm teşhir ve düzenleme projeleri hazırlatılmış, ilgili koruma kuruluna sunulan projeler uygun bulunarak onaylanmıştır. Hazırlanan projeler doğrultusunda Müzenin ihalesi yapılarak yapının onarımına başlanmıştır.

Türk-İslam Mimarisinin en önemli yapılarından biri olan Selimiye Külliyesinde yer alan medresenin yapı olarak kendisinin de bir müze olduğu her noktada dikkate alınmış, onarım projesine ilişkin uygulamalar, her aşamada yükleniciyle birlikte özenle sürdürülmüştür. Mekânda mimariye uygun olarak tarihi ve sergileme uyumu dikkate alınmış, eski vitrinlerin yerine yenileri uzman ekip tarafından hacim ve eserler dikkate alınarak tasarlanmış, vitrin tipi, ışıklandırma, uyum, faaliyet ve işlev gibi açılardan değerlendirmeler yapılarak önerilerle düzenleme ve teşhir projelerinin ayrıntıları belirlenmiştir. Gezi güzergâhı, bazı bölümler arasında bağlantılı olsa da tematik konular itibariyle serbest dolaşımın sağlanabileceği bir müze kurgusu hedeflenmiştir. Bu amaçla daha önce girişte saat yönünün tersine olan ziyaret güzergâhı, ziyaretçi bilgi panoları ve eser etiketlerinin de kolay okunması amacıyla saat yönüne alınmıştır.

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Müze Uygulamaları Daire Başkanlığı koordinasyonunda Müzenin tasarımları yaptırılmış, minyatür sanatından örneklerle panolar hazırlatılmış, profesyonel destek alınmıştır. Müze broşürleri

tanıtım materyalleri yeni sergileme doğrultusunda güncellenmiş, Türkçe ve İngilizce olarak ziyaretçiye sunulmuştur.

Onarım, teşhir ve düzenleme çalışmaları tamamlanan Edirne Türk İslam Eserleri Müzesi Kültür ve Turizm Bakanı'nın, Bakanlık, Valilik, Belediye yetkilileri ve kentlilerin katıldığı törenle 7 Kasım 2012 tarihinde müze severlerle tekrar buluşmuştur. Müzenin yapısal onarımın sürdüğü esnada, Selimiye Camii ve Külliyesi, Unesco tarafından Dünya Mirası olarak 2011 yılında tescillenmiştir. Medrese yapısının hücre hücre olan yapısına rağmen sergilemesi ile ziyaretçinin ilgisi canlı tutulan, akılda kalan, Türk ve İslam Sanatı ile Edirne hakkında bilgi sahibi olunan, bilgiyi paylaşan bir müze düzenlemesine sahiptir. Sergilenen eserlerin dikkat çekiciliği, nadideliği, koleksiyonu tamamlama gibi özellikleri göz önünde bulundurulmuş, eser seçimi ile etkili bir sunum yapılma yoluna gidilmiştir. Sunduğu modern müzecilik fonksiyonlarıyla ziyaretçilerin sevdikleriyle buluşup, zaman yolculuğuna çıktığı, sohbet ettiği ve düzenlediği sergilerle kültür merkezine dönüşen müze, ev sahipliği yaptığı mekânı ve eserleri Edirne kültür hayatının içine taşımaktadır. Ziyaretçilerin hediyelik alabilecekleri bölümde müze içerisinde yer almaktadır.

Selimiye Dar'ül Hadis Medresesi'nde yer alan Türk İslam Eserleri Müzesinde bugün mevcut olan sergileme yine ana dershane odası, öğrenci odaları, dört galeri ve avludan oluşur. Anıt ağaç niteliğindeki porsuk ağacının bulunduğu avluda 15. yy'a ait mezar taşları ile az sayıda örneği kalan yeniçeri mezar taşları sergilenmektedir. Osmanlı Dönemi yapılarından kalan kitabeler, Osmanlı su kültürünü yansıtan bölümü ile Balkan Harbi'nde kullanılan yemek arabaları, top ve gülleler de bahçede teşhir edilmektedir. Ayrıca avluda ziyaretçiler için dinlenme bölümü de bulunmaktadır.

Müzeye ziyaret Mimar Koca Sinan'a saygı odasıyla başlar. Mimar Sinan'ın heykelinin bulunduğu bu oda, Selimiye Cami Elyazmaları Kütüphanesinin onarımı esnasında alınan Kâbe tasvirli duvar resmi, kalem işi ve alçı bezeme örnekleri sergilenmektedir. Hat Eserleri, 18 ve 19. yy'a ait kılıçlar, yatağanlar, kamalar, gürzler, şeşperler, teberler, Edirnekari yaylar, 17 ve 18. yy'a ait kıymetli taşlarla bezenmiş çakmaklı tüfekler, mercan kakmalı, altın ve gümüş kaplamalı çakmaklı

Balkan Harbi'nde Edirne Müdafii olan Şükrü Paşa'nın fotoğrafı, Edirne'nin kurtuluşunu simgeleyen 174. Alayın kullandığı kanlı sancak, nişan ve madalyalardan seçilmiş örnekler yer almaktadır. Cam, kristal ve billurdan yapılmış sürahi, çeşm-i bülbül, vazo, gülabdan, lamba, şamdan, fener ve kandil örnekleri yer almaktadır. Bunların yanı sıra Sürre Alayı emininin kullandığı çanta, heybe ve silahlıklardan ibaret deri eserler, Mimariye ait ahşap süsleme örnekleri, gündelik hayatta kullanılan ahşap eşya ve aletler, geçme tekniğiyle yapılmış şamdan altlığı ile rub'u tahtaları bu odada yer almaktadır. Karanfilden yapılmış kahve takımı ve karanfil giydirilmiş zemzemlikler, Edirne Sarayı ve Şahmelek Paşa Camii ve Selimiye Camii çinilerinden 15, 16 ve 17. yy'lara ait Kütahya ve İznik çini örnekleri, Balkanlara özgü kadın kıyafetleriyle takılar, Türk geleneğinde önemli bir yere sahip sünnet töreni canlandırması, Trakya'daki en eski dokuma tezgâhı, ayakkabıcı ve saraciye tezgahı, aletleri ve Kavaflar Çarşısı'nın dua kubbesinde asılı olan büyük ayakkabı kalıbı, Matbah-ı Âmire mutfak eşyalarından mangallar, tencereler, semaver, fenerler ve kahve takımları, Kırkpınar'da başpehlivanlık unvanı almış ünlü güreşçilerin fotoğrafları, iki pehlivanın peşrev tuttuğu Kırkpınar hologramı, Bab'üs Saade kapısı üzerinde yer alan Osmanlı arması, çeşitli binalara ait kitabelerle, 19. yy sonuna ait Edirne evlerinin ahşap tavan göbekleri, fener örnekleri, Beyazıt Külliyesi kündekari kapı kanatları, 18. yüzyıla ait tören kalkanları, kılıçlar, mızraklar ve döküm şamdanlar, Edirne Muradiye Mevlevihane'sinin fotoğrafları, son Şeyhi Ahmet Selahattin Efendi'nin seccadesi, pazarcı maşası, Mevlevi sikkesi, kudümler, çalpareler, ney, rebab, keşkül, şifa tasları, teberler, zincirli topuzlar, 15 ve 19. yy'lara ait el yazması Kur'an-ı Kerimler, dua kitapları, Edirne Eski Cami'nin seccadesi ile Sultan II. Beyazıt Külliyesi'nin mumhanesinde yapılan mumlar müzede bölümler halinde sergilenmektedir.

Hücre hücre düzenlenen müzede ziyaretçiyi girişte Mimar Sinan'a Saygı Odası karşılar. Heykeltraş Murat Taşkın tarafından yapılan Mimar Sinan canlandırması süper realistik heykel örneği olarak başarılı bir çalışma olup heykel ziyaretçinin beğenisini kazanmaktadır.

Hat Eserleri odası: Hat sanatının gelişmesine çok önemli katkılar sağlayan Osmanlı toplumu bu alanda her bakımdan zengin eserler vermişlerdir. II. Beyazıd'in

hocası, Şeyh Hamdullah'a ait eser, duvar içi niş vitrinde bir başına sergilenmekte olup sergilenen eserler arasında taşa, ahşaba, cama, deriye ve kâğıda uygulanmış çeşitli üslup ve devirlere ait hat örnekleri bulunmaktadır. Ayrıca çeşitli yazı aletlerinden oluşan yazı takımları ile elyazması eserler ve mushaf kılıfları da sergilenmektedir.

Silah Odası 1: 19. yy.'a ait süvari kılıçları, yatağanlar, kamalar, teberler, yay takımları. arbaletler (ok atıcıları), miğfer örneği bu alanda sergilenmektedir.

Silah Odası 2: ateşli silahların yer aldığı bu adada 17. yy. ve 18. yy.'a ait çakmaklı tüfekler, çakmaklı tabancalar, barutluklar sergilenmektedir.

Cam Eşyaları Odası: Cam, kristal ve billurdan yapılmış sürahi vazo gülabdan lamba şamdan fener ve kandil örnekleri yer almaktadır.

Bunların yanı sıra postacıların kullandığı heybe, çanta ve silahlıklardan ibaret deri objeler de sergiye alınmıştır.

Ahşap Eserler: Konut mimarisine ait ahşap bölümlerin bazı parçaları, gündelik hayatta kullanılan ahşap eşya ve aletler bu sergide görülebilmektedir.

Dikkat çekici bir uygulama olarak karanfil baharatıyla yapılmış kahve takımı ve zemzemlikler sıra dışı örnektir.

Çini Odası: Eserler çoğunlukla Edirne Sarayı ve Şahmelek Camii çinilerinden oluşmaktadır. 15, 16 ve 17. yy'a ait Kütahya ve İznik çini örnekleri yer almaktadır. Bunların yanı sıra saray kazılarıyla elde edilen altı parça seramik tabak da bulunmaktadır.

İslamî Sikkeler Odası: 2015 yılında düzenlenen bölümde Beylikler, Erken İslamî ve Osmanlı Sikkeleri, Kaimeler, toplu bulunmuş sikkeler sergilenmektedir. Bu bölümde sikkelerin ön ve arka olmak üzere iki yüzü büyüteç yardımıyla ayrıntılı olarak incelenebilmektedir.

Kıyafet Odası: Balkanlara özgü yöresel kadın kıyafetlerine ait iki takım örnekle birlikte kahve ve şerbet takımları da görülmektedir.

Gaza Odası: Kanlı Sancak *"Edirne Müzesi için, şirin Edirne'mizin Kurtuluşunu ilan eden Mübarek Al Sancağı Ebedi Hatıra olmak üzere Hediye ve Takdim ederken Arzuyu Umumi üzerine Sancağın yanında bulunmak üzere iş bu fotoğrafımızda takdim eylerim." 25 Kasım 1928 İstanbul Polis Müdürü Erkanı Hay.Kaymakamı M.ŞERİF"* tarafından Edirne Müzesine bağışlanmıştır. Edirne'nin bağımsızlığını simgeleyen Edirne'nin kurtuluşunu simgeleyen Kanlı Sancak, konservasyon ve restorasyonu Kültür ve Turizm Bakanlığı izinleriyle ve Edirne Ergo Sigortanın taşıma sigortası sponsorluğunda Harbiye Askeri Müzesine nakledilmiş ve burada yaklaşık 4 ay süren onarımı sonunda 2013 yılı 25 Kasım'ında yapılan törenle Gaza Odasında yeniden ziyarete açılmıştır. Bu odada sancaklar, nişan ve madalyalardan seçilmiş örnekler de bulunmaktadır.

Dokumacılık: Pamuk, yün veya ipekten kumaşa kadar olan süreçte kullanılan aletlerin sergilendiği bir mekândır. Trakya'da en eski dokuma tezgâhını burada görmek mümkün.

Ayakkabıcı-atölyede ayakkabıcı ve saraciye aletlerinin yanı sıra imal edilmiş bazı ürünler bir canlandırma şeklinde sunulmuştur.

Sünnet Odası: Sünnet odasında bulunan kilim, işlemeli kumaşlar, oyalar, kıyafetler, takılar, ibrikler, devrin sanat değeri yüksek eserleridir. Canlandırma Balkanlara has yöresel sünnet merasimine ışık tutacak niteliktedir.

Mutfak Eşyaları Odası: Mutfak eşyaları oluşturulan bir mutfak kompozisyonuyla sergilenmektedir.

Tekke Eşyaları Odası: Tekke ve Zaviyelerin kapatılmasıyla halkevlerine verilen çeşitli eşyalar sergilenmektedir. Duvarlarda çeşitli tekkelerden (Gülşeni, Rufai, Halveti, Sümbüli, Güreşçiler, Mevlevi vb.) gelen el yazması levhalar bulunmaktadır. Bu levhaların en eskisi 16. yy.da yaşamış hattat Şeyh Hamdullah'a aittir. Cam ve niş vitrinlerde, Edirne Muradiye Mevlevihanesi'nin fotoğrafları, son

şeyhi Ahmet Selahattin Efendi'nin seccadesi, ayrıca pazarcı maşası, Mevlevi sikkesi ve tespihleri, kudümler, çalpareler, ney, rebab, keskül, şifa tasları, teberler, zikir tesbihleri (binlik, beşyüzlük, doksandokuzluk), zincirli topuzlar, 17-19. yy.'lara ait el yazması Kur'an-ı Kerimler, dua kitapları, murakka, Kur'an sureleri vardır. Sultan II. Beyazıd Külliyesinin Mumhanesinde yapılan mumlar da bu odada sergilenmektedir.

Kırkpınar Odası: Kırkpınar güreşlerinin ünlü başpehlivanlarının fotoğrafları ile Kırkpınar Ağası mankeni bulunmaktadır. Kıkpınar'ın önemli ritüellerinden olan peşrev ise Kel Aliço ve Adalı Halil'i simgeleyen hologram çalışmasında orijinal Kırkpınar müziği ile sunulmaktadır.

Galeriler: Edirne'deki cami, hamam, çeşme vb. yapılara ait yazıtlar, tamir kitabeleri, Edirne Jandarma Okulu kapısı üzerinde yer alan büyük Osmanlı arması ile işgal yıllarında kazınmış olan eş arma, 19. yy. sonuna ait, Edirne evlerinin ahşap tavan göbekleri vardır. Üç Şerefeli camiinin kündekari kapı kanatları, Çanakkale seramikleri, çiniler süvari kılıçları, mızraklar ve döküm şamdanlar yer almaktadır.

Galerilerde dönem dönem sergiler düzenlenmektedir.

Bahçe: 15. yy. mezarlıklarından toplanarak müzeye getirilen mezar taşları, özellikle az sayıda örneği kalan yeniçeri mezar taşları sergilenmektedir. Çeşitli yapılara ait kitabeler, taş malzemeyle yapılmış dekoratif mimari elemanlar da bulunmaktadır. Balkan Harbi'nde kullanılan yemek arabaları ile top ve gülleler de bahçede sergisinin bir başka bölümünü oluşturmaktadır.

Dünya Mirası olan alanın bir parçası olan Müze, ziyaretçisinin Müzeyi gezdikten sonra Müzeden edindikleriyle Edirne ve Edirne'nin tacı konumundaki Selimiye'ye, bir kez daha bakmasını amaçlamış, yeni düzenlemesini bu yönde yapılmıştır.

5.1.2. Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

1924 yılında kurulan Edirne Müzesi'nde 1950'li yıllardan itibaren eserlerin artması, yeni müzeye ihtiyaç duyulması nedeniyle 1960'lı yılların ortalarında yeni bir müze yapılmasına karar verilir. Satın alma, bağış ve kazılardan gelen eserlerle Müzedeki eserlerin sayısının artması nedeniyle, Edirne'de ihtiyaç duyulan yeni bir müze binası 1966 yılında programa alınmıştır. Bugün Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nin bulunduğu alan belirlenerek Kültür Bakanlığına tahsis edilir ve yeni müze yapımına 1968 yılında başlanır. Selimiye Camii civarında müze için temin edilen arsa üzerine, Y. Mimar İhsan KIYGI tarafından hazırlanan tip projeye göre yapılan müze binası, 13 Haziran 1971 yılında "Arkeoloji ve Etnografya Müzesi" adı ile açılmıştır. Dar-ül Hadis Medresesindeki Müze de "Türk İslam Eserleri Müzesi" olarak düzenlenmiştir. Müzede; Osmanlı ev eşyaları, halılar, kilimler, sikkeler, kıyafetler ve ahşap Edirnekâri eşyaların yanı sıra, tarih öncesi çağlar, Roma ve Bizans dönemlerine ait yazıtlar, Enez kazılarından çıkan eserler, toprak kaplar, steller ve heykeller sergilenmektedir. Müzenin bahçesinde bir Dolmen örneği de yer almaktadır.

Bu müzenin geniş olan bahçesi yaklaşık altı dönümlük bir alana sahiptir. Bahçe 2013 yılında Bakanlıkça çevre düzenleme projesine tabi tutulmuş, yapılan ihale sonrasında yeni düzenlemesine çalışmalarına başlanmıştır. Bahçe müze binasının önü, kuzeyi ve güneyi şeklinde tasarlanarak ele alınmış, müze binasının hemen kuzey bitişiğindeki otopark kaldırılmış, araçlar için binanın arka kısmına gizlenmiş yaklaşık 12 araçlık bir otopark alanı açılmıştır. Müze bahçesi içinde araç olmaması bahçenin etkinlik alanı olarak kullanılması amacı için gerçekleştirilmiştir.

Müzenin ön bölümü Enez'den gelen tapınağa ait Aiol sütün başlıklarıyla düzenlenmiştir. Böcek Mektebine bakan güney bölümü su kültürüne ait eserlerle ele alınmış, Güney batıda yer alan geniş boşluk Müzenin ileride yapılması düşünülen çay ve kahve içilecek alanı için bırakılmıştır. Mevcut su kuyusunun ağzı ve bileziği düzenlenerek yükseltilmiş, şadırvan ve fıskiyelere su bağlanmış, müzenin cephesine ise çeşme ayna taşları asılmıştır. Osmanlı Dönemine ait su kültürü ile ilgili olan Edirne'nin balıklı havuzları ve kuşlukları bu alanda sergilenmektedir

Müzenin ön kısmında bulunan Roma dönemine ait aile lahdi yerinden kaldırılarak daha sağlam bir zemin üzerine alınmış, 2008 yılında onarılan lahit, İstanbul Restorasyon ve Konservasyon Merkez Laboratuvarı Müdürlüğü restoratörlerince 2015 yılında yeniden bakım ve onarımları yapılarak yeni yerine konulmuştur. Bahçenin kuzey bölümü kronolojik bir düzenlemeyle ele alınmış, Helenistik, Roma ve Doğu Roma dönemlerine ait sütun başlıkları ve eserler arasından mezar taşlarının olduğu bölümle ziyaret sonlanmaktadır. Mezar taşı ve kitabelerin yer aldığı sundurma altındaki son bölümleri Edirne'nin çok kültürlülüğünü vurgulayacak şekilde ele alınmış çok sayıda, Musevi ve Hıristiyanlara ait mezar taşlarına ev sahipliği yapar.

Bahçedeki dolmen Lalapaşa Hacılar'dan getirilmiştir. Dolmen kelimesi, Keltçe olup, "Tolmen" taş masa anlamına gelmektedir. Türkiye'de Trakya yöresi dolmenlerin en yoğun olarak bulunduğu bölgedir. Genel kanı, Trakya dolmenlerinin Son Tunç Çağı bitimi ile İlk Demir Çağı başlarına tarihlendiği, ancak bunlardan bazılarının kullanımının M.Ö.8-7. Yüzyıla kadar sürdüğü şeklindedir. Türkiye Trakyasında ilk dolmen kazısı Edirne Müzesi Müdürlüğü tarafından 1983 yılında gerçekleştirilmiştir. Hacılar Dolmeninin arka kısmı Arkeopark ve çocuk etkinlik alanları yapılması için boşaltılmış, kaynak sağlanması için fon sağlanması amacıyla projesi yazılmıştır.

Müze binasında salonlarda sergileme ise, Arkeoloji ve Etnografya bölümlerinden oluşmaktadır.

Balkanlara has yöresel kıyafetler, Hat sanatının değişik örnekleri, halı, kilimler, Edirne Gelin Odası, Oturma Odasının temsil edildiği etnografya salonunda ayrıca, Mustafa Kemal Atatürk'ün Edirne'ye yaptığı seyahat sırasında kullandığı bazı özel eşyaları da sergilenmektedir.

Etnografya bölümünde çok sayıda Edirnekâri eser yer alır. Edirne işi olarak bilinen bezeme tahta üzerine boya ile yapılan süsleme işine Edirnekâri denir. Edirnekâri; kullanılan boyaların bozulmaması, süslemede naturalist çiçek, yaprak, meyve motiflerinin kullanılması ile dikkati çeker. Kaynaklarda Edirne işi, 14.y.y.'dan 19.y.y.'a kadar çekmece, sandık, kalemdan kapı, tavan, dolap kapakları vb. üzerine

uygulanan bir sanat dalı olarak tanımlanır. Edirnekâri süslemeler zamanla Türkiye genelinde yaygınlaşmıştır

Arkeoloji bölümünde sergileme ise fosillerle başlar. Edirne ve yakın çevresinde bulunan, gergedan ve at türünden hayvanların defans, çene kemiği, diş ve omurlarına ait parçalar bulunmaktadır.

Mermer heykeller ve steller arasında Trak Süvarisi tasvirli mezar stelleri müzede sergilenen bölgesel eserlerdendir. Edirne'de yapılan kazılarda ele geçen buluntularda sergilenen diğer eserlerdir.

İlk çağlarda Balkanları, Anadolu ve Ege'yi bağlayan kara, deniz ve nehir yollarının kesiştikleri zorunlu geçiş yolu üzerinde kurulmuş önemli bir liman şehri olan Enez'de 1971-72 yıllarından beri devam eden kazı ve araştırmalar, bölgenin tarih öncesi dönemden günümüze kadar gelişimini göstermektedir. Müzenin önemli bölümünü oluşturan Enez kazısı buluntuları olan figürlü amphoralar, pişmiş toprak heykelcikler ve seramik eserler, mermer heykel parçaları, steller, çeşitli takılar, bu bölümde sergilenmektedir.

Kapıkule, İpsala ve diğer sınır kapılarından ele geçirilen bölge eserleri dışında Anadolu uygarlıklarına ait çeşitli eserler de müzede sergilenmektedir. Takılar, pişmiş toprak ve cam eserlerin yanı sıra, heykel ve steller ile sikkeler dönemlerine ait vitrinlerde sergilenmektedir.

5.1.3. Trakya Üniversitesi Sultan II. Bayezıd Külliyesi Sağlık Müzesi

II. Beyazıd Külliyesi'nde yer alan ve tedavi amaçlı kullanılan Darüşşifa ve Tıp Medresesi yapıları, günümüzde Trakya Üniversitesi'ne bağlı Sağlık Müzesi olarak hizmet vermektedir. Müzenin en özellikli yanı, konu mankenleri ve ses düzeni ile ele alınan konunun gerçek mekânında verilmesidir.

Müze olarak kullanılan Külliye 1484 – 1488 yılları arasında inşa edilmiştir. Banisi Sultan II. Beyazıd'dır. Mimarı, bazı kaynaklarda mimar Hayreddin, bazı kaynaklarda ise Yakup Şah Bin Sultan Şah olarak geçmektedir. Cami, tabhane, medrese, darüşşifa ve aşevinden ibarettir. Külliye, Tunca Nehri kıyısında 22 bin metrekarelik bir alana kurulmuştur. Çevresi bir ihata duvarıyla kuşatılmıştır. Külliye binaları düzgün kesme taşla inşa edilmiştir.

Cami, külliyenin merkezinde yer almaktadır. Kare planlı yapı yalnızca beden duvarları üzerinde yükselen, 20,55 m çapında bir kubbeyle örtülüdür. Caminin iki yanında, kare planlı ve 9'ar kubbe ile örtülü tabhane birimleri yer almaktadır.

Darüşşifa ve tıp medresesi külliyenin güneybatısında yer alır. Darüşşifa; dikdörtgen planlı ana bina ve ona bitişik altıgen planlı ruh ve sinir hastalıkları bölümü olarak iki kısımdan oluşmaktadır. Cümle kapısından girildiğinde ilk avlunun güneybatısında önü revaklı 7 birim bulunmaktadır altı birim kubbeyle, yedincisi tonozla örtülüdür. Avlunun kuzey köşesinde yer alan hastane mutfağı dört birimden oluşur; üçü kubbeli, biri tonoz örtülüdür. Avlunun güneybatısında bir sonraki avluya geçişi sağlayan sivri kemerli bir eyvan yar alır. Eyvanın yanlarında, ikişer kubbeyle örtülü birer mekâna eyvandan geçilir. İkinci avlunun yanlarında birer eyvan ve eyvanlardan geçilen ikişer oda bulunur. Avlu aksında ruh ve sinir hastalıkları bölümünün girişi yer alır. Altıgen planlı bu bölümde bir evyen, bir oda şeklinde, havuzlu orta mekânın etrafına sıralanmış 12 birim bulunmaktadır. Girişin karşısındaki eyvan cepheden dışa taşkın olarak düzenlenmiştir. Orta mekânın üzeri aydınlık fenerli bir kubbeyle örtülüdür.

Kareye yakın dikdörtgen planlı tıp medresesi, revaklı avlu etrafına üç yönden sıralanmış 18 oda ve bir dershaneden oluşmaktadır. Bütün birimler kubbe

örtülüdür. Geleneksel dershane düzeninden farklı olarak buradaki dershanede girişin sağındaki merdivenle bir mahfile çıkılır. Dershane alanına hâkim bu mahfil öğrencileri tıbbi uygulamaları seyredebilmeleri için tasarlanmıştır.

Evliya Çelebi'nin bildirdiği Hamam, Sıbyan Mektebi, Mehterhane, Muvakkithane, Un Değirmeni ve Su Deposundan oluşan 5 birim günümüze ulaşmamıştır.

Etkileyici yapılar bütünlüğüne sahip Sultan II. Beyazıd Külliyesi; döneminin en önemli, sağlık, sosyal, eğitim ve dini kurumlarından biridir. Külliye; hastane, tıp medresesi, cami, misafirhane, imaret, hamam ve köprü gibi çok sayıda birimden oluşur. Çok amaçlı düşünülen bu kompleks aynı zamanda dönemin sosyal devlet anlayışını yansıtır. Külliyenin kuruluşundaki amaç medeniyetin merkezi olan Edirne'yi bir Darüşşifaya kavuşturmaktır. Diğer üniteler, hastane hizmetini doğrudan veya dolaylı olarak tamamlayan sosyal, kültürel ve dini nitelikteki yapılardır. Tüm birimlerin aynı amaca yönelik hizmetleri, dönemin sağlık ve sosyal yardım anlayışını yansıtmaktır.

Külliyenin şifahanesinde hastalara bakılmış, medresesinde öğrenciler yetiştirilmiş, camisinde ibadet edilmiş, tabhanesinde misafirler ağırlanmış, aşhanesinde ise fakir fukara doyurulmuştur.

Darüşşifa, az personelle çok hizmet vermeyi amaçlayan merkezi bir hastane ve bu alandaki ihtiyaçlarının ayrıntılı bir şekilde düşünülerek planlanmış olması açısından dünyada ilktir, benzerleri batıda ancak 200 yıl sonra yapılmaya başlamıştır.

Bu hastanede, musikinin ve su sesinin huzur verici tınıları taş duvarlarda yankılanarak şifaya dönüşür. İbni Sina'dan Farabi'ye; Selçuklulardan Osmanlılara uzanan köklü bir müzik terapi anlayışı, fiziksel ve ruhsal hastalıkların tedavisinde başarı ile uygulanır.

Evliya Çelebi'nin *"Orada öyle bir darüşşifa vardır ki; dil ile tarif edilmez, kalem ile yazılmaz"* diyerek tanımladığı hastanesi, 400 yıl boyunca aralıksız olarak hastalara şifa dağıtır.

Edirne Darüşşifası, kuruluşunda çok yönlü bir hastanedir. İlk yıllardaki kadrosunda 1 hekimbaşı, 2 hekim, 2 cerrah, 2 göz hekimi ve 2 eczacı bulunur. Bu hastanede görev yapan Hekimbaşılarına vakıf bütçesinden günde 30, diğer hekimlere ise günde 15'er akçe ödenirdi. Toplam personel sayısı 21, hastanenin yatak sayısı ise 32'ydi.

Uzun yıllar dertlilere deva olan bu şifa yurdu, daha sonraki yıllarda, sadece akıl ve ruh hastalarının tedavi edildiği bir merkeze dönüşmüştür. Trakya Üniversitesi eğitim ve sağlık kurumu olması nedeniyle bu binalarla ilgilenmiş ve 1984 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü, cami hariç diğer bölümleri Trakya Üniversitesi'ne tahsis etmiş ve ardından üniversite hızlı bir restorasyon dönemi başlatmıştır. Onarım çalışmaları sonuçlandıktan sonra, binalar üniversitenin bazı bölümlerince eğitim amacıyla kullanılmış ve daha sonra 23 Nisan 1997 tarihinde Sağlık Müzesi olarak açılmıştır. Trakya Üniversitesi Sultan II. Beyazıd Külliyesi Sağlık Müzesi Tıp Medresesi Bölümü, 23 Nisan 2008 tarihinde odalar halinde düzenlenerek ziyarete açılmıştır. Envanter listesinde 199 eser olan müzenin eserlerinden bir kısmı, Darüşşifa bölümünün Abdi İbrahim tarafından yenilenmesi sonucu depoya kaldırılmıştır.

Müzede Osmanlı İmparatorluğu'nun başlangıcından sonuna kadar sürdürdüğü sağlık hizmetleri en küçük ayrıntısına kadar çağına uygun dekorlarla, mankenler eşliğinde canlandırılmıştır.

Sağlık Müzesi 2004 yılında Dünyanın en prestijli müzecilik ödüllerinden biri olarak kabul edilen Avrupa Konseyi Avrupa Müze Ödülü'nü Edirne'ye kazandırmıştır.

Osmanlı'da darüşşifa uygulamasının ayrıntılarını hikâyesi, tasarımı, kullanılışı ve işletmesi ile başarısını tüm dünyaya kanıtlamış olan Sağlık Müzesi, uluslararası alanda aldığı ödüllerle de Edirne'nin gururu olmuş, böylece Trakya Üniversitesi Sultan II. Beyazıd Külliyesi Sağlık Müzesi, hem kültür hem de tıp tarihinde yer almış bulunmaktadır. Edirne'nin en çok ziyaretçisi olan bu Müzenin 2015 yılında Dar-ül Şifasının olduğu bölümü yeniden düzenlenerek ziyarete açılmıştır.

5.1.4. Selimiye Vakıf Müzesi:

Selimiye Külliyesi içerisinde yer alan Dar'ül Kurra Medresesi, 1569-1575 yıllarında Mimarbaşı Koca Sinan tarafından inşa edilmiştir. Selimiye Külliyesinin özgün mekânlarından olan Dar'ül Kurra Medresesi, Dar'ül Hadis Medresesi gibi kent kültür hayatına müze işlevi ile katkı sunmaktadır. Kazım Dirik döneminde bu medresede Etnografya Müzesi açılmış ise de müze uzun soluklu olamamıştır. Öğrencilerin kaldığı yurt olarak kullanıldıktan sonra uzun süre boş kalan medrese, 2000'li yıllarda yapılan restorasyon çalışmasından sonra Selimiye Vakıf Müzesi olarak bölgedeki camilerden toplanan ve onarılan eserlere ev sahipliği yapmaktadır. "Kuran okunan yer" anlamını taşıyan Dar'ül Kurra'da yer alan Vakıf Eserleri Müzesi'nde medrese ortamı mankenlerle canlandırılmakta ve maden, çini, hat, ahşap eserler ve tarihi saatler sergilenmektedir.

Selimiye Vakıf Müzesi olarak işlev verilen Dar'ül Kurra Medresesi, Edirne'nin ilk müzesi olan Türk İslam Eserleri Müzesi gibi ortada dikdörtgen avluya sahip olup avluyu dört yönden revak çevreler. Kare planlı kubbeli büyük oda dershane ve mescit; güney ve batı yöndeki odalar müze medrese hocaların ve öğrencilerin kaldığı odalardır. Bu bölümlerde, Vakıflara ait cami ve mescitlerden elde edilen tarihi eser niteliği kazanmış teberrukat eşyalarından örnekler, kitabeler, Osmanlı dönemine ait yapıların onarımları sırasında ele geçen çini parçaları, lüleler, Vakıf cami ve mescitlerinden gelen hat levhalar, Kur'an-ı Kerimler, şamdanlar, hilyeler, usturlaplar, rahleler, çini parçaları ve değişik objeler sergilenmektedir. Ayrıca dershane olarak kullanılan büyük odada yapının ders veren müderris ve öğrencileri yansıtan bir canlandırmaya yer verilmiş, revak bölümünde de Koca Mimar Sinan'ı anlatan bilgi panoları ile değerlendirilmiştir.

Müzenin revaklı bölümünde dönem dönem sergiler düzenlenmektedir. Avlusunda ziyaretçilerin dinlenmesi için bir bölüm bulunmaktadır.

5.1.5. Lozan Anıtı ve Müzesi

Lozan Anıtı ve Müzesi, Lozan antlaşması ile kazanılan suyun öte yakasındaki tek toprak parçası olan Karaağaç'ta Trakya Üniversitesi, Edirne Valiliği, Edirne Belediye Başkanlığı, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimar Sinan Üniversitesi ve İnönü Vakfı'nın işbirliği ile eski rektörlük binasının bulunduğu, Karaağaç Mahallesi'ndeki tarihi tren istasyonu alanında yer alır. Karaağaç semtinde, Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nin bulunduğu alanın bahçesinde yer alan anıt heykel tıraş Prof. Dr. Tamer Başoğlu'nun imzasını taşır. Anıtın yapımına 29 Mart 1998 tarihinde başlanmış, 19 Temmuz 1998 tarihinde Cumhur Başkanı Süleyman Demirel tarafından ziyarete açılmıştır. Gökyüzüne uzanan üç sütunla Karaağaç, Trakya ve Anadolu'yu simgeleyen Lozan Anıtı, Lozan'da elde edilen diplomatik zaferi ve dünya barışını simgeler. Anıtın yanındaki müzede, Karaağaç Mahallesi'ni Türkiye'ye geri kazandıran bu tarihi antlaşmanın anlam ve önemini gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla Lozan Konferansı ve Lozan'ın mimarı İsmet İnönü ile ilgili belge, fotoğraf ve kitaplar sergilenmektedir. Lozan antlaşmasıyla elde edilen diplomatik zaferi ve dünya barışını simgelemektedir. Anıtın yanındaki müzede bu tarihi antlaşmanın anlam ve önemini yansıtan belge, fotoğraf ve kitaplar, İsmet İnönü'ye ait belgeler bulunmaktadır. 1923 yılında imzalanan Lozan Antlaşması, Atatürk önderliğinde milli mücadeleye başlayan Türk ulusunun bağımsızlık zaferini siyasi ve hukuki olarak tescil belgesidir. Lozan Müzesi'nin koleksiyonunda eser bulunmamaktadır. Görevli personeli de olmayan müzenin zaman zaman kapatılması gündeme gelmektedir.

5.1.6. Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi

Kentin en yüksek yerinde bulunan Kıyık Tabya, Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi ismiyle düzenlenerek 28 Kasım 2000 tarihinde halkın ziyaretine açılmıştır. Edirne halkı tarafından Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağışlanan silah, belge ve mühimmatla düzenlenmiştir. Edirne 57. Mekanize Piyade Tugay Komutanlığı'nın sorumluluğundaki söz konusu tabya, "Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşları Müzesi" adı altında ziyarete açık durumdadır. Tabyanın bir bölümü müze olarak kullanılmakta olup ise kitabeli giriş kapısının olduğu bölümü mevcut kışla içerisinde bulunmaktadır.

Kıyık Tabya, Balkan Savaşı sırasında kullanılan savunma mevzilerinden biri olup, 14 bölüm ve 23 bonetten oluşmaktadır. Tabya içerisinde bonetler, bonetler arasında açık top mevzilerinin etrafını çepeçevre saran hendek, cephanelikler, toplanma ve eğitim alanları, nizamiye ve hazır kıta bölümleri, bölük, tabur ve alay komuta binaları ile yatma yerleri bulunmaktadır. Tabya duvarları taştan, kemerleri tuğladan inşa edilmiştir, üstleri toprak örtülüdür. Edirne, Kıyık semtinde, Buçuktepe'nin eteklerinde yer alan Kıyık Tabyalarının büyük bir bölümü Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşlarını anlatan düzenlemeye sahiptir. Tabya kısmi onarımlar görmüşse de bütünüyle bir projelendirme ve onarıma tabii tutulmamıştır. Tabya'nın kapsamlı ve restorasyon ilkelerine uygun onarımlara ve müzecilik bilimi açısından yeniden düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır.

Kıyık Tabyalarının onarımına esas olmak üzere röleve, restorasyon, restitüsyon, güçlendirme, yeni sunum ve çevre düzenleme projeleri Valilikçe yaptırılmakta olup Edirne Müdafii Şükrü Paşa ve savunma günlerini konu alan, Balkan Savaşlarını anlatan müzecilik bilimine uygun günümüz teknolojilerinin de kullanıldığı bir müze olarak yeni kullanım projesi de (teşhir-tanzim) Valilikçe hazırlatılmış olup bu düzenlenmesine ilişkin senaryosu da Kültür ve Turizm Bakanlığı görüşüne iletilmiştir.

Mart 1913 Balkan Savaşı sırasında Edirne'yi kahramanca savunan Şükrü Paşa ve şehitler anısına açılan anıt ve müze, savunma menzillerinden biri ve kentin en yüksek yeri olan Kıyık Tabya'da yer alır. Konu mankenleri, fotoğrafları, açıklayıcı

tabelaları ve ses düzeniyle, ustalıkla düzenlenmiş, bilgilendirici bir müze olma özelliği taşımaktadır. Edirne halkı tarafından Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağışlanan silah, belge ve mühimmatın sergilendiği 4 adet sergi vitrini, 2 top,1 adet yemek dağıtım arabası, harita, resim, bilgi notlarının bulunduğu 118 pano, 28 konu mankeni ve seslendirme sistemiyle dönemin atmosferi canlandırılmaktadır.

5.1.7. İlhan Koman Resim Heykel Müzesi:

Trakya Üniversitesi bünyesinde Çağdaş Resim ve Heykel Müzesi adıyla 80 Resim, 5 Heykel olmak üzere toplam 85 eserle 23.09.2002 tarihinde ziyarete açılmıştır. İlk olarak II. Bayezıd Külliyesi Tıp Medresesinde kurulan müze, uzun süre kapalı kalmasının ardından daha sonra Karaağaç'ta Mimar Kemaleddin tarafından yapılan ve şimdi Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nin bulunduğu Lozan Anıtı ve Müzesi'nin de yer aldığı alandaki Gar binasına taşınmıştır. Gar yapısında bir bölüm galeri şeklinde düzenlenmiş ve bu bölüm 25 Ekim 2014 tarihinde törenle açılmıştır. Müzenin adı Edirne doğumlu ünlü heykeltıraş İlhan Koman'a ithafen İlhan Koman Resim ve Heykel Müzesi olarak değiştirilmiştir. Müzeye zaman zaman Edirneli sanatçılardan eser bağışları yapılmaktadır.

5.1.8. Uzunköprü Kent Müzesi

Trakya Kalkınma Ajansı'ndan sağlanan destekle Uzunköprülülerin bağışlarıyla yerel halkın yaşam kültürünü yansıtan eserlerle meydana getirilmiş Edirne'nin ilk ilçe müzesidir. Uzunköprü Belediyesi'nin Trakya Kalkınma Ajansı'ndan projesi karşılığı aldığı hibe ile 2013 yılında restore ettirilmiş ve Kent Müzesi olarak 16 Aralık 2013 tarihinde ziyarete açılmıştır.

İki katlı olan Uzunköprü Kent Müzesi, altı odadan oluşmakta ve her iki katın koridorları da teşhir amaçlı kullanılmaktadır. Müzenin birinci katında yer alan üç odada tarihi paralar, tüfek ve kılıçlar, daktilo ve hesap makineleri, pikap ve radyolar, fotoğraf makineleri ve bakır kaplar sergilenmektedir.

Müzenin ikinci katındaki koridorda Çanakkale Savaşlarında Uzunköprü'nün önemini vurgulayan silikon asker heykeli bizi karşılarken, koridorun diğer ucundaki kahve köşesi ise sıcak bir atmosfer yaratmaktadır. "Gelin Odası" ve "Yaşam Odası" Uzunköprülü ailelerin günlük yaşamlarında kullandıkları dikiş makinesi, ayna, bebek patiği, ibrik, bavul, kömür ütüsü gibi tarihi eşyaların sergilendiği odalardır. 1934 yılından beri hizmet veren ve Uzunköprü'nün tarihi lezzeti haline gelmiş meşhur Cazgır dondurmasının kurucusu olan Maksut Dondurmacı'nın da silikon heykeli üst katta sergilenmektedir.

Müzenin alt ve üst katının duvarlarında Uzunköprü tarihine dair bilgi panoları yer almaktadır. Müzeyi gezerken ziyaretçiye rehberlik niteliğinde olan bu panolar Uzunköprü'nün kuruluş hikâyesinden, kentte bulunan tarihi cami, çeşme ve diğer tarihi yapıtlar, kent tarihinde yaşanan önemli olaylara ve Uzunköprü'de yaşamış kişilerin eski fotoğraflarına kadar muhtelif konuları kapsamaktadır.

Uzunköprü Kent Müzesi halkın yoğun ilgisi, ilçe okullarındaki öğrencilerin, il dışından gelen yerli ve yabancı misafirlerimizin ziyaretleriyle birinci yılında 12.000 ziyaretçi sayısına ulaşmıştır.

Pazartesi günü haricinde haftanın altı günü ziyarete açık bulunan Uzunköprü Kent Müzesi'ne giriş ücretsizdir.

VI. BÖLÜM

6.1. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

6.1.1. DEĞERLENDİRME

Edirne Müzecilik yönünden yaklaşık yüzyıllık geçmişiyle dikkati çeker. Kentin müze sayısında son yıllardaki artış kentin müzecilikte başarılı çalışmalar yaptığı görülmektedir. Edirne Müzesi ise adını taşıdığı şehrin son yüzyılında yer alan önemli bir kurum olarak dikkati çeker. Müze 1970'li yıllara kadar ki döneminde taşınır kültür varlıklarından daha çok taşınmaz kültür varlıklarıyla mesai yapar. Tarihi eserlerin toplanması, saklanması, koleksiyon oluşturulması, müzeler kurulması, tarihi eserlerin korunması konularında çok sayıda çok yönlü çalışmalar yapmış ve halen yapmakta olan bir kurumdur.

Büyük bir gayretle yaşadığı savaşların ve işgallerin yaralarına sahip Edirne'yi kör kazma'dan korumaya çalışan bu konuda olağan üstü çaba harcayan bir müze söz konusudur. 1930'lu yıllarda İki Kapılı Han'ın, Yemiş Kapanı'nın yıkılmasını durdurmak, Sultan Selim Sebili, su terazileri çeşmeler ve hamamların yok edilmesini önlemek konusunda yoğun mesai harcar, Rüstempaşa Kervansarayının feci durumunu yakından takip eder, onarımı için gayret sarf eder, hamamların ayakta tutulması için mücadele vermiş bir kurum olarak dikkati çeker. Ekmekçizade Kervansarayının 1935 yılında kişilere satışına engeller. 1937 yılında Yemiş Kapanı'nın yıkılmaması için çaba sarf eder. 2015 yılında ise yıkımı önlenemeyen Yemiş Kapanı'nın ortaya çıkarılması için Koruma Kurulu kararları gereği ciddi kaynak gerektiren kazıları yürütmektedir.

II. Dünya Savaşı yıllarında 1938-1951 yıllarını kapsayan dönemde eserlerini güvenlik gerekçesiyle İstanbul'a yollamasına rağmen Müze çalışmalarına devam eder. Edirne Müzesi, 1950'li yıllarda ise, satılan, yok edilen, satılan mezarlıklar nedeniyle zamanla yarışır. Genel Müdürlükçe yaptırılan onarımların sekretaryasını yapar. Selimiye Arastası bu onarımların en öne çıkan örneğidir ve Arasta'nın müze olması beklentisi söz konusudur. Sedde yapımı nedeniyle gözden çıkarılan,

yıkılmasına Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun mecburiyetten muvafakat verdiği Gazi Mihal Hamamı'nın yıkılmaması için çaba gösterir ve bu çaba sonunda Hamamın yıkılması önlenir.

1950'li yıllarda Arkeoloji ile Etnografya Müzesi olmak üzere Selimiye medreselerinde faaliyet gösteren iki müze mevcuttur. Ayrıca İki medrese arasındaki set Mezar Taşları Açık Müzesi şeklinde ele alınmaktadır. Dar'ül Kurra Medresesinde kurulan etnografya müzesi 1950'li yılların sonunda Medresenin vakıflarca geri istenmesi sonrasında kapatılır. Müze müdürlük statüsünü tam tarihi henüz belirlenmemişse de bu dönemde alır. Arkeoloji kısmının olduğu medrese tek müze olarak kalır. Böylece yeni bir müze yapımı için harekete geçilir. Selimiye çevresinde bulunan arsa kamulaştırılarak Arkeoloji ve Etnografya Müzesi inşa edilir ve yeni müze 1971 yılında tamamlanarak müze hizmete açılır. Ünlü Hadis Medresesi Türk İslam Eserleri Müzesi olarak hizmete devam eder.

Yeni bina Arkeoloji ve Etnografya Müzesi ile idari bina olarak hizmet görür. Yeni müze yapısı ile birlikte, Müzede uzun yıllardan sonra eser satın almaya yetecek bir komisyon kurulmasına yetecek kadar uzman sayısına ulaşılır. Müzenin etnografya bölümünün eser satın alma ve bağışlar yoluyla zenginleşmesi dikkati çeker. Enez kazıları da bu dönemde başlamıştır. Enez kazıları ile müzeye çok sayıda arkeolojik eser gelmeye başlar.

Eser tasnifi çalışılması ile ilgili bilimsel çalışmalar bu dönemde yoğunlaşır. Eserler komisyonlar yoluyla değerlendirilir. Sadece toplu olarak ağırlığı olan sikkeler tasnife tabi tutulup envantere kaydedilir. Müze envanter ve kayıt düzeni oluşturulur.

Trakya Üniversitesi bünyesinde 1991 yılında Arkeoloji, 1992 yılında Sanat Tarihi bölümlerinin kurulması müzecilik anlamında olumlu çalışma ve gelişmeler yapılmasına katkı sağlamıştır.

1970'li yıllara kadar müze çoğu kez temin edilen veya müzeye bir şekilde ulaşan taşınır kültür varlıklarını ihtisas elemanı olmaması nedeniyle İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne yollamıştır. Bu dönemde Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ, Gelibolu'ya kadar ki bölgede incelemeler yapan müzenin sınırlı olanaklarla

çalışmalarını başarıyla yaptığı söylenebilir. Diğer dikkati çeken bir nokta ise GEEAYK'nun bugünkü kurul müdürlüğünün yürüttüğü sekretaryasını başarı ile uzun yıllar yürütecek olmasıdır.

1990'lı yılların sonlarında müzenin yeterli uzman personelinin kalmadığı, emekli olan uzmanlar yerine aynı sayıda personel atanmadığı, buna rağmen yoğun arazi incelemeleri yaptığı görülür. Müze okullara, güvenlik güçlerine, muhtarlara ve daire müdürlerine eski eserler konusunda seminerler düzenlenmiştir. Müzeler Haftası etkinliklerinde sergi ve konferanslar tertip etmiştir. Kırkpınar Yağlı Güreşleri etkinlikleri kapsamında Sarayiçi Adalet Kasrı'nı temizleyerek burada da sergiler düzenlemiştir.

2000'li yıllar sonrasında Edirne'de müze sayısında ve çeşidinde artış görülür. Bugün için ilk ilçe müzesi de açılmıştır. Müze konulu destek projesi başvurularında da artış söz konusudur.

Bu yıllarda Edirne Müzesi'nin gerek taşınmaz ve taşınır kültür varlıklarına yönelik çalışması dikkat çekicidir. Enez kazılarından son yıllarda gelen siyah ve kırmızı figürlü ünik eserler Müzenin teşhirine alınır. Gümrük kapılarında ele geçen çok sayıda eserle ilgili işlemler müze tarafından takip edilmeye devam edilir. Müzenin çok sayıda eseri alanında uman restoratörler tarafından bakıma tabi tutulur. Müzenin eserlerine yönelik ilk yayınları olan "Edirne Müzesi Mezar Taşlarından Örnekler" ile "Edirne Müzesi Osmanlı Seramikleri: Zindanaltı Buluntuları" kitapları bu dönemde yayınlanır. Yine bu dönemde, yurtiçi ve yurt dışı sergiler düzenlenir. Her yıl çocuklara yönelik resim ve fotoğraf yarışmaları, satranç turnuvaları tertip edilir. Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü koordinasyonunda Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri hazırlanır.

2010 yılı sonrasında Edirne Müzesinin uzman personel sayısında artış olur, müze personelinin özverili çalışmasıyla her iki müzenin alt yapı ve düzenlemeleri yenilenerek, depoları iyileştirilerek modernleştirilir. Müzeler arasındaki bölge ile Arkeoloji ve Etnografya Müzesi bahçesinde mezar taşları tek tek ele alınarak uzun

yıllardır yığılı durumdaki mezar taşları bahçede düzenlenir. Başarılı sergilemelerle müzelerin sürekli sergisi yenilenir.

Tüm yapılan bu çalışmalarla birlikte Müze yaptığı sosyal sorumluluk projeleri ile kent kültür hayatında son yıllarda daha fazla rol almaya çalıştığı söylenebilir.

6.1.2. SONUÇ

Edine yedi müzesi ile kültür hayatında her daim müzelerin katkısı olan bir kenttir. Edirne Müzesi de yüz yıllık geçmişi ile kentin yakın tarihinde önem arz eden bir kurumdur. Müze koleksiyonu tarihinden gelen çeşitlilik arz eden yapısıyla dikkati çeker. 25.000 civarında esere sahip müzenin koleksiyonunda 11 bini aşkın etnografya eserini, ilk defa bu yıl sikke sayısındaki artışla geçmiştir. Arkeoloji koleksiyonu ise 4500 civarında olup yapılan kazılarla eserleri artmaktadır. Organik malzemenin çokluğu nedeniyle bakım için bir bölüm kurulmuştur.

Müze 1950'li yıllara kadar daha çok koruyan, eser toplayan diğer müzelerden gelen eserlerle zenginleşmiş durumda ise tam bir kayıt düzeninin 1957 yılına kadar oluşturulduğu söylenemez. Muzaffer Batur'un müze müdürü olarak atanması sonrasında kayıt düzeni oluşturulmasına ağırlık verilir ve Batur'un belirttiği üzere bir değil birkaç müze açılabilecek malzemeye sahiptir. Özellikle 15-16-17. Yüzyıl Uşak Halıları koleksiyonundan bir halı müzesi ve kırsal yaşamı yansıtan bir müzenin kurulabileceği sahip olduğu koleksiyonundan anlaşılmaktadır.

Ülkemizde son dönemde gelişen müzecilik uygulamalarında yer almaya çalışan Edirne Müzesi, müzenin özellikle çocuklarla ilgili eğitimsel yönünü ön plana çıkarmak, ziyaretçilerin taleplerine olumlu yönde yaklaşmak, bilimsel yayınlar yapmak ve desteklemek konularında faaliyetler yürütmüştür. Her yıl müzeler günü etkinlilerinde öğrencilerin müzeye ilgisini artırmak için etkinlikler yapan müze sürmekte olan bahçe düzenleme projesinde çocuk etkinlik alanı ayırmış ve bu amaçla kaynak sağlamak için Edirne Müze Arkeopark için proje hazırlamış ve Kalkınma Ajansına sunmuştur. Çocukların müzeyle bağını güçlendirmek müzenin öncelikli amaçları arasındadır.

Edirne Müzesi bağlı her iki müzesinin düzenlemelerini yenilemiş olup eser odaklı müzecilikten ziyaretçi odaklı müzecilik için çaba göstermekle birlikte bu aşamada tam bir başarıdan söz edilemez. Müze hala toplama, koruma ve sergileme işlevlerine yoğunlaşmış, bugün dünya müzeleri için birincil önemdeki eğitim/öğrenim işlevini, iletişim ve tanıtım gibi işlevlerine son on yıldır süren tadilatlar nedeniyle

yeterince ağırlık verememiştir. Eser Depolarının durumu acil iyileşme gerektirmiş ve 2014-2015 yılında modern depolama sistemi kurulmuştur.

Edirne'de müzecilik açısından dikkati çeken bir nokta da müzecilik açısından çalışmaların hep Kamu kurumlarından bekleniyor olmasıdır. Özel müze statüsündeki müzelerde Kamu kurumları tarafından kurulmuş müzelerdir. Özel kişi ve şirket tarafından açılmış bir müzenin bulunmamasının yanı sıra Müze denetiminde yer alan 5 koleksiyonerde bu yönde bir koleksiyon oluşmamıştır.

Edirne'de son yıllarda, Kırkpınar Yağlı Güreşleri Festivali'nin UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültür Mirası Listesi'ne 2010 yılında alınması, Selimiye Külliyesi, UNESCO Dünya Miras listesine 2011 yılında dâhil edilmesi ile kültür konusunda önemli gelişmeler sağlanmıştır.

Bu açıdan Edirne Müzecilik anlamında halen yeni müzelere ihtiyacı olan bir kenttir. Kırkpınar için halen bir müzenin olmaması büyük eksikliktir. Kapatılan Fahri Yücel adını taşıyan kent tarihi müzesi daha kapsamlı şekilde ele alınarak açılmalı, Meyve sabunları, süpürge yapımı, lüle yapımı, elişleri, badem ezmesi gibi konuları içerecek müzeler açılmalıdır. Öte yandan Edirne Müzeleri arasında kurulmaya başlanan işbirliği geliştirilmeli, Balkan Müzeler Birliğinin ilk adımları atılmalıdır.

KAYNAKÇA

Abdurrahman Hibri, *Enis-ülMüsamirin 1360-1650 (Edirne Tarihi)* Çev. RatipKazancıgil, İstanbul, 1999.

Ahmet Badi, *Riyaz-ı Belde-i Edirne (Edirne Şehri Tarihi),* Cilt I, Çev. Ratip Kazancıgil, İstanbul, 2000.

Ahunbay, Zeynep, "Mimar Sinan'ın Eğitim Yapıları", *Mimarbaşı Koca Sinan, Yaşadığı Çağ ve Eserleri*, İstanbul 1988, s. 239- 309

Ağırgan Mehmet, *Cumhuriyet Dönemi Edirne Valileri*, Edirne Matbaacılık, Edirne 2012

Anonim, *Selimiye Alan Yönetim Planı*, Edirne Belediyesi, Edirne, 2012

Arseven, Celal Esat, *Türk Sanatı*, İstanbul, 1984.

Aslanapa, Oktay, *Edirne'de Osmanlı Devri Abideleri*, İstanbul, 1949.

Aslanapa, Oktay, *Mimar Sinan'ın Hayatı ve Eserleri*, Ankara 1988

Aslanapa, Oktay*, Türk Sanatı*, İstanbul, 1984.

Atasoy, Sümer, *Müzeler ve Müzecilik Bibliyografyası (1926 – 1976),* Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul, 1979

Atasoy, Sümer - Çakmakoğlu Barut, Nevin, *Müzeler ve Müzecilik Bibliyografyası (1977 -1995)*, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzecilik Anabilim Dalı yayınları Nu.: 306, İstanbul, 1996

Ayverdi, Ekrem Hakkı, *İlk 250 Senenin Osmanlı Mimarisi*, İstanbul, 1976.

Ayverdi, Ekrem Hakkı, *Osmanlı Mimarisinde Çelebi ve II. Sultan Murad Devri II*, İstanbul, 1989.

Ayverdi, Ekrem Hakkı, *Osmanlı Mimarisinde Fatih Devri III*, İstanbul, 1989.

Ayverdi, Ekrem Hakkı, *Osmanlı Mimarisinin İlk Devri I*, İstanbul, 1989.

Başaran, Cevat, "Kyzikos Korinth Başlıkları", *Türk Arkeoloji Dergisi* S. XXX1, Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, Ankara, 1997, s.1-51

Başgelen, Nezih, *Edirne Müzesi Rehberi,* Arkeoloji ve Sanat Yayınları Müze Rehberleri Dizisi, İstanbul, 1984

Batur, Muzaffer, "Edirne Müzeleri", İstanbul, 1956

Bayrakal, Sedat, *Edirne'deki Tek Kubbeli Camiler*, Ankara, 2001.

Baykan, Daniş, "Müzecilik Tarihimizde Edirne", Güneş Karadeniz'den Doğar Sümer Atasoy'a Armağan, Ed. Ş. Dönmez, Hel Yayıncılık, Ankara, 2013

Beksaç, Engin, "Edirne", *Edirne Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri*, C. II, İstanbul, 2013.

Bogdan Filov'un Balkan Savaşları Günlüğü, Haz. Hüseyin Mevsim, Timaş Yayınları, İstanbul, 2014

Büktel, Yılmaz, "*Tekirdağ, Edirne, Çanakkale Müzelerinde Bulunan Bizans Eserleri"*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1989

Çulpan, Cevdet, *Türk Taş Köprüleri Ortaçağdan Osmanlı Devri Sonuna Kadar*, Ankara, 1975.

Çulpan, Cevdet, *Tosyavizade Dr. Rıfat Osman Hayatı ve Eserleri 1874 – 1933*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1959

Dijkema, F. TH, *The Ottoman Historicaland Monumentae Inscripliono in Edirne*, Leiden, 1977

Dirik, Kazım Doğan, *Atatürk'ün İzinde Vali Paşa Kazım Dirik*, Gürer Yayınları, İstanbul 2008

Edirne İl Yıllığı, Acar Basım, İstanbul, 2005.

Erken, Sabih, "Edirne Hamamları", *Vakıflar Dergisi,* Sayı X, Ankara, 2006, s. 402-439.

Ertürk, Nevra-Atasoy, Sümer, *Müzeler ve Müzecilik Bibliyografyası (1996 - 2001)*, İstanbul Üniversitesi Yayınları Nu.: 4395, İstanbul, 2003

Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Ankara Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1984.

Eyice, Semavi, "Bizans Devrinde Edirne ve Bu Devre Ait Eserler*", Edirne Serhattaki Payıtaht*, Haz: Emin Nedret İşli, M. Sabri Koz, İstanbul, 1998, s, 19-47

Eyice, Semavi, "Edirne Saat Kulesi ve Üzerindeki Bizans Kitabesi", *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, 1980, s. 311- 323

Eyice., Semavi, "Ekmekçizade Ahmet Paşa Köprüsü", *TDVİA*, Cilt 10, İstanbul, 1994, s.547.

Gökbilgin, Mustafa Tayyib, *XV. ve XVI. Asırda Edirne ve Paşa Livası, Vakıflar-Mülkler-Mukataalar*, İstanbul, 2007.

Gurlitt, Cornelius, "Edirne'deki Yapılar", *Yöre Dergisi* S, 56, Edirne, 2006, s. 16-60

Gülru, Necipoğlu, *Sinan Çağı: Osmanlı İmparatorluğu'nda Mimarî Kültür*, Çeviren Gül Çağalı-Güven, Bilgi University Press, İstanbul, 2013.

Gürçay, Hikmet, "Edirne Müzesi", *Önasya Dergisi* S. 6, 1971, s. 15-16

Halil, Ahmet "Edirne Müzesini Ziyaret", *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni 173*, 1956. s 16-17

İbrahim, Nureddi, "Edirne'de Türk Eserleri ve Müze", *Hayat Dergisi*, C. IV, S. 145, s, 6-7

İslam Ansiklopedisi, "Edirne", Cilt IV, s.109-117

İşli, Emin Nedret – Koz, M. Sabri, *Edirne: Serhattaki Payitaht*, İstanbul, 1998.

Kansu, Şevket Aziz, "Edirne'nin Tarihöncesine Ait Araştırmalar", *Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağanı*, 1993, s. 15-37

Karademir, Murat, *Edirne Çeşmeleri*, Edirne, 2008.

Kazancıgil, Ratip – Tuğrul, Murat, *Edirne ve Osmanlı Padişahları*, Edirne, 2001.

Kazancıgil, Ratip*, Edirne İmaretleri*, Edirne, 1999.

Kazancıgil, Ratip, *Edirne Mahalleleri Tarihçesi (1529-1990)*, İstanbul, 1990.

Kazancıgil, Ratip, *Edirne Şehir Tarihi Kronolojisi (1300-1994),* İstanbul, 1999.

Köylüoğlu Meriç, Neriman, *Edirne'de Osmanlı'dan Günümüze Su Yolları*, Edirne, 2001.

Kuban, Doğan, *Osmanlı Mimarisi*, İstanbul, 2007.

Kuran, Abdullah, *Mimar Sinan*, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul 1986.

Kuruyazıcı, Hasan, "Edirne Selimiye Külliyesindeki Arastanın Bir Bölümünün Mimar Sinan'ın Yapıtı Olduğu Konusunda Kanıtlar", *II. International Congress on theHistory of TurkishandIslamicScienceandTechnology,* Cilt II, İstanbul 1986, s. 155- 168.

Mansel, Arif Müfit, *Trakya'nın Kültür ve Tarihi*, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu Yayınları no. 5, Resimli Ay Matbaası, İstanbul, 1938

Mayalar, Hasan Hüseyin - Suna, Utku, *Selimiye*, Edirne Vakıflar Bölge Müdürlüğü, 2012

Meriç, Rıfkı Melül, "Edirne'nin Tarihi ve Mimari Eserleri Hakkında", *Türk Sanatı Tarihi Araştırmaları ve İncelemeleri I*, İstanbul, 1963, s. 439-536.

İbrahim, Nureddi, "Edirne'de Türk Eserleri ve Müze", *Hayat* 145: 6-7. 1929.

Ocakçıoğlu, Haydar, *Etnoğrafya Kılavuzu*, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu Yayınları no: 7, İstanbul, 1938.

Ocaklı., H., "Edirne Etnografya Müzesi", *Trakya Dergisi* 20: 37 1938.

Onur, Oral, *Edirne Minareleri*, İstanbul, 1974.

Onur, Oral, *Edirne Türk Tarihi Kitabelerinden Vesikalar*, İstanbul, 1972.

Ostrogorsky, Georg, Bizans Devleti Tarihi, (Çev.FikretIşıltan), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2007

Ousterhout, Robert - Bakırtzis, Charalambos, *The Byzantine Monuments Of The Evros Meriç River Valley*, Thessaloniki, 2007

Önge, Yılmaz, "Edirne'de Mimar Sinan'ın Eseri Bir Namazgah" *Önasya 4*, S. 44, 1969, s, 11-22.

Ötüken, Yıldız, *Forschungen Im Nordwestlichen Kleinasien, Antike Und Byzantinische Denkmaler In Der Provinz Bursa*, Ankara. 1996

Ötüken, Yıldız - Ousterhout, Robert "Notes on the Monuments of Turkish Thrace", *Anatolien Studies*, S. 39, 1990, s.120-149

Öz, Tahsin, "Edirne Yeni Sarayında Kazı ve Araştırmalar", *Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, 1993, Ankara, s. 217-222

Özer, Mustafa, "Edirne Sarayı ve Mimarisi", *Edirne Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri*, C. 1, İstanbul, 2013, s. 474- 488

Özer, Mustafa, "Edirne Karaağaç Timurtaş Köyü Timurtaş Paşa Camii", *Belleten LXIX*, Sayı 254, Ankara, 2005, s. 145-169.

Özer, Mustafa, *Edirne Sarayı (Saray-ı Cedid-i Amire)*, İstanbul, 2014

Peremeci, Osman Nuri, *Edirne Tarihi*, İstanbul, 1939.

Rıfat Osman, "Edirne Köprüleri", *Milli Mecmua*, 1927, 1645-48.

Rıfat Osman, *Edirne Evkaf-ı İslamiyye Tarihi, Camiler ve Mescidler*, Çev. Ülkü Ayan Özsoy, Ankara, 1999.

Rıfat Osman, *Edirne Rahnüması,* Çev. Ratip Kazancıgil, Edirne, 1994.

Sebah, Mendel, *Müze-i Humayun'u Belgelemek,* İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yayını, İstanbul, 2014

Sezgin, İbrahim, "Fetihten Üç Şerefeli Camiye", *Edirne Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri*, C. 1, İstanbul, 2013.

Sönmez, Zeki, "Mimar Sinan ile İlgili Tarihi Yazmalar-Belgeler" *Historic Manuscripts Relatingto Sinan the Architect*, MSU Yayınları, İstanbul 1988

Sönmez, Zeki, *Mimar Sinan Dönemi Türk Mimarlığı ve Sanatı*, İstanbul, 1988.

Şengül, Enver, *Darüşşifa: Trakya Üniversitesi Sultan II. Beyazıd Külliyesi Sağlık Müzesi*, Trakya Üniversitesi Rektörlüğü yayınları Nu.: 76, Edirne, 2007.

Yaraş, Ahmet, "Anadolu'daki İlk Koleksiyonculuk ve Müzecilik Faaliyetleri", *II. Müzecilik Semineri Bildiriler*, İstanbul: 19-21.

Yıldırım, Şahin-Karakaş, Günay, *Edirne Müzeleri ve Ören Yerleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2006.

EK 1

1.1. TABLO 1: EDİRNE MÜZE MÜDÜRLÜĞÜ 2008 - 2015 TARİHLERİ ESER SAYILARI

YILI	ARKEOLOJİ	ETNOĞRAFYA	SİKKE	TOPLAM
2008	3306	10507	10196*	24009
2009	3476	10557	10244	24277
2010	3667	10622	10350	24639
2011	3810	10641	10382	24833
2012	3953	10692	10418	25062
2013	4098	10462	10696	25256
2014	4146	-	10934	25540
2015				

* 2008 yılında Teftiş raporu ve Bakanlık Makamı Onayına istinaden 270 adet sikke kaydından terkin edilmiştir.

EK 2

2.1. EDİRNE MÜZESİ İDARECİLERİ

GÖREV YILLARI	ADI SOYADI
2003-2007	ÖMER EREN
2002-2003	ŞAHİN YILDIRIM
1998-2001	ÖMER EREN
1996-1997	ETHEM TÜRKDOĞAN
1975-1995	AYFER KARADUMAN
1982	ÜLKÜ ÇAKAN
1981	AYFER KARADUMAN
1980	ÜLKÜ ÇAKAN
1979	GÜL KARASU
1975-1978	AYFER KARADUMAN
1974	NERİMAN KÖYLÜOĞLU
1972-1973	ORHAN UYANIK
1965-1971	ARİF SÜREYYA DURUÇAY
1964	SEBAHATTİN TÜRKOĞLU
1963	NECATİ TÜRK
1962	NECATİ MÜFTÜOĞLU
1961	NECATİ ÖZERBİL
1959-1960	NECATİ ERBİL
1954-1958	MUZAFFER BATUR
1933-1953	NECMİ İGE
1925	AVNİ BEY
1922	İSMAİL HAKKI İLTER

EK 3

3.1. II. DÜNYA SAVAŞI NEDENİYLE NAKLEDİLEN ESERLERİN LİSTESİ

S.NO	ENV. NO	ADI	MALZEME TÜRÜ	ÖLÇÜSÜ	GELDİĞİ YER	KAYIT TARİHİ
1	421	Levha	Tahta	32x33 cm	Edirne	30.08.1920
2	422	Levha	Tahta	21x16 cm	Edirne	17.05.1921
3	423	Levha	Tahta	43x20 cm	Edirne	17.07.1921
4	424	Levha	Tahta	105x37 cm	Edirne	23.07.1921
5	426	Levha	Tahta	46x22 cm	Edirne	23.07.1921
6	431	Levha	Mukavva	16x22 cm	Edirne	29.07.1921
7	432	Levha	Mukavva	42x26 cm	Edirne	11.08.1921
8	433	Levha	Tahta	23x36 cm	Edirne	20.08.1921
9	434	Levha	Tahta	40x28 cm	Edirne	20.08.1921
10	435	Levha	Tahta	47x25 cm	Edirne	20.08.1921
11	436	Levha	Tahta	34x20 cm	Edirne	20.08.1920
12	437	Levha	Tahta	39x20 cm	Edirne	20.08.1921
13	438	Levha	Tahta	42x30 cm	Edirne	20.08.1921
14	440	Levha	Karton	39x26 cm	Edirne	20.07.1921
15	441	Levha	Tahta	35x17 cm	Edirne	05.09.1921
16	428	Levha	Mukavva	30x23 cm	Edirne	29.07.1921
17	445	Levha (ketebe)	Mukavva	32x26 cm	Edirne	25.09.1921
18	446	Levha (ketebe)	Mukavva	32x26 cm	Edirne	25.09.1921
19	447	Levha (ketebe)	Mukavva	31x25 cm	Edirne	25.09.1921
20	448	Levha (ketebe)	Mukavva	27,5x31 cm	Edirne	
21	449	Levha (ketebe)	Mukavva	26x33 cm	Edirne	02.10.1921
22	450	Levha (ketebe)	Mukavva	37x30 cm	Edirne	02.10.1921
23	453	Levha (ketebe)	Mukavva	23x23 cm	Edirne	13.10.1921
24	454	Levha (ketebe)	Mukavva		Edirne	27.10.1921
25	627	Levha (2 adet)	Karton	30x46 / 25x46 cm	Edirne	
26	42	Cepken		77x41 cm	Edirne	03.10.1924
27	517	Levha (ketebe)		28x37 cm		
28	518	Levha (ketebe)		28x36 cm		
29	519	Levha (ketebe)		34x47 cm		
30	488	Levha (ketebe)		22x64 cm		
31	505	Levha (ketebe)		23x28 cm	Edirne Abdülaziz Tekkesi	13.03.1926
32	489	Levha (ketebe)		28x32 cm		
33	503	Levha (ketebe)		38x32 cm		
34	532	Levha (ketebe)		25x33 cm	Edirne Sadilar Tekkesi	
35	472	Levha (ketebe)		28x36 cm	Edirne Şeyh Ömer Efendi Tekkesi	13.03.1926
36	501	Levha (ketebe)		25x30 cm		
37	531	Levha (ketebe)		27x30 cm	Edirne Şeyh Saner Tekkesi	
38	492	Levha (ketebe)		28x42 cm		
39	8	Sancak	Atlas		Hudut komiseri Mümtaz Bey	

					tarafından hediye edilen 154. Alayın sancağıdır	
40	9	Sancak	Atlas	125x170 cm	Garp Hudut komutanı Hayrullah Bey tarafından hediye edilen 174. Alayın kanlı sancağıdır	02.08.1927
41	628	Levha	Tahta	40x51 cm	Edirne Mevlevihanesi Tekkesi	
42	425	Levha	Tahta	76x32	Edirne	
43	634	Levha	Tahta	22x46 cm	Edirne. Naciye Hanım hediyesi	15.11.1921
44	644	Levha	Tahta	34x172 cm	Edirne Gülşeni Dergahı	
45						
46	1169	Şeyh Kemeri	Çuha	11x125 cm	Edirne Sadiler Tekkesi	13.03.1926
47	1094	Asuri Kandil	Cam	8 cm	Siverek'ten 11.05.1340 tarihinde tahriratla gelmiş	
48	1106	Yağdanlık	Pirinç	9x12 cm		
49	641	Levha	Tahta	46x87 cm	Edirne Gülşeni Dergahı	25.04.1925
50	1215	Sikke (2 adet)	Keçe	b. 25 cm ç. 20 cm	Edirne Mevlevi Tekkesi	13.03.1926
51	1166	Sikke	Taş	Çap 25,5 kln 4 cm	Edirne Hz. Sezai Tekkesi	13.03.1926
52	1219	Sikke	Pamuk	Çap 17 cm		
53	1217	Sikke	Pamuk	b. 16,5 cm ç. 20 cm	Edirne Veli Dede Dergahı şeyhine ait	13.03.1926
54	1220	Sikke	Pamuk	y. 19 cm ç. 19 cm	Edirne Sadiler Dergahı	
55	1170	Def	Ağaç-deri	Çap 47,5 cm derinlik 7 cm	Edirne Sadiler Tekkesi	
56	1205	Çalpare (12 adet)	Pirinç	Çap 30 cm	Edirne Kadirhane tekkesi 6 adet, Sadiler tekkesi 4 adet, Mevlevi tekkesi 2 adet	
57	11	Seccade	Halı	106x161 cm	Selimiye Camii	
58	13	Seccade	Gördes Halısı	117x150 cm	Edirne Eski Cami	
59	247	Çakmaklı Tüfek	Madeni-Ahşap	158 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
60	248	Çakmaklı Tüfek	Madeni - Ahşap	152 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
61	249	Çakmaklı Tüfek	Madeni – Ahşap	150 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
62	250	Çakmaklı Tüfek	Madeni – Ahşap	164 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
63	378	Kılıç	Madeni		Topkapı Sarayı	23.11.1936

					Müzesi	
64	384	Zırh	Çelik	82 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
65	405	Dizlik		41 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
66	251	Çakmaklı Tüfek	Madeni – Ahşap	148 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
67	252	Çakmaklı Tüfek	Madeni – Ahşap	160 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
68	253	Çakmaklı Tüfek	Madeni – Ahşap	144 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
69	285	Yay		50x145 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
70	254	Çakmaklı Tüfek	Madeni - Ahşap	150 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
71	255	Çakmaklı Tüfek	Madeni – Ahşap	157 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
72	256	Çakmaklı Tüfek	Madeni – Ahşap	196 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
73	257	Çakmalı Tüfek	Madeni – Ahşap	148 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
74	258	Çakmaklı Tüfek	Madeni Ahşap	140 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
75	259	Çakmaklı Tüfek	Madeni – Ahşap	131 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
76	260	Çakmaklı Tüfek	Madeni- Ahşap	157 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
77	261	Çakmaklı Tüfek	Madeni - Ahşap	152 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
78	262	Çakmaklı Tüfek	Madeni- Ahşap	110 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
79	263	Çakmaklı Tüfek	Madeni – Ahşap	148 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
80	264	Çakmaklı Tüfek	Madeni - Ahşap	144 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
81	265	Çakmaklı Tüfek	Madeni – Ahşap	145 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
82	399	Kolçak	Çelik	39 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
83	400	Kolçak	Çelik	41 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
84	401	Kolçak	Çelik	42 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
85	402	Kolçak	Çelik	42 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
86	403	Bilek Siperliği	Çelik	17 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
87	394	Kolçak	Çelik	18 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
88	395	Kolçak	Çelik	11 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
89	396	Kolçak	Çelik	17 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
90	397	Kolçak	Çelik	49 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
91	213	Çakmaklı Tabanca	Madeni	50 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
92	214	Çakmaklı Tabanca	Madeni	56 cm	Topkapı Sarayı	23.11.1936

					Müzesi	
93	215	Çakmaklı Tabanca	Madeni	53 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
94	216	Çakmaklı Tabanca	Madeni	54 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
95	217	Çakmaklı Tabanca	Madeni	39 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
96	218	Çakmaklı Tabanca	Madeni	39 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
97	219	Çakmaklı Tabanca	Madeni	53 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
98	220	Çakmaklı Tabanca	Madeni	54 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
99	221	Çakmaklı Tabanca	Madeni	48 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
100	222	Çakmaklı Tabanca	Madeni	50 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
101	223	Çakmaklı Tabanca	Madeni	43 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
102	224	Çakmaklı Tabanca	Madeni	39 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
103	225	Çakmaklı Tabanca	Madeni	37 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
104	226	Çakmaklı Tabanca	Madeni	40 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
105	227	Çakmaklı Tabanca	Madeni	50 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
106	228	Çakmaklı Tabanca	Madeni	50 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
107	229	Çakmaklı Tabanca	Madeni	41 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
108	230	Çakmaklı Tabanca	Madeni	40 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
109	231	Çakmaklı Tabanca	Madeni	42 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
110	232	Çakmaklı Tabanca	Madeni	42 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
111	233	Çakmaklı Tabanca	Madeni	42 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
112	234	Çakmaklı Tabanca	Madeni	42 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
113	235	Çakmaklı Tabanca	Madeni	35 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
114	236	Çakmaklı Tabanca	Madeni	35 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
115	237	Çakmaklı Tabanca	Madeni	40 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
116	238	Çakmaklı Tabanca	Madeni	52 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
117	239	Çakmaklı Tabanca	Madeni	47 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
118	240	Çakmaklı Tabanca	Madeni	48,5 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
119	243	Çakmaklı Tabanca	Madeni	28 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
120	245	Çakmaklı Tabanca	Madeni	29 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
121	303	Arbalet	Ahşap – Pirinç	117 cm	Topkapı Sarayı	21.11.1936

					Müzesi	
122	304	Arbalet	Ahşap – Pirinç	114 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	21.11.1936
123	377	Kılıç	Madeni	70 cm		
124	376	Kılıç	Madeni	80 cm		
125	375	Kılıç	Madeni	71 cm		
126	374	Kılıç	Çelik	93 cm		
127	373	Kılıç	Madeni	93 cm		
128	379	Pala	Madeni	66 cm		
129	372	Kılıç	Madeni			
130	371	Kılıç	Madeni			
131	370	Kılıç	Madeni	76 cm		
132	369	Kılıç	Madeni			
133	368	Kılıç	Madeni	Kın 61 cm		
134	367	Kılıç	Madeni			
135	366	Kılıç	Madeni	93 cm		
136	351	Hançer	Madeni	35 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
137	302	Yay Kirişi		137x0,3 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
138	301	Yay Kirişi		14x0,8 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
139	404	Siper Göğüslüğü	Çelik	Çap 27 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
140	385	Zırh	Çelik	75 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
141	386	Zırh	Çelik	54 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
142	387	Zırh	Çelik	101 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
143	388	Zırh	Çelik	67 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
144	406	Dizlik	Çelik	55 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
145	392	Miğfer	Çelik	29 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
146	393	Miğfer	Çelik	37 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
147	407	Kalkan		Çap 67 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
148	408	Kalkan		71 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
149	409	Kalkan	Bakır	57 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
150	410	Kalkan	Bakır	56 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
151	282	Ok Kandili	Tahta	65 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	26.11.1936
152	283	Ok Kandili	Meşin	63 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
153	284	Ok Kandili	Meşin	75 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
154	305	Topuz	Demir	60 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
155	8444	Topuz	Demir	53 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	27.11.1980
156	8443	Topuz	Demir	78 cm	Topkapı Sarayı	27.11.1980

					Müzesi	
157	339	Teber	Madeni	81 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
158	8430	Kurşun Kalıbı	Demir	22x5,2 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	04.10.1980
159	416	Tuğ	Kıl	85 cm		
160	415	Tuğ	Kıl	75 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
161	414	Tuğ	Kıl	85 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
162	413	Tuğ	Kıl	85 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
163	412	Tuğ	Kıl	112 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
164	286	Yay		116 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
165	287	Yay		115 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
166	288	Yay		113 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
167	289	Yay		113 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
168	290	Yay		112 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
169	291	Yay		120 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
170	292	Yay		113 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
171	293	Yay		115 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
172	294	Yay		115 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
173	295	Yay		118 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
174	296	Yay		124 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
175	297	Yay		126 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
176	299	Yay		152 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
177	298	Yay		142 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
178	300	Yay		150 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
179	417	Sancak Mesnedi	Bakır	16 cm çap 95 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
180	418	Sancak Mesnedi	Bakır	19 cm çap 10 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
181	1295	Dolap	Ağaç	72x91x165		
182	1299	Sandık	Ağaç	155x50x55		
183	1288	Yazı Çekmecesi	Ağaç	17x24x42,5 cm		
184	1287	Yazı Çekmecesi	Ağaç	12x24x40 cm		
185	266	Çakmaklı Tüfek	Madeni	115 cm	Edirne	
186	267	Çakmaklı Tüfek	Madeni	116 cm	Edirne	
187	365	Kılıç	Madeni	73 cm	Edirne	
188	364	Kılıç	Madeni	80 cm	Edirne	
189	1280	Yazı Çekmecesi	Ağaç	10x22x34		

190	1281	Yazı Çekmecesi	Ağaç	9x22x36 cm		
191	1284	Yazı Çekmecesi	Ağaç	16x24x40,5 cm		
192	1283	Yazı Çekmecesi	Ağaç	11x22x34,5 cm		
193	1286	Yazı çekmecesi	Ağaç	27,5x29x51 cm		
194	1285	Yazı Çekmecesi	Ağaç	20,5x26x42 cm		
195	645	Levha	Tahta	25x63 cm	Edirne. Takımcı Osman Efendi hediyesi	
196	597	Levha	Meşin	20x35 cm		
197	477	Levha		31x46 cm		
198	278	Cüz Kesesi	Meşin	23x16 cm	Edirne	
199	281	Fermanlık	Meşin	26x17 cm	Edirne	
200	276	Posta Çantası	Meşin	28x29	Edirne	
201	275	Çanta	Meşin	26x31	Edirne	
202	268	Silahlık	Meşin	26x48	Edirne	
203	274	Tabancalık (2 adet)	Meşin	27 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
204	1072	Kemer	Meşin	67,5x4x22,5 cm		
205	1074	Kemer Tokası	Gümüş	Çap 10 cm		
206	41	Cepken	Çuha	46x182 cm	Edirne	
207	40	Cepken	Kadife	45x123 cm		
208	51	Hırka	Kadife	70x136 cm		
209	46	Yelve	Çuha	23x32 cm		
210	47	Yelve	Kadife	50x127 cm		
211	39	Cepken	Yün	42x105 cm		
212	208	Barutluk	Susak Kabağı	20 cm		
213	209	Barutluk	Su Kabağı	17 cm		
214	1204	Rebap	Ağaç	91 cm		
215	1105	Yağdanlık	Pirinç	10x10 cm		
216	1010	Cezve	Pirinç	Kulp 29 kapak 21 cm		
217	1011	Cezve	Bakır	16x22 cm		
218	829	Mum Makası	Pirinç	23 cm		
219	1073	Kemer Tokası	Gümüş	Çap 11 cm		
220	211	Barutluk	Boynuz	26 cm		
221	210	Barutluk	Ağaç	15 cm		
222	1104	Enamlık	Pirinç	9,5x11x2 cm		
223	1005	Çubuk	Ağaç	145 cm		
224	1075	Nargile	Gümüş	10x2 cm		
225	16	Peşkir	Bez			
226	17	Peşkir	Bez	45x90 cm		
227	18	Peşkir	Bez	45x108 cm		
228	19	Peşkir	Bez	40 cm		
229	20	Peşkir	Bez	70 cm		
230	21	Peşkir	Bez	43x115 cm		
231	22	Peşkir	Bez	41x67 cm		
232	23	Peşkir	Bez			
233	24	Peşkir	Bez	40 cm		
234	25	Peşkir	Bez	56x130 cm		
235	26	Peşkir	Bez	45x114 cm		
236	27	Peşkir	Bez	50x120 cm		
237	28	Peşkir	Bez	93x109 cm		
238	1334	Divit	Maden – Pirinç	3x6x28 cm		
239	106	Kum Saati	Cam	16 cm		
240	1088	Enfiye Kutusu	Gümüş – Pirinç			
241	54	Bindallı	Kadife	130x141 cm		
242	55	Bindallı	Kadife	135x137 cm		

243	56	Bindallı	İpek	135x141 cm		
244	50	Hırka	Kadife	80x145		
245	38	Cepken	Çuha	40x125 cm		
246	44	Yelve	Çuha	Ceket 48x47 potur 58x133 cm		
247	37	Cepken	Çuha	54x175 cm		
248	35	Cepken	Çuha	50x138 cm		
249	36	Cepken	Çuha	53x183 cm		
250	43	Yelve	İpek	48x153 cm		
251	60	Ferace	İpek – Atlas	130x145 cm		
252	34	Cepken	Çuha	50x175 cm		
253	32	Cepken	Çuha			
254	64	Dizlik	Damaksa	80x100 cm		
255	52	Bindallı	Kadife	158x125 cm		
256	53	Bindallı	Kadife	93x126 cm		
257	49	Yelek	Kadife	30x45 cm		
258	48	Yelek	İpek	40x30 cm		
259	57	Entari	Damaska	126x156 cm		
260	58	Entari	İpek	138x163 cm		
261	277	Çanta	Meşin		Topkapı Sarayı Müzesi	
262	269	Silahlık	Meşin	26x30 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
263	270	Silahlık (2 adet)	Meşin	40 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
264	274	Tabancalık (2 adet)	Meşin	27 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
265	269	Silahlık	Meşin	26x30 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
266	1066	Yeniçeri Yemenisi	Meşin	Taban 27 cm		
267	277	Çanta	Meşin		Topkapı Sarayı Müzesi	
268	67	Serpuş	Keçe	29x46x104 cm		
269	61	Şalvar	Çuha	61x158 cm		
270	961	Kaşık	Ağaç	24 cm		
271	962	Kaşık	Sedef	22,5 cm		
272	965	Kaşık	Tırnak	23 cm		
273	966	Kaşık	Som	22 cm		
274	967	Kaşık	Ağaç	22 cm		
275	968	Kaşık	Ağaç	23,5 cm		
276	969	Kaşık	Bağ	23,5 cm		
277	972	Kaşık	Ağaç	23 cm		
278	973	Kaşık	Ağaç	24 cm		
279	975	Kaşık	Ağaç	23 cm		
280	974	Kaşık	Ağaç	23 cm		
281	994	Kaşık	Bağ	22,5 cm		
282	976	Kaşık	Ağaç	19,5 cm		
283	980	Kaşık	Ağaç	22 cm		
284	990	Kaşık	Som	22,5 cm		
285	986	Kaşık	Ağaç	25,5 cm		
286	996	Kaşık	Bağ	23 cm		
287	997	Kaşık	Bağ	26 cm		
288	993	Kaşık	Bağ	21 cm		
289	971	Kaşık	Ağaç	23 cm		
290	984	Kaşık	Ağaç	22,5 cm		

291	982	Kaşık	Ağaç	23,5 cm		
292	998	Kaşık	Bağ	25,5 cm		
293	999	Kaşık	Bağ	26 cm		
294	988	Kaşık	Ağaç	25,5 cm		
295	1002	Kaşık	Bağ	26 cm		
296	1003	Kaşık	Bağ	25 cm		
297	814	Şamdan Mehalisi	Meşin	Çap 54 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
298	816	Şamdan Mehalisi	Meşin	Çap 39 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
299	1004	Ağızlık	Ağaç	26 cm		
300	1001	Kaşık	Bağ	26 cm		
301	977	Kaşık	Ağaç	22 cm		
302	963	Kaşık	Ağaç	23 cm		
303	391	Miğfer		32 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
304	389	Miğfer	Çelik	32 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
305	390	Miğfer	Çelik	24 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
306	127	Fincan (2 adet)	Porselen	Boy 4 cm A. çapı 8 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
307	120	Fincan	Porselen	Boy 4 cm A. çapı 6 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
308	126	Fincan (2 adet)	Porselen	Boy 4 cm A. çapı 7 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
309	119	Fincan (2 adet)	Porselen	B. 5,2 cm A.çapı 4,5 cm		
310	125	Fincan (2 adet)	Porselen	B. 3,5 cm A.çapı 5 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
311	124	Fincan (2 adet)	Porselen	B. 4 cm A.çapı 5,7 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
312	131	Fincan Zarfı	Bronz	B. 4 cm A.çapı 5.8 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
313	129	Fincan Zarfı	Bronz	B.5,5 cm A.çapı 5 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
314	128	Fincan zarfı (2 adet)	Pirinç	B. 4 cm A.çapı 4,5 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
315	130	Fincan Zarfı (2 adet)		B. 5,5 cm A.çapı 4,5 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
316	280	Heybe	Meşin	83x27 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
317	279	Heybe	Meşin	85x29 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
318	31	Keyfe (Bağdatkari)	İpek	138x138 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
319	30	Keyfe (Bağdatkari)	İpek	86x104 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
320	74	Kahve Stili	Atlas Pul	Çap 106 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
321	73	Sofra Altı Yaygısı	Hümayun	Çap 183 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
322	1006	Çubuk	Ağaç	150 cm		
323	1005	Çubuk	Ağaç	145 cm		
324	1102	Yelpaze	Hasır	Sapı 46 cm yelpaze 22 cm		
325	66	Takke	Pike	Çap 28 cm	Topkapı Sarayı	02.06.1938

					Müzesi	
326	65	Yemeni (3 adet)	Tül	81x85 cm		
327	71	Yastık Yüzü (7 adet)	Atlas	50x120 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
328	72	Sedir Önlüğü	Atlas	80x740 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
329	70	Yastık Kılıfı	İpek – Atlas	60x90 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
330	1282	Yazı Çekmecesi	Ağaç	9x20,5x33 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
331	29	Havlu (3 adet)		53x123 cm 55x118 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
332	83	Çorap (1 çift)	Pamuklu	Boy 73, Ayak 27,Kenar 36 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
333	84	Çorap (1 çift)	Pamuklu	Boy 71, Ayak 27, Kenar 37 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
334	15	Seccade	Çuha – Aplike	X2,05 m	Topkapı Sarayı Müzesi	
335	10	Seccade	Halı	110x160 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
336	928	Kapaklı Tas	Bakır	Çap 15 cm		
337	929	Tepsi	Bakır	Çap 18 cm		
338	930	Tepsi	Bakır	Çap 28 cm		
339	931	Hamam Tası	Pirinç	Çap 18 cm		
340	932	Para Küreği	Pirinç	Ağzı 13x34 cm		
341	822	Buhurdanlık	Pirinç		Edirne Mevlevi Tekksesi	
342	811	Fener	Pirinç	64x39 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
343	931	Hamam Tası	Pirinç	Çap 18 cm		
344	939	Mangal Tabla	Pirinç	79x83 cm		
345	944	Leğen Kapağı	Pirinç	Çap 21 cm yük. 0,7 cm		
346	942	Leğen	Bakır	Çap 39 boy 12 cm		
347	945	İbrik	Pirinç	Yük 29 çap 6,5 cm		
348	534	Levha (ketebe)		27x36 cm		
349	544	Levha (ketebe)		28x36,5 cm		
350	537	Levha (ketebe)		28x36 cm		
351	543	Levha (ketebe)		27x35 cm		
352	533	Levha (ketebe)		37x34 cm		
353	536	Levha (ketebe)		25x38 cm		
354	538	Levha (ketebe)		27x34 cm		
355	542	Levha (ketebe)		26x34 cm		
356	541	Levha (ketebe)		26x34 cm		
357	540	Levha (ketebe)		27x35 cm		
358	535	Levha (ketebe)		27x36 cm		
359	539	Levha (ketebe)		26x36 cm		
360	657	Levha (ketebe)	Kağıt	26x21 cm	Ankara Etnografya Müzesi. İstanbul Bebek Kayalar Ahmet Sıtkı Camiinden	07.09.1938
361	658	Levha (ketebe)	Kağıt	41x49 cm	Ankara Etnoğrafa	07.09.1938

					Müzesi. İstanbul Unkapanı İbnimeddas Abdülhalim Tekkesinden	
362	659	Levha (ketebe)	Kağıt	85x65 cm	Ankara Etnografya Müzesi. İstanbul Evkafından	07.09.1938
363	599	Levha (ketebe)	Karton	31x24 cm	Ankara Etnografya Müzesi. İstanbul Bebek Kayalar Ahmet Sıtkı Camiinden	07.09.1938
364	525	Levha (ketebe)	Kağıt	11x25 cm	Ankara Etnografya Müzesi. İstanbul Unkapanı İbnimeddas Abdülhalim Tekkesinden	07.09.1938
365	510	Levha (ketebe)		28x36 cm	Ankara Etnografya Müzesi. İstanbul Üsküdar Lale Beşir Camiinden.	07.09.1938
366	713	Levha (hilye)	Tahta Üzerine Kağıt	17x29	Ankara Etnografya Müzesi. İstanbul Üniversitesi kütüphanesinden	07.09.1938
367	1311	Rahle	Ağaç	5x27x74	Ankara Etnografya Müzesi.	07.09.1938
368	1312	Rahle	Ağaç	33x90x37 cm	Ankara Etnografya Müzesi	07.09.1938
369	346	Kazma	Madeni	68 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
370	347	Kazma	Madeni	65 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
371	344	Teber	Madeni	155 cm		
372	308	Teber	Madeni	84 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
373	810	Fener	Pirinç	35x13 cm	Edirne Askeri Müteakidi Ali Rıza Beyin hediyesidir.	06.08.1928
374	808	Fener	Pirinç	33x17 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	
375	114	Şerbet Bardağı	Billur	B. 9,5 çap 10,5 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
376	113	Şerbet Bardağı	Billur		Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
377	112	Şerbet Bardağı	Billur	B. 9,5 çap 10 cm	Topkapı Sarayı	02.06.1938

					Müzesi	
378	108	Laledanlık	Cam	21 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
379	845	Şifa Tası	Pirinç	Çap 15 yük. 4,5 cm		
380	840	Şifa Tası	Bakır	Çap 16 cm		
381	837	Şifa Tası	Bakır	Çap 18 cm		
382	69	Fes	Çuha	Çap 19 yük. 11 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	02.06.1938
383	78	Yorgan (bindallı)		135x160 cm		
384	79	Çocuk Yorganı (bindallı)		88x95 cm		
385	87	Ekmek Torbası	Yün İşleme	36x50 cm		
386	86	Gelin Çorabı (1 çift)	Yün	Boy 24 taban 23 cm		
387	85	Gelin Çorabı (1 çift)	Yün	Boy ve taban 22 cm		
388	1062	Nalın	Ağaç	25x8 cm		
389	1070	Bilezik	Gümüş	Çap 6,5 – 4,5		
390	1071	Bilezik	Gümüş	Çap 6,5 – 4,5		
391	1100	Muadil Pusula	Ağaç – Demir	12 cm		
392	1101	İrtifa Tahtası	Ağaç	22x20 cm		
393	417	Sancak Mesnedi	Bakır	16x95 cm	Topkapı Sarayı Müzesi	23.11.1936
394	1187	Kudüm	Saç – Deri	Çap 22 yük. 21 cm	Edirne	08.11.1340 (h)
395	5 (A)	Heykel	Mermer			

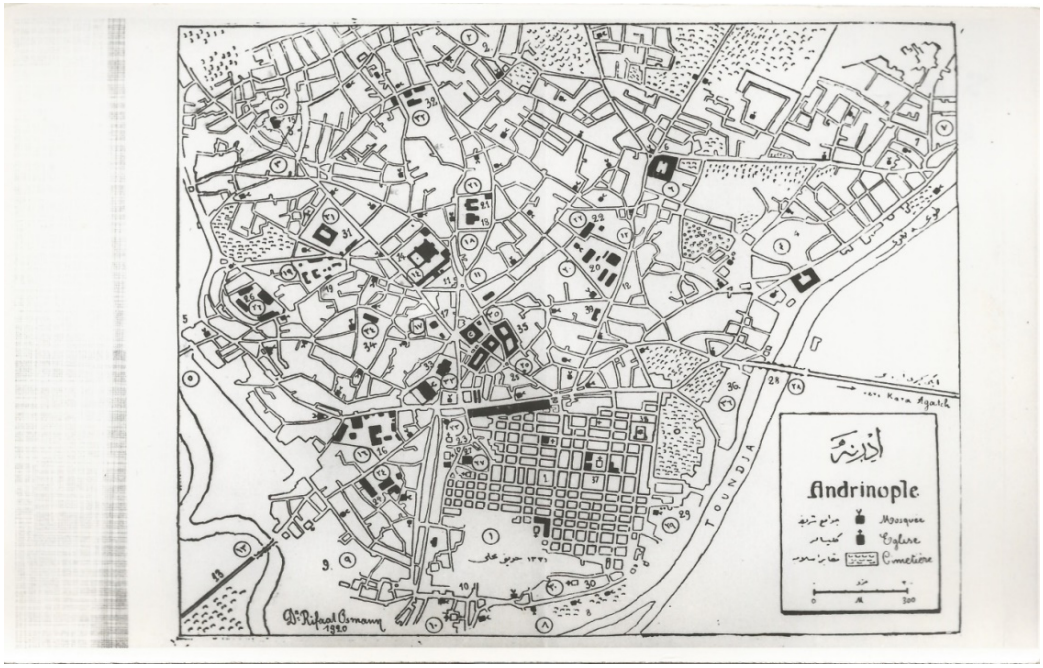
EK 4

4.1. EDİRNE TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARININ İLK TESPİT LİSTESİ

Sıra No	ADI	CİNSİ	BİNASI	MİMARI	TARZI	İNŞAAT TARİHİ	MİMARİ KIYMETİ	TARİHİ KIYMETİ	ŞİMDİKİ HALİ	MÜLAHAZAT
1	Selimiye	Cami	İkinci Selim	Koca Sinan	Türk	982	I Birdir	I Birdir	Mamurdur	
2	Selimiye	Medrese	İkinci Selim	Koca Sinan	Türk	982	"	" "	" "	
3	Selimiye	Darülkura	" "	" "	"	" "	" "	" "	" "	
4	Selimiye	Muvakkithane	" "	" "	"	" "	" "	" "	" "	
5	Darussıbyan	Mektep		" "	"		"	" "	Muhtacırtamirdir	
6	Arasta	Hafaffar Çarşısı	Üçüncü Murat	" "	"		"	" "	Haraptır kabil tamir	
7	Eski Cami	Cami	Emir Süleymen Musa Çelebi birinci Mehmet	Konyalı hacı alaaddin	Klasik Osmanlı	806	I Birdir	" "	mamurdur	
8	Üçşerfeli	Cami	İkinci Murad		" "	851	fevkaladedir	" "	"	
9	" saatli	Medrese	" "		" "	"	"	" "	Harap"isede kabil tamirdir	
10	" orta	"	" "		" "	"	"	" "	" " " "	
11	Muradiye	Cami	" "		" "	837	I Birdir	" "	Mamurdur	Çinileri fevkaladedir
12	Sultan Bayazıt	"	İkinci Bayazıt	Hayreddin	" "	893	fevkaladedir	" "	"	
13	" "	Tıp medresesi	" "	"	" "	"	"	" "	tamire muhtaç kabil tamir	
14	" "	Darüşşifa	" "	"	" "	"	"	" "	" " " "	"
15	" "	İmaret	" "	"	" "	"	"	" "	" " " "	"
16	" "	Mumhane	" "	"	" "	"	"	" "	" " " "	"
17	Yıldırım Bayazıt	Cami	Yıldırım Bayazıt		Türk	802	I Birdir	" "	Mamurdur	Kilise temeli üzerine
18	Darülhadis	"	İkinci Murad			838	2 İkidir	2 İkidir	"	
19	"	Türbeler	" "		Klasik Osmanlı	838	" "	" "	Tamire muhtaç kabiltamirdir	Klasik Osmanlı olduğu halde Barok devrinde şekli değişecek surette tamir edilmiş
20	Ayşe Kadın	Cami	Ayşe Sultan			873	" "	" "	Mamurdur	
21	Taşlık	"	Memduh paşayı veli		" "	Fatih devri	I Birdir	I Birdir	Harap gayri kabil tamir	Muhafaza edilemez
22	Süleymaniye	"	Süleyman paşa	Hayreddin	" "	Bayaz devri	2 İkidir	2 İkidir	Mamurdur	
23	Beylerbeyi	"			" "	833	I Birdir	I Birdir	Harap kabil tamirdir	
24	Laleli	"	Tabip Lariçelebi		" "	910	I Birdir	I Birdir	Harap kabil tamirdir	
25	Evliya Kasım paşa	"	Fatih vüzerasından Kasım paşa		" "	883	I Birdir	" "	" " " "	
26	Sitti Sultan	"	Zülkadriye emiri Süleymanın kızı Fatihin karısı Sitti		" "	887	2 İkidir	2 İkidir	Mamurdur	
27	Defterdar	"	Nevhat Mustafa efe	Koca Sinan		982	2 İkidir	2 İkidir	Mamurdur	
28	Rakkas Ali Bey	"					" "	" "	Haraptır kabil tamirdir	
29	Sinan Bey	"					3 Üçtür	3 Üçtür	Haraptır	
30	Selçuk Hatun	"					" "	" "	"	
31	Sarıcapaşa	"				Başlangıç devri	" "	" "	Mamurdur	
32	Sarı cami	"			Barok	955	2 İkidir	2 İkidir	"	
33	Alaca cami	"				956	3 Üçtür	3 Üçtür	Harap değildir	Klasik Osmanlı iken yapılan tamirde şekli değişmiştir
34	Alikalipaşa	Cami	Vezir Ali paşa				2 İkidir	2 İkidir	Harap değildir	
35	Tamburacılar	Mescit	Hüseyin İbni				3 Üçtür	3 Üçtür	Haraptır	
36	Zağnos paşa	Cami				872	"	"	Harap değildir	yapılan tamirlerde asrı değişmiştir.
37	Kirazlı	"			Klasik Osmanlı	840	2 İkidir	2 İkidir	" "	
38	Tütünağa	"					3 Üçtür	3 Üçtür	Haraptır	
39	Kuşçu Doğan	"			Klasik Osmanlı	Üç şerfeli muasır devri	2 İkidir	2 İkidir	Mamurdur	
40	Arifağa	"			" "	"	2 İkidir	2 İkidir	Haraptır kabil tamir	
41	Çakağa	"					3 Üçtür	3 Üçtür	Tamire muhtaçtır	

Sıra No	ADI	CİNSİ	BİNASI	MİMARI	TARZI	İNŞAAT TARİHİ	MİMARİ KIYMETİ	TARİHİ KIYMETİ	ŞİMDİKİ HALİ	MÜLAHAZAT
42	Mahmutağa	"					"	"	Haraptır	
43	Yeşilce	"	Mezitbey		" "	944	2 İkidir	2 İkidir	Harap değildir	Beylerbey planında
44	Vize çelebi	"					3 Üçtür	3 Üçtür	haraptır	
45	Emir	"					"	"	" değildir	
46	Süle çelebi	"	Süle çelebi		" "	787	2 İkidir	2 İkidir	" "	
47	Veled veliyeddin	"					3 Üçtür	3 Üçtür	çok haraptır	
48	Mezitbey	"					"	"	çatısıçökmüştür	
49	İsmayılağa	"			" "		2 İkidir	2 İkidir	Tamire muhtaçtır	
50	Umurbey	"					3 Üçtür	3 Üçtür	Haraptır	
51	Yahyabey	"		Koca Sinan	" "	979	2 İkidir	2 İkidir	Haraptır kabili tamir	
52	İbrahim paşa	"	Fatih vüzerasından İbrahim paşa				3 Üçtür	3 Üçtür	haraptır	
53	Zeni İbrahimpaşa	"					"	"	"	
54	Nişancı paşa	"					"	"	" değildir	
55	Hacı Alameddin	"					"	"	haraptır	
56	Kavaklı	"					"	"	"	
57	Kadı Bedreddin	"			" "	938	2 İkidir	2 İkidir	Harap değildir	Kubbe ve son cemaat kubbeleri yıkılmış caminin kubbesiçatı ile örtülmüştür
58	Gazi Mihalbey	"	Mihal bey		" "	825	I Birdir	I Birdir	Mamurdur	
59	Şah Melek paşa	"			" "		"	"	Haraptır kabili tamir	Çinileri fevkaladedir
60	Hacı Ahmet	"					3 Üçtür	3 Üçtür	Haraptır	
61	Gülbehar	"					"	"	çok haraptır	
62	Hızırağa	"					"	"	Haraptır	
63	Şeyh Çelebi	"			" "		2 İkidir	2 İkidir	Haraptır kabili tamir	
64	Köseç Balaban	"					3 Üçtür	3 Üçtür	Haraptır	
65	İbrahim bey	"			başlangıç devri		"	"	"	
66	Hocagi	"					"	"	"	
67	Gazi Hoca	"			Klasik Osmanlı	Üç şerefeli muasır devri	2 İkidir	2 İkidir	Haraptır kabili tamir	İkinci Murat devri asarından
68	Bidülhan Mehmet ef.	Türbe			" "		2 İkidir	"	" değildir	
69	Fatma Sultan	Cami					3 Üçtür	3 Üçtür	Haraptır	
70	Çanaklı	"					"	"	"	
71	Abdurrahman	"					3 Üçtür	3 Üçtür	"	
72	Fındıklı fakih	"					"	"	Harap ve kısmın yıkıktır	
73	Tarakçılar	Cami			başlangıç devri		3 Üçtür	3 Üçtür	Harap ve kısmın yıkıktır	
74	Kırık	"					"	"	Haraptır	
75	Börümcükçü Mustafa	"					"	"	Çatı ve divarı yıkıktır	
76	Çokalca	"					"	"	Haraptır	
77	Kervansaray	Deveharı	Ekmekçi oğlu Ahmet paşa			1018	I Birdir	I Birdir	Tamiri lazımdır	
78	Ali paşa çarşısı	Çarşı	Kanuni devri vüzerasından	Koca Sinan	Klasik Osmanlı	967	"	"	" "	
79	Bedesten	"	Çelebi Mehmet		" "		"	"	Muhtacı tamirdir	
80	Rüstem paşa hanı	Han	Kanuni vüzerasından Rüstem paşa	Koca Sinan	" "		"	"	Haraptır tamiri lazımdır	
81	Küçük Han	"	" "	" "	" "		"	"	" " "	

FOTOĞRAFLAR

Resim 1- Dr. Rifat Osman'ın Edirne Haritası

Resim 2: Edirne merkezinden görünüm.

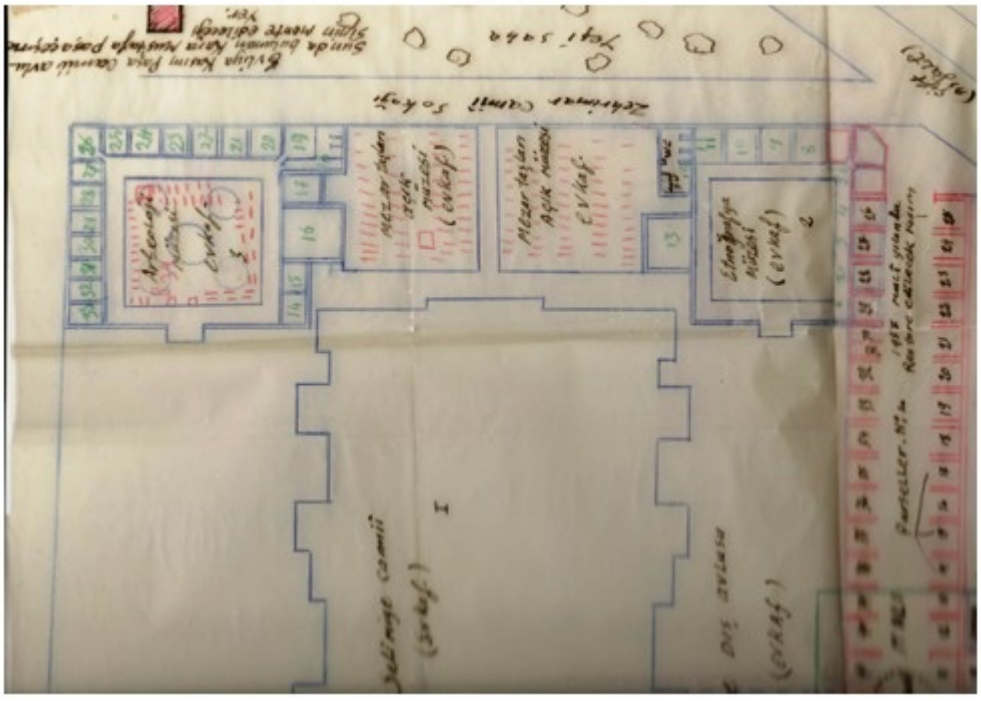
Resim 3: 1905 Edirne Mamulat Sergisi

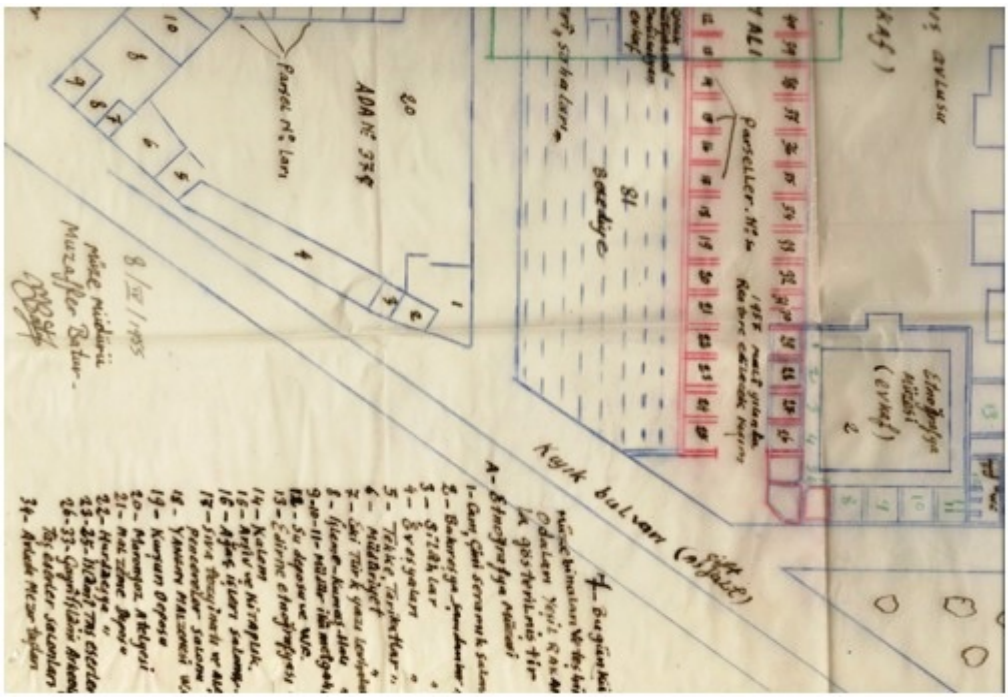
Resim 4: 1905 Edirne Mamulat Sergisi

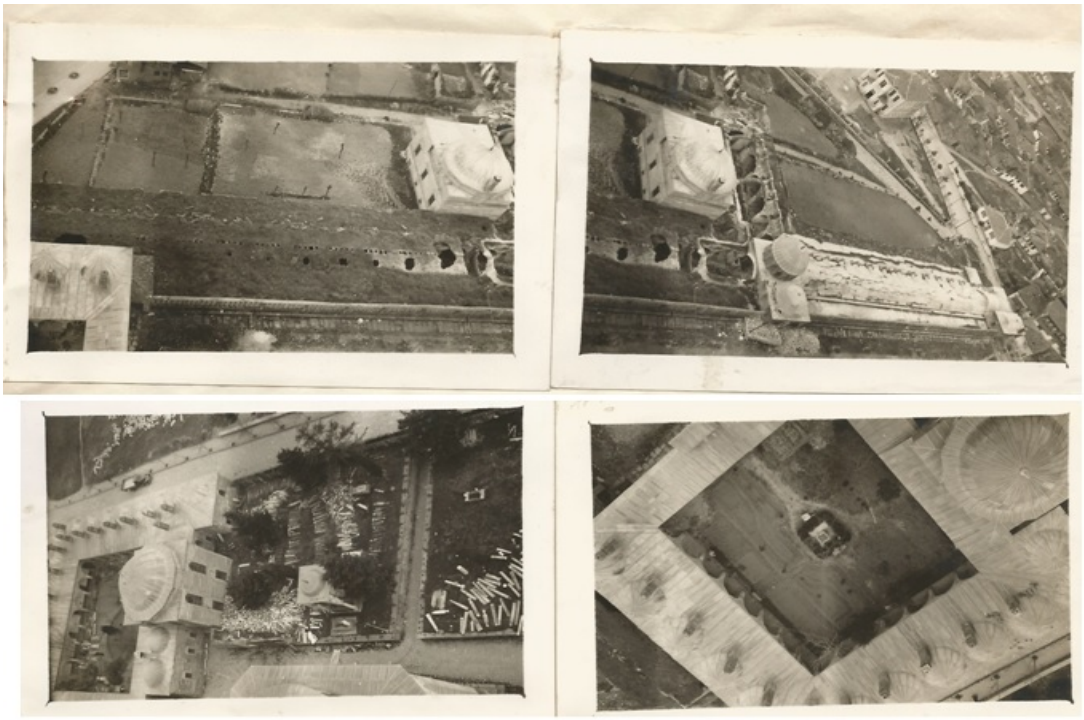
Resim 5: Atatürk'ün 1930'da Edirne Müzesini Ziyareti

Resim 6: 1950'lerde Selimiye Külliyesindeki Müzeler (çizim: Müze Müdürü Muzaffer BATUR)

Resim 7: 1950'lerde Selimiye Külliyesindeki Müzeler (çizim: Müze Müdürü Muzaffer BATUR)

Resim 8: 1950'lerde Selimiye Külliyesi Müzelerinin Selimiye Camii Minarelerinden Görünümü

Resim 9: Edirne Müzesi Girişi ve Mezar taşları.

Resim 10: Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi ve Kazı Alanı

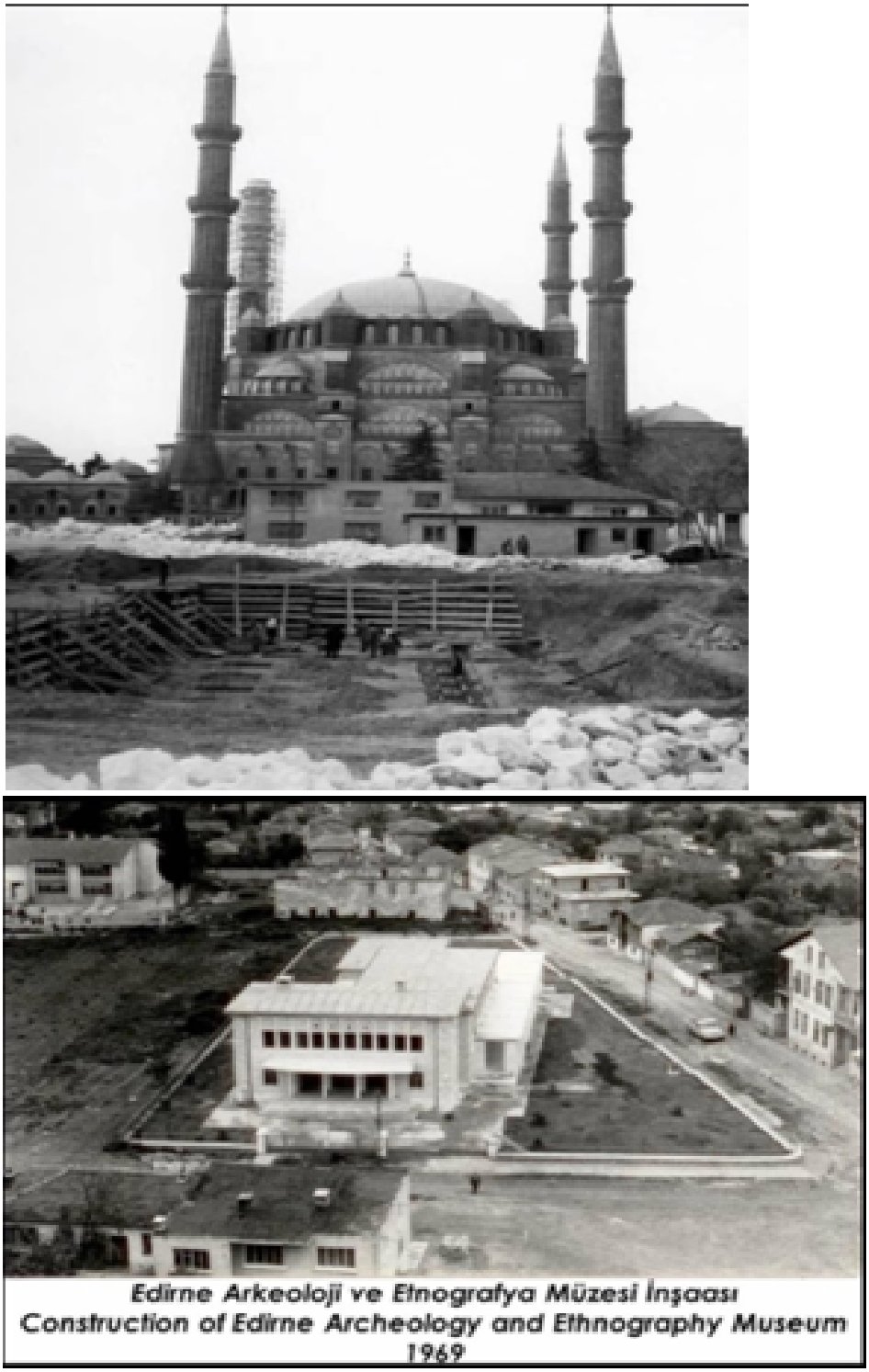
Resim 11: Türk İslam Eserleri Müzesi ve Mezar Taşları Açık Hava Müzesi.

Resim 12: Edirne Türk İslam Eserleri Müzesi'nden görünüm.

Resim 13: Edirne Türk İslam Eserleri Müzesi’nden görünüm

Resim 14: Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

Resim 15: Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Etnografya Bölümü

Resim 16: Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Etnografya Bölümü

Resim 17: Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Arkeoloji Bölümü

Resim 18: Trakya Üniversitesi II. Beyazıd Külliyesi Sağlık Müzesi

Resim 19: Trakya Üniversitesi II. Bayezıd Külliyesi Sağlık Müzesi

Resim 20: Edirne Selimiye Vakıf Müzesi

Resim 21: Edirne Selimiye Vakıf Müzesi

Resim 22: Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşları Müzesi

Resim 23: Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşları Müzesi

Resim 24: Lozan Anıtı ve Müzesi

Resim 25: Lozan Anıtı ve Müzesi

Resim 26: İlhan Koman Resim ve Heykel Müzesi

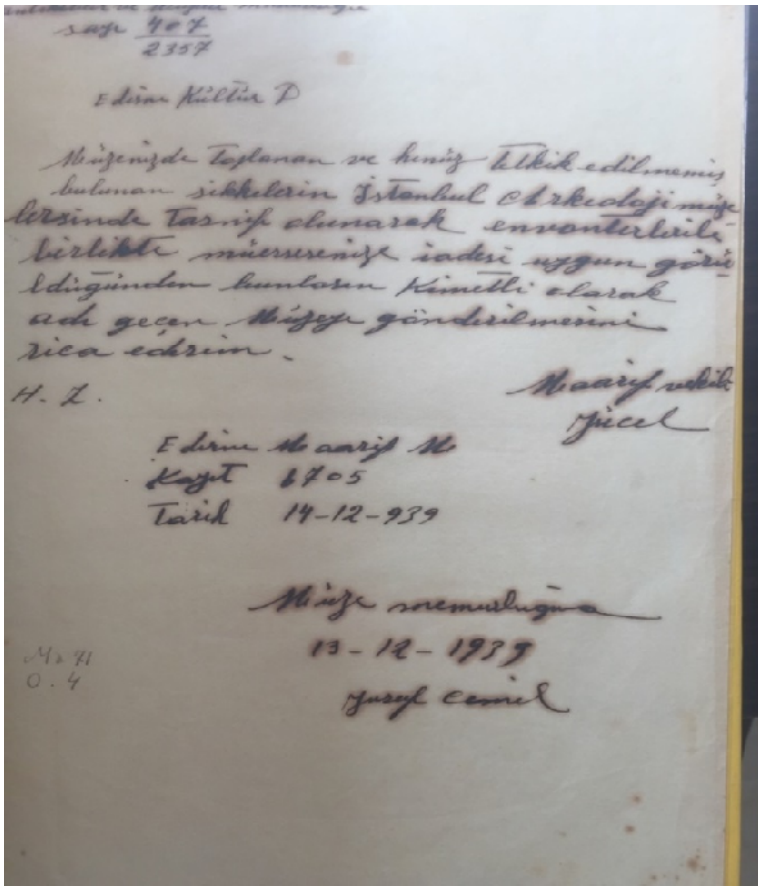
Resim 27: İlhan Koman Resim ve Heykel Müzesi

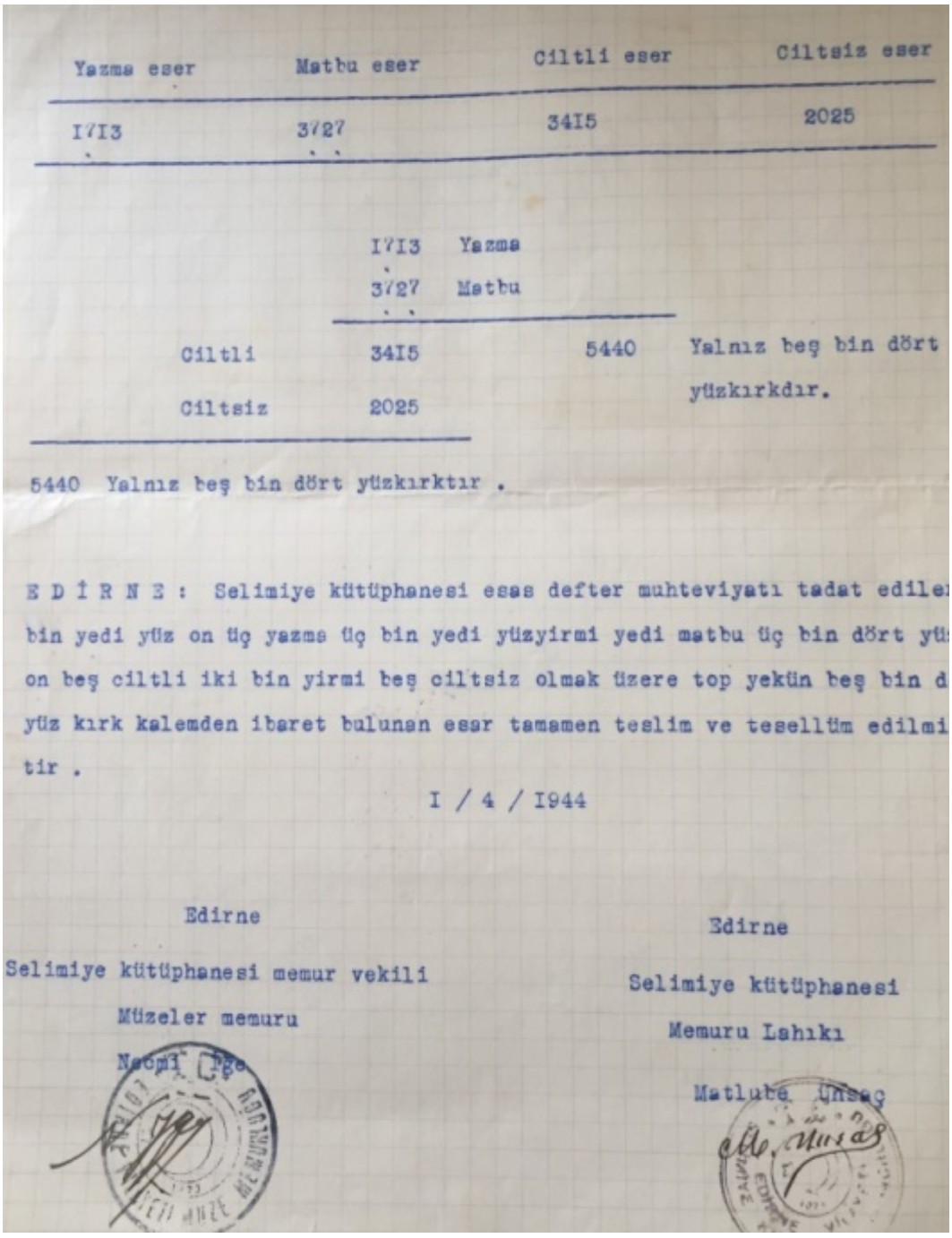
Resim 28: Edirne Uzunköprü Kent Müzesi

Resim 29: Edirne Uzunköprü Kent Müzesi

Resim 30 a: Edirne Müzesi Evrak Arşivinden Belge Örnekleri.

Yazma eser	Matbu eser	Ciltli eser	Ciltsiz eser
I7I3	3727	34I5	2025

	I7I3 Yazma 3727 Matbu		
Ciltli	34I5	5440	Yalnız beş bin dört yüzkırkdır.
Ciltsiz	2025		

5440 Yalnız beş bin dört yüzkırktır .

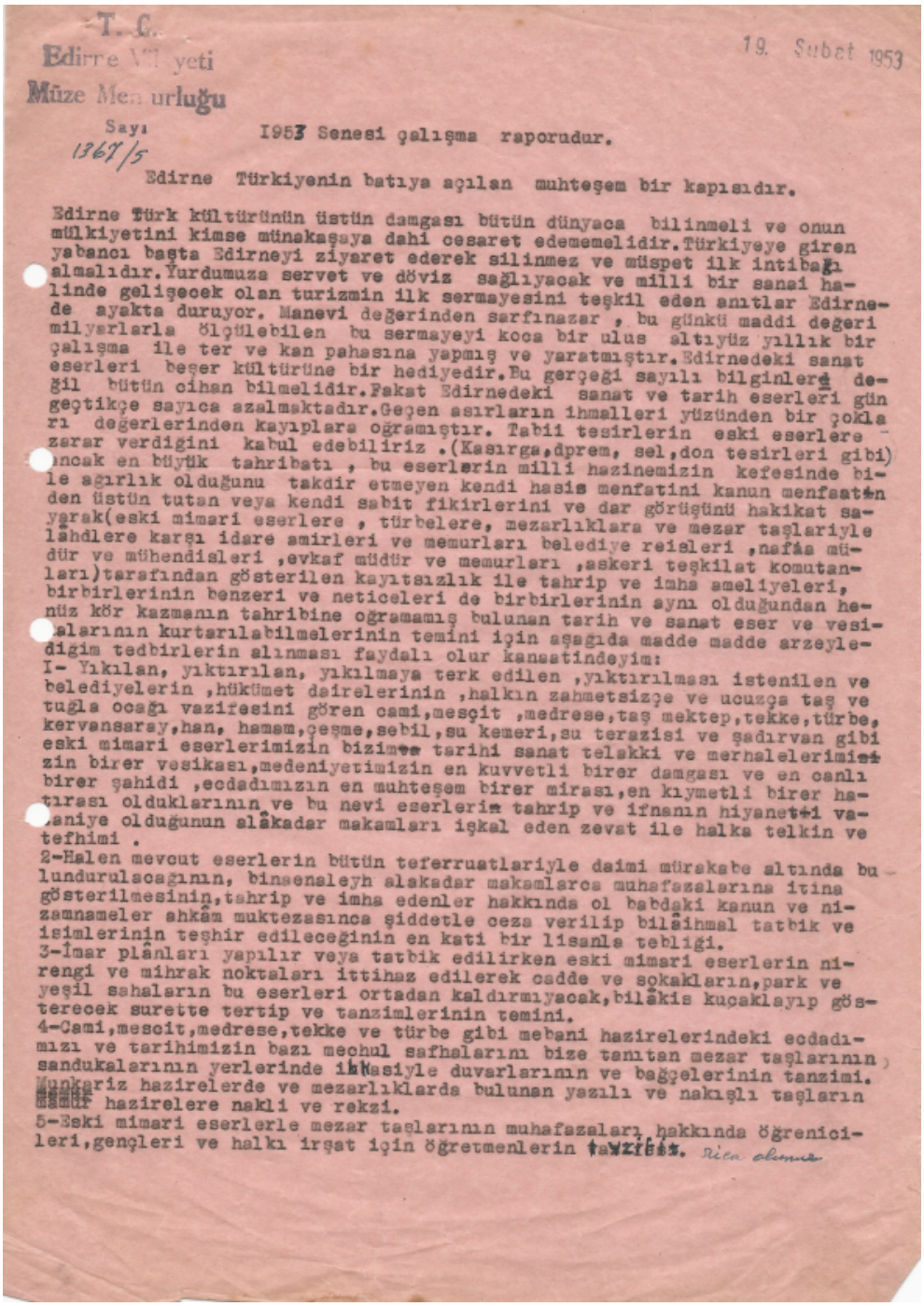
E D İ R N E : Selimiye kütüphanesi esas defter muhteviyatı tadat edile
bin yedi yüz on üç yazma üç bin yedi yüzyirmi yedi matbu üç bin dört yü
on beş ciltli iki bin yirmi beş ciltsiz olmak üzere top yekün beş bin d
yüz kırk kalemden ibaret bulunan esar tamamen teslim ve tesellüm edilmi
tir .

I / 4 / I944

Edirne
Selimiye kütüphanesi memur vekili
Müzeler memuru
Naami [illegible]

Edirne
Selimiye kütüphanesi
Memuru Lahıkı
Matlube Unsaç

Resim 30 b: Edirne Müzesi Evrak Arşivinden Belge Örnekleri.

T. C.
Edirne Vilayeti
Müze Memurluğu

19 Subat 1953

Sayı
1367/5

1953 Senesi çalışma raporudur.

Edirne Türkiyenin batıya açılan muhteşem bir kapısıdır.

Edirne Türk kültürünün üstün damgası bütün dünyaca bilinmeli ve onun mülkiyetini kimse münakaşaya dahi cesaret edememelidir. Türkiyeye giren yabancı başta Edirneyi ziyaret ederek silinmez ve müspet ilk intibaı almalıdır. Yurdumuza servet ve döviz sağlıyacak ve milli bir sanai halinde gelişecek olan turizmin ilk sermayesini teşkil eden anıtlar Edirnede ayakta duruyor. Manevi değerinden sarfınazar , bu günkü maddi değeri milyarlarla ölçülebilen bu sermayeyi koca bir ulus altıyüz yıllık bir çalışma ile ter ve kan pahasına yapmış ve yaratmıştır. Edirnedeki sanat eserleri beşer kültürüne bir hediyedir. Bu gerçeği sayılı bilginlerg değil bütün cihan bilmelidir. Fakat Edirnedeki sanat ve tarih eserleri gün geçtikçe sayıca azalmaktadır. Geçen asırların ihmalleri yüzünden bir çokları değerlerinden kayıplara oğramıştır. Tabii tesirlerin eski eserlere zarar verdiğini kabul edebiliriz .(Kasırga,dprem, sel,don tesirleri gibi) ancak en büyük tahribatı , bu eserlerin milli hazinemizin kefesinde bile ağırlık olduğunu takdir etmeyen kendi hasis menfatini kanun menfaatinden üstün tutan veya kendi sabit fikirlerini ve dar görüşünü hakikat sayarak(eski mimari eserlere , türbelere, mezarlıklara ve mezar taşlariyle lâhdlere karşı idare amirleri ve memurları belediye reisleri ,nafıa müdür ve mühendisleri ,evkaf müdür ve memurları ,askeri teşkilat komutanları)tarafından gösterilen kayıtsızlık ile tahrip ve imha ameliyeleri, birbirlerinin benzeri ve neticeleri de birbirlerinin aynı olduğundan henüz kör kazmanın tahribine oğramamış bulunan tarih ve sanat eser ve vesikalarının kurtarılabilmelerinin temini için aşagıda madde madde arzeylediğim tedbirlerin alınması faydalı olur kanaatindeyim:

I- Yıkılan, yıktırılan, yıkılmaya terk edilen ,yıktırılması istenilen ve belediyelerin ,hükümet dairelerinin ,halkın zahmetsizçe ve ucuzca taş ve tuğla ocağı vazifesini gören cami,mesçit ,medrese,taş mektep,tekke,türbe, kervansarsy,han, hamam,çeşme,sebil,su kemeri,su terazisi ve şadırvan gibi eski mimari eserlerimizin bizimçe tarihi sanat telakki ve mernalelerimizin birer vesikası,medeniyetimizin en kuvvetli birer damgası ve en canlı birer şahidi ,ecdadımızın en muhteşem birer mirası,en kıymetli birer hatırası olduklarının ve bu nevi eserlerin tahrip ve ifnanın hiyanet ve vaniye olduğunun alâkadar makamları işkal eden zevat ile halka telkin ve tefhimi .

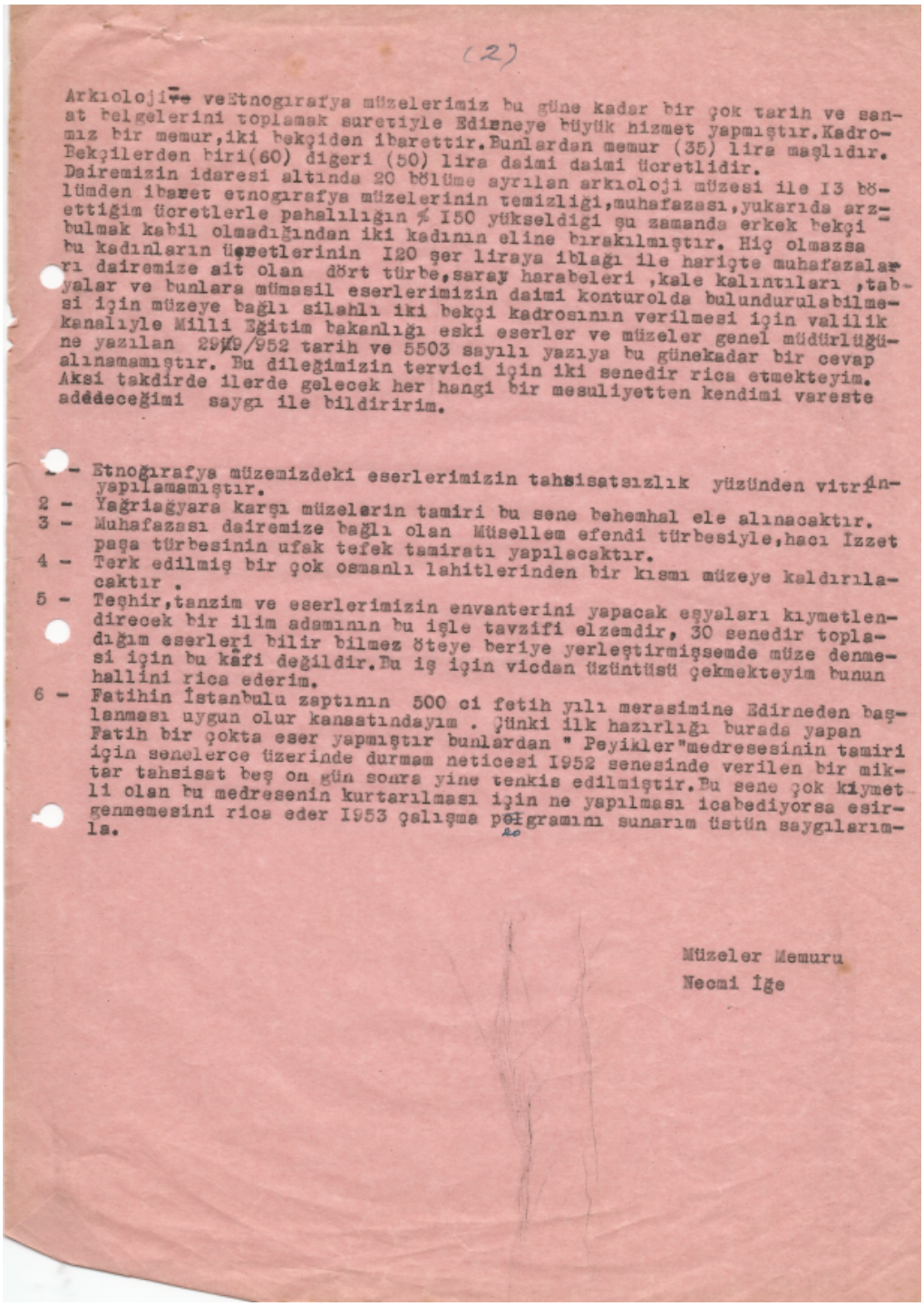
2-Halen mevcut eserlerin bütün teferruatlariyle daimi müraksbe altında bulundurulacağının, binaenaleyh alakadar makamlarca muhafazalarına itina gösterilmesinin,tahrip ve imha edenler hakkında ol babdaki kanun ve nizamnameler ahkâm muktezasınca şiddetle ceza verilip bilâahmal tatbik ve isimlerinin teşhir edileceğinin en kati bir lisanla tebliği.

3-İmar plânları yapılır veya tatbik edilirken eski mimari eserlerin nirengi ve mihrak noktaları ittihaz edilerek cadde ve sokakların,park ve yeşil sahaların bu eserleri ortadan kaldırmıyacak,bilâkis kuçaklayıp gösterecek surette tertip ve tanzimlerinin temini.

4-Cami,mescit,medrese,tekke ve türbe gibi mebani hazirelerindeki ecdadımızı ve tarihimizin bazı mechul safhalarını bize tanıtan mezar taşlarının sandukalarının yerlerinde ihtasiyle duvarlarının ve bağçelerinin tanzimi. Munkariz hazirelerde ve mezarlıklarda bulunan yazılı ve nakışlı taşların ~~mamur~~ hazirelere nakli ve rekzi.

5-Eski mimari eserlerle mezar taşlarının muhafazaları hakkında öğrencileri,gençleri ve halkı irşat için öğretmenlerin ~~tavzifesi~~. rica olunması

Resim 30 c: Edirne Müzesi Evrak Arşivinden Belge Örnekleri.

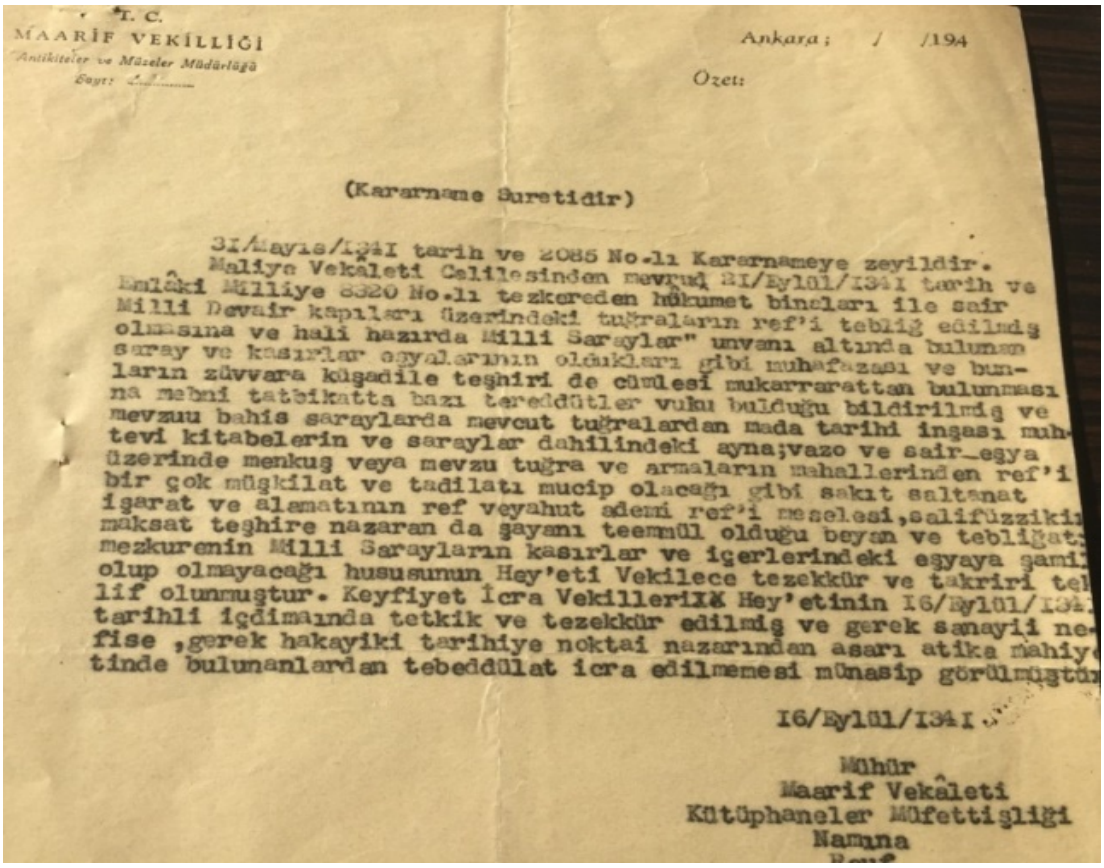
(2)

Arkıoloji ve Etnoğrafya müzelerimiz bu güne kadar bir çok tarih ve sanat belgelerini toplamak suretiyle Edirneye büyük hizmet yapmıştır. Kadromuz bir memur, iki bekçiden ibarettir. Bunlardan memur (35) lira maşlıdır. Bekçilerden biri(60) diğeri (50) lira daimi daimi ücretlidir.
Dairemizin idaresi altında 20 bölüme ayrılan arkıoloji müzesi ile 13 bölümden ibaret etnoğrafya müzelerinin temizliği, muhafazası, yukarıda arzettiğim ücretlerle pahalılığın % 150 yükseldiği şu zamanda erkek bekçi bulmak kabil olmadığından iki kadının eline bırakılmıştır. Hiç olmazsa bu kadınların ücretlerinin 120 şer liraya iblağı ile hariçte muhafazaları dairemize ait olan dört türbe, saray harabeleri, kale kalıntıları, tabyalar ve bunlara mümasil eserlerimizin daimi konturolde bulundurulabilmesi için müzeye bağlı silahlı iki bekçi kadrosının verilmesi için valilik kanalıyle Milli Eğitim bakanlığı eski eserler ve müzeler genel müdürlüğüne yazılan 29/9/952 tarih ve 5503 sayılı yazıya bu günekadar bir cevap alınamamıştır. Bu dileğimizin tervici için iki senedir rica etmekteyim. Aksi takdirde ilerde gelecek her hangi bir mesuliyetten kendimi vareste addedeceğimi saygı ile bildirirm.

1 - Etnoğrafya müzemizdeki eserlerimizin tahsisatsızlık yüzünden vitrin yapılamamıştır.
2 - Yağmurlu yara karşı müzelerin tamiri bu sene behemhal ele alınacaktır.
3 - Muhafazası dairemize bağlı olan Müsellem efendi türbesiyle, hacı İzzet paşa türbesinin ufak tefek tamiratı yapılacaktır.
4 - Terk edilmiş bir çok osmanlı lahitlerinden bir kısmı müzeye kaldırılacaktır.
5 - Teşhir, tanzim ve eserlerimizin envanterini yapacak eşyaları kıymetlendirecek bir ilim adamının bu işle tavzifi elzemdir, 30 senedir topladığım eserleri bilir bilmez öteye beriye yerleştirmişsemde müze denmesi için bu kafi değildir. Bu iş için vicdan üzüntüsü çekmekteyim bunun hallini rica ederim.
6 - Fatihin İstanbulu zaptının 500 ci fetih yılı merasimine Edirneden başlanması uygun olur kanaatındayım. Çünki ilk hazırlığı burada yapan Fatih bir çokta eser yapmıştır bunlardan " Peyikler"medresesinin tamiri için senelerce üzerinde durmam neticesi 1952 senesinde verilen bir miktar tahsisat beş on gün sonra yine tenkis edilmiştir. Bu sene çok kiymetli olan bu medresenin kurtarılması için ne yapılması icabediyorsa esirgenmemesini rica eder 1953 çalışma programını sunarım üstün saygılarımla.

Müzeler Memuru
Necmi İğe

Resim 30 d: Edirne Müzesi Evrak Arşivinden Belge Örnekleri.

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Antikiteler ve Müzeler Müdürlüğü
Sayı:

Ankara: / /194

Özet:

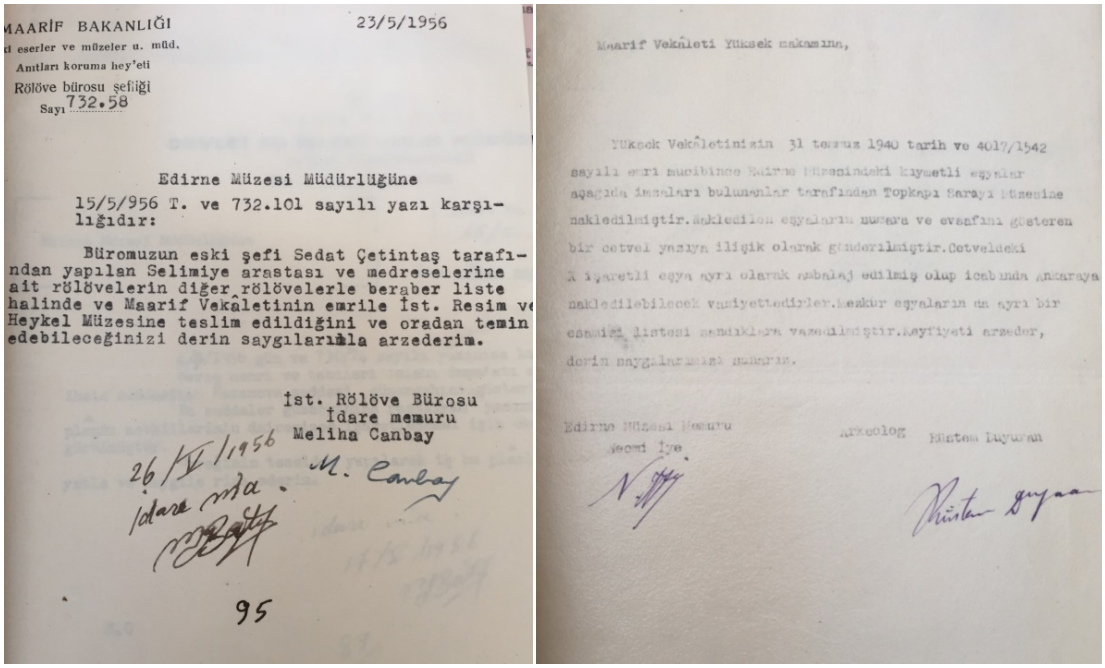
(Kararname Suretidir)

31/Mayıs/1341 tarih ve 2085 No.lı Kararnameye zeyildir.
Maliye Vekâleti Celîlesinden mevrud 31/Ey101/1341 tarih ve Emlâki Milliye 8320 No.lı tezkereden hükumet binaları ile sair Milli Devair kapıları üzerindeki tuğraların ref'i tebliğ edilmiş olmasına ve hali hazırda Milli Saraylar" unvanı altında bulunan saray ve kasırlar eşyalarının oldukları gibi muhafazası ve bunların züvvara küşadile teşhiri de cümlesi mukarrarattan bulunması na mebni tatbikatta bazı tereddütler vuku bulduğu bildirilmiş ve mevzuu bahis saraylarda mevcut tuğralardan mada tarihi inşası muhtevi kitabelerin ve saraylar dahilindeki ayna;vazo ve sair_eşya üzerinde menkuş veya mevzu tuğra ve armaların mahallerinden ref'i bir çok müşkilat ve tadilatı mucip olacağı gibi sakıt saltanat işaret ve alamatının ref veyahut ademi ref'i meselesi,salifüzzikir maksat teşhire nazaran da şayanı teemmül olduğu beyan ve tebliğat mezkurenin Milli Sarayların kasırlar ve içerlerindeki eşyaya şamil olup olmayacağı hususunun Hey'eti Vekilece tezekkür ve takriri tevlif olunmuştur. Keyfiyet İcra Vekilleri[illegible] Hey'etinin I6/Ey101/134[illegible] tarihli içdimaında tetkik ve tezekkür edilmiş ve gerek sanayii nefise ,gerek hakayiki tarihiye noktai nazarından asarı atika mahiyetinde bulunanlardan tebeddülat icra edilmemesi münasip görülmüştür

I6/Ey101/I34I

Mühür
Maarif Vekâleti
Kütüphaneler Müfettişliği
Namına

Resim 30 e: Edirne Müzesi Evrak Arşivinden Belge Örnekleri.

MAARİF BAKANLIĞI
[illegible]ci eserler ve müzeler u. müd.
Amtları koruma hey'eti
Rölöve bürosu şefliği
Sayı 732.58

23/5/1956

Edirne Müzesi Müdürlüğüne

15/5/956 T. ve 732.101 sayılı yazı karşılığıdır:

Büromuzun eski şefi Sedat Çetintaş tarafından yaptılan Selimiye arastası ve medreselerine ait rölövelerin diğer rölövelerle beraber liste halinde ve Maarif Vekâletinin emrile İst. Resim ve Heykel Müzesine teslim edildiğini ve oradan temin edebileceğinizi derin saygılarımla arzederim.

İst. Rölöve Bürosu
İdare memuru
Meliha Canbay

26/VI/1956
İdare mü.
M. Canbay

95

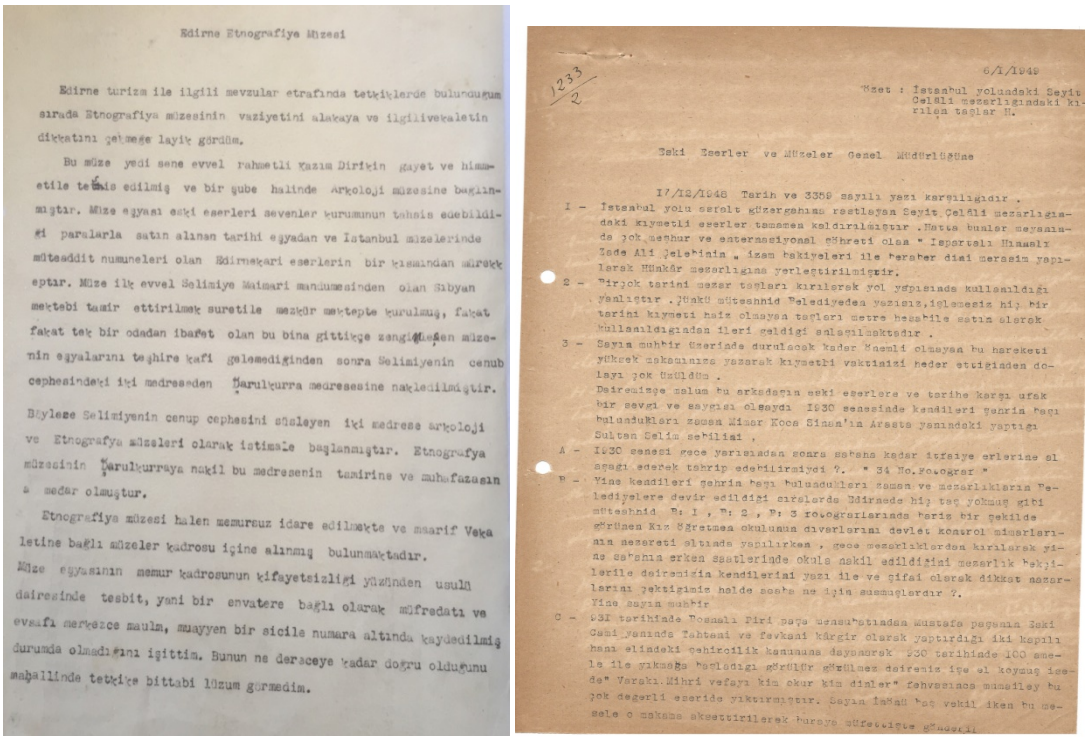
Maarif Vekâleti Yüksek makamına,

Yüksek Vekâletinizin 31 temmuz 1940 tarih ve 4012/1542 sayılı emri mucibince Edirne Müzesindeki kıymetli eşyalar aşağıda imzaları bulunanlar tarafından Topkapı Sarayı Müzesine nakledilmiştir.Nakledilen eşyaların numara ve evsafını gösteren bir cetvel yazıya ilişik olarak gönderilmiştir.Cetveldeki X işaretli eşya ayrı olarak sevkiyat edilmiş olup icabında Ankaraya nakledilebilecek vaziyettedirler.Sözkür eşyaların da ayrı bir esamisi listesi sandıklara yazdırılmıştır.Keyfiyeti arzedar, derin saygılarımızı sunarız.

Edirne Müzesi Memuru
Jeomi İye

Arkeolog
Hüsten Tuğyan

Resim 30 f: Edirne Müzesi Evrak Arşivinden Belge Örnekleri.

Edirne Etnografiya Müzesi

Edirne turiza ile ilgili mevzular etrafında tetkiklerde bulunduğum sırada Etnografiya müzesinin vaziyetini alakaya ve ilgilivekaletin dikkatını çekmeğe layik gördüm.

Bu müze yedi sene evvel rahmetli Yazım Dirikin gayet ve himmetile tesis edilmiş ve bir şube halinde Arkeoloji müzesine bağlanmıştır. Müze eşyası eski eserleri sevenler kurumunun tahsis edebildiği paralarla satın alınan tarihi eşyadan ve İstanbul müzelerinde mükerrer numuneleri olan Edirnekari eserlerin bir kısmından mürekkeptir. Müze ilk evvel Selimiye Maimari manzumesinden olan Sibyan mektebi tamir ettirilmek suretile mezkür mektepte kurulmuş, fakat fakat tek bir odadan ibaret olan bu bina gittikçe zenginleşen müzenin eşyalarını teşhire kafi gelemediğinden sonra Selimiyenin cenub cephesindeki iki medreseden Darulkurra medresesine nakledilmiştir.

Böylece Selimiyenin cenup cephesini süsleyen iki medrese arkeoloji ve Etnografya müzeleri olarak istimale başlanmıştır. Etnografya müzesinin Darulkurraya nakil bu medresenin tamirine ve muhafazasın a medar olmuştur.

Etnografiya müzesi halen memuresiz idare edilmekte ve maarif Vekaletine bağlı müzeler kadrosu içine alınmış bulunmaktadır.

Müze eşyasının memur kadrosunun kifayetsizliği yüzünden usulü dairesinde tesbit, yani bir envatere bağlı olarak müfredatı ve evsafı mercuca malum, muayyen bir sicile numara altında kaydedilmiş durumda olmadığını işittim. Bunun ne dereceye kadar doğru olduğunu mahallinde tetkike bittabi lüzum görmedim.

1233/2

6/I/1949

Mevzu : İstanbul yolundaki Seyit Celâli mezarlığındaki kırılan taşlar H.

Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğüne

17/12/1948 Tarih ve 3389 sayılı yazı karşılığıdır .

1 - İstanbul yolu civarı güzergahına rastlayan Seyit Celâli mezarlığındaki kıymetli eserler tamamen kaldırılmıştır .Hatta bunlar meyanında çok meşhur ve enternasyonal şöhreti olan " İsparsalı Hüsnü Zade Ali Çelebinin „ izam tekiyeleri ile beraber diği merasim yapılarak Hünkâr mezarlığına yerleştirilmiştir.

2 - Birçok tarihi mezar taşları kırılarak yol yapılarak kullanıldığı yanlıştır .Çünkü müteahhid Belediyeden vesikasız,işlemesiz hiç bir tarihi kıymeti haiz olmayan taşları metre hesabile satın alarak kullanıldığından ileri geldiği anlaşılmaktadır .

3 - Sayın muhbir üzerinde durulacak kadar Mühim olmayan bu hareketi yüksek makamınıza yazarak kıymetli vaktinizi heder ettiğinden dolayı çok üzüldüm .

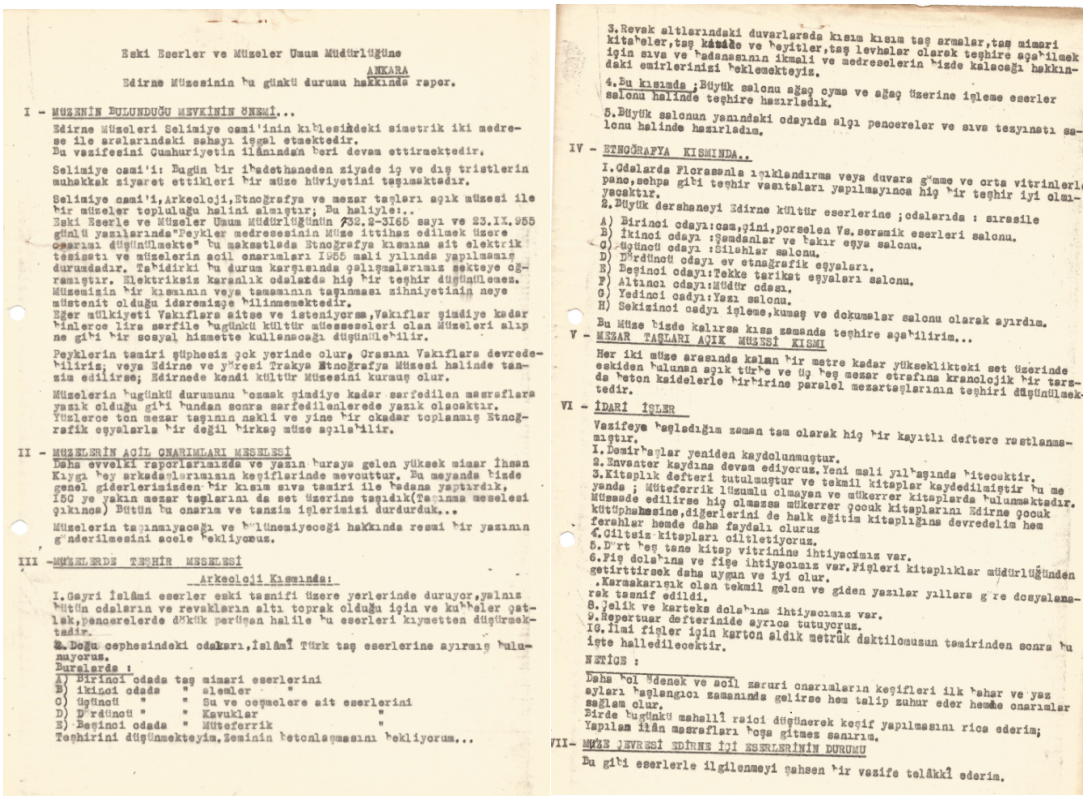
Dairemize malum bu arkadaşın eski eserlere ve tarihe karşı ufak bir sevgi ve saygısı olseydi 1930 senesinde kendileri şehri teşrif buyurdukları zaman Minar Kocs Sinan'ın Arasta yanındaki yaptığı Sultan Selim sebilini ,

A - 1930 senesi gece yarısından sonra sabaha kadar itfaiye erlerine el açtırarak tahrip edebilirmiydi ?. " 34 No.to göre "

B - Yine kendileri şehrin başı bulundukları zaman ve memleketin Belediyelere devir edildiği sırlarda Edirnede hiç taş yokmuş gibi müteahhid B: 1 , B: 2 , B: 3 fotoğraflarında tahrip bir şekilde görünen Kız Öğretmen okulunun duvarlarını devlet Kontrol mimarlarının nezareti altında yapılırken , geçe mezarlıklardan kaldırarak yüz sabahına erken saatlerinde okula nakil edildiğini mezarlık bekçilerile dairemizin kendilerini yazı ile ve şifai olarak dikkat nazarlarını çektiğimiz halde nasıl ne için susmuşlardır ?.

Yine sayın muhbir

C - 1931 tarihinde Yosmalı Piri paşa mezarlığından müteahhid paşanın Eski Cami yanında Tahtani ve Fevkani kârgir olarak yaptırdığı iki kapılı hanı elindeki sahiricilik kanununa dayanarak 930 tarihinde 100 metele ile yıkmağa başladığı görülür görülmez dairemiz işe el koymuş isede" Varaki.Mihri vefayı kim okur kim diğler" fehvasınca mümeiley bu çok değerli eserde yıkılmıştır. Sayın İmamı baş vekil iken bu mesele o makama aksettirilerek buraya müfettişte gönderil

Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğüne

ANKARA

Edirne Müzesinin bu günkü durumu hakkında rapor.

I - MÜZENİN BULUNDUĞU MEVKİNİN ÖNEMİ...

Edirne Müzeleri Selimiye camii'inin kıblesindeki simetrik iki medrese ile aralarındaki sahayı işgal etmektedir.
Bu vazifesini Cumhuriyetin ilânından beri devam ettirmektedir.

Selimiye camii'i: Bugün bir ibadethaneden ziyade iç ve dış tristlerin muhakkak ziyaret ettikleri bir müze hüviyetini taşımaktadır.

Selimiye camii'i,Arkeoloji,Etnoğrafya ve mezar taşları açık müzesi ile bir müzeler topluluğu halini almıştır; Bu haliyle!..
Eski Eserle ve Müzeler Umum Müdürlüğünün 732,2-3165 sayı ve 23.IX.955 günlü yazılarında"Peykler medresesinin Müze ittihaz edilmek üzere esasen düşünülmekte" bu maksatlada Etnoğrafya kısmına ait elektrik tesisatı ve müzelerin acil onarımları 1955 mali yılında yapılmasına durumdadır. Tahidirki bu durum karşısında çalışmalarımız sekteye uğramıştır. Elektriksiz karanlık odalarda hiç bir teşhir düşünülemez. Müzenin bir kısmının veya tamamının tatlması zihniyetinin neye müstenit olduğu idaremizce bilinmemektedir.
Eğer mülkiyeti Vakıflara aitse ve isteniyorsa,Vakıflar şimdiye kadar binlerce lira sarfile bugünkü kültür müesseseleri olan Müzeleri alıp ne gibi bir sosyal hizmette kullanacağı düşünülebilir.

Peyklerin tamiri şüphesiz çok yerinde olur, Orasını Vakıflara devredebiliriz, veya Edirne ve yöresi Trakya Etnoğrafya Müzesi halinde tanzim edilirse; Edirnede kendi kültür Müzesini kurmuş olur.

Müzelerin bugünkü durumunu bozmak şimdiye kadar sarfedilen masraflara yazık olduğu gibi bundan sonra sarfedilenlerede yazık olacaktır. Yüzlerce ton mezar taşının nakli ve yine bir okadar toplanmış Etnoğrafik eşyalarla bir değil birkaç müze açılabilir.

II - MÜZELERİN ACİL ONARIMLARI MESELESİ

Daha evvelki raporlarımızda ve yazın buraya gelen yüksek mimar İhsan Kıygı bey arkadaşlarımızın keşiflerinde mevcuttur. Bu meyanda bizde genel giderlerimizden bir kısım sıva tamiri ile badana yaptırdık, 150 ye yakın mezar taşlarını da set üzerine taşıdık(Taşınma meselesi çıkınca) Bütün bu onarım ve tanzim işlerimizi durdurduk...

Müzelerin taşınmıyacağı ve bölünemiyeceği hakkında resmi bir yazının gönderilmesini acele bekliyoruz.

III - MÜZELERDE TEŞHİR MESELESİ

Arkeoloji Kısmında:

1.Gayri İslâmi eserler eski tasnifi üzere yerlerinde duruyor,yalnız bütün odaların ve revakların altı toprak olduğu için ve kubbeler çatlak,pencerelerde dökük perdeden halile bu eserleri kıymetten düşürmektedir.

2.Doğu cephesindeki odaları,İslâmî Türk taş eserlerine ayırmış bulunuyorum.
Burlarda :
A) Birinci odada taş mimari eserlerini
B) ikinci odada " elemler "
C) üçüncü " " Su ve seçmelere ait eserlerini
D) Dördüncü " " Kavuklar "
E) Beşinci odada " Mütefferrik "
Teşhirini düşünmekteyim,Seminin betonlaşmasını bekliyorum...

3.Revak altlarındaki duvarlarede kısım kısım taş armalar,taş mimari kitabeler,taş kandil ve heyitler,taş levhalar olarak teşhire açılmak için sıva ve badanasının ikmali ve medreselerin bizde kalacağı hakkındaki emirlerinizi bekleyeceğiz.

4.Bu kısımda ;Büyük salonu ağaç oyma ve ağaç üzerine işleme eserler salonu halinde teşhire hazırladık.

5.Büyük salonun yanındaki odayıda alçı pencereler ve sıva tezyinatı salonu halinde hazırladım.

IV - ETNOĞRAFYA KISMINDA..

1.Odalarda Florasanla aydınlandırma veya duvara gömme ve orta vitrinlerli pano,sehpa gibi teşhir vasıtaları yapılmayınca hiç bir teşhir iyi olmıyacaktır.
2.Büyük dershaneyi Edirne kültür eserlerine ;odalarıda : sırasile
A) Birinci odayı:oda,çini,porselen Ve.seramik eserleri salonu.
B) İkinci odayı :Şemdanlar ve bakır eşya salonu.
C) Üçüncü odayı :Silâhlar salonu.
D) Dördüncü odayı ev etnoğrafik eşyaları.
E) Beşinci odayı:Tekke tarikat eşyaları salonu.
F) Altıncı odayı:Müdür odası.
G) Yedinci odayı:Yazı salonu.
H) Sekizinci odayı işleme,kumaş ve dokumalar salonu olarak ayırdım.

Bu Müze bizde kalırsa kısa zamanda teşhire açabilirim...

V - MEZAR TAŞLARI AÇIK MÜZESİ KISMI

Her iki müze arasında kalan bir metre kadar yüksekliktoki set üzerinde eskiden bulunan açık türbe ve üç beş mezar etrafına kronolojik bir tarzda beton kaidelerle birbirine paralel mezartaşlarının teşhiri düşünülmektedir.

VI - İDARİ İŞLER

Vazifeye başladığım zaman tam olarak hiç bir kayıtlı deftere rastlanmamıştır.
1.Demirbaşlar yeniden kaydolunmuştur.
2.Envanter kaydına devam ediyorus.Yeni mali yılbaşında bitecektir.
3.Kitaplık defteri tutulmuştur ve tekmil kitaplar kaydedilmiştir bu ne yanda ; müteferrik lüzumlu olmayan ve mükerrer kitaplarda bulunmaktadır. Müsaade edilirse hiç olmazsa mükerrer çocuk kitaplarını Edirne çocuk küttüphanesine,diğerlerini de halk eğitim kitaplığına devredelim hem ferahlar hemde daha faydalı olurus
4.Ciltsiz kitapları ciltletiyoruz.
5.Dört beş tane kitap vitrinine ihtiyacımız var.
6.Piş dolabına ve fişe ihtiyacımız var.Pişleri kitaplıklar müdürlüğünden getirttirsek daha uygun ve iyi olur.
.Karasakarlık olan tekmil gelen ve giden yazılar yıllara göre dosyalanarak tasnif edildi.
8.Jelik ve karteks dolabına ihtiyacımız var.
9.Repertuar defterinide ayrıca tutuyoruz.
10.İlmi fişler için karton aldık metrük daktilomuzun tamirinden sonra bu işte halledilecektir.

NETİÇE :

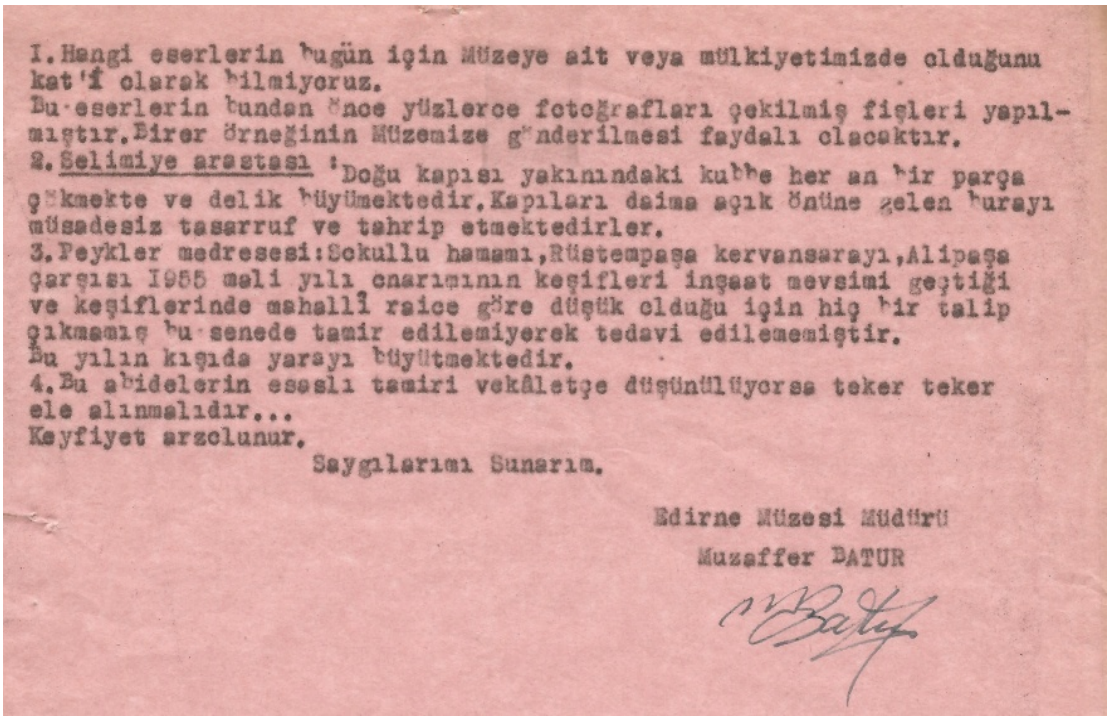
Daha bol ödenek ve acil zaruri onarımların keşifleri ilk bahar ve yaz ayları başlangıcı zamanında gelirse hem talip zuhur eder hemde onarımlar sağlam olur.
Birde bugünkü mahallî reisi düşünerek keşif yapılmasını rica ederim;
Yapılam ilân masrafları boşa gitmez sanırım.

VII- MÜZE ŞEVKESİ EDİRNE İÇİ ESERLERİNİN DURUMU

Bu gibi eserlerle ilgilenmeyi şahsen bir vazife telâkkî ederim.

Resim 30 g: Edirne Müzesi Evrak Arşivinden Belge Örnekleri.

Resim 30 h: Edirne Müzesi Evrak Arşivinden Belge Örnekleri.

1. Hangi eserlerin bugün için Müzeye ait veya mülkiyetimizde olduğunu kat'î olarak bilmiyoruz.
Bu eserlerin bundan önce yüzlerce fotoğrafları çekilmiş fişleri yapılmıştır. Birer örneğinin Müzemize gönderilmesi faydalı olacaktır.
2. Selimiye arastası : Doğu kapısı yakınındaki kubbe her an bir parça çökmekte ve delik büyümektedir. Kapıları daima açık önüne gelen burayı müsadesiz tasarruf ve tahrip etmektedirler.
3. Peykler medresesi: Sokullu hamamı, Rüstempaşa kervansarayı, Alipaşa çarşısı 1955 mali yılı onarımının keşifleri inşaat mevsimi geçtiği ve keşiflerinde mahallî raice göre düşük olduğu için hiç bir talip çıkmamış bu senede tamir edilemiyerek tedavi edilememiştir.
Bu yılın kışında yarayı büyütmektedir.
4. Bu abidelerin esaslı tamiri vekâletçe düşünülüyorsa teker teker ele alınmalıdır...
Keyfiyet arzolunur.

Saygılarımı Sunarım.

Edirne Müzesi Müdürü
Muzaffer DATUR

Resim 30 j: Edirne Müzesi Evrak Arşivinden Belge Örnekleri.

Resim 31: Genel Görünüm

Resim 32: Muradiye Camii